

Bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!

Výberové konanie

**Navrhňte advokátov
na ocenenie**

POZVÁNKA

**Zimný seminár
advokátov**

**Sporné otázky
v konaní o dedičstve**

**Definícia
relevantného trhu
v aktuálnej judikatúre
Súdneho dvora EÚ**

**Aplikácia princípu
ne bis in idem
v súťažnom práve EÚ**

**Eurokonformný verus
ústavnokonformný
výklad práva**

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Medzinárodná spolupráca advokátov dáva šancu na udržanie nezávislosti advokácie

KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?

- 4 Časť tretia – činnosť revíznej komisie

DISKUSIA

- 6 „Náhrada trov“ konania o európskom platobnom rozkaze
7 K voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 10 Sporné otázky v konaní o dedičstve
JUDr. Ladislav Kupka
- 20 Definícia relevantného trhu v aktuálnej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie alebo *Omnis definitio periculosa*
JUDr. Ján Bodnár
- 28 Aplikácia princípu *ne bis in idem* v súťažnom práve EÚ
Mgr. Silvia Šramelová, JUDr. Tomáš Britvík
- 40 Eurokonformný verzus ústavnokonformný výklad práva
JUDr. Nadežda Vaculíková, PhD., JUDr. Mgr. Michal Mrva, LL.M.
- ### JUDIKATÚRA
- 47 Náhrada trov pri zastupovaní v inom členskom štáte EÚ

ADVOKÁCIA

SAK

- 52 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 52 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 53 POZVÁNKA – Zimný seminár advokátov
- 54 Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie
- 54 Výberové konanie
- 54 VÝZVA – Navrhňte advokátov na ocenenie
- 54 POZVÁNKA na medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie
- 55 Prevzatie zastupovania advokátom a náležitosti plnomocenstva na zastupovanie
- 58 Zo stretnutia predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy a delegátov CCBE
- 64 Návšteva zástupcov Najvyššieho súdu Lotyšskej republiky
- ### ZAHRANIČIE
- 65 Správa zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE
- 65 Dni slovinských advokátov
- 66 Pravdivosť vyjadrení advokáta a ním navrhnutých dôkazov
- 67 *Bulletin advokacie* prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

DO VAŠEJ KNIŽNICE

- 70 Katastrálny zákon s porovnaním úpravy v Českej republike

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

ťažisková agenda revíznej komisie je vybavovanie sťažností voči advokátom. Nárast sťažností medziročne je na úrovni takmer 20 percent. Revízna komisia rieši stále viac porušení advokátskej etiky pri komunikácii advokáta s inými osobami a sťažností na nevrátenie finančných prostriedkov určených klientom. Bývalý predseda Českej advokátskej komory JUDr. Karel Čermák svojho času napísal, že advokát na cti nestratí, ak mlčí. Avšak pri častom použití slova už riziko takejto straty je. Azda preto je lepšie pred slovnými atakmi voči komukoľvek, i pri veľkom emočnom vypätí, radšej vopred dvakrát merať. A veľmi poškodzuje advokátsky stav, ak sa atakujeme nad rámec dobrého tónu kolegovia navzájom.

Obdobne je to aj v prípade, ak advokát bezdôvodne v primeranej lehote nevydá finančné prostriedky patriace klientovi. Škodíme dobrému menu nášho stavu.

Viac o vyššie uvedených negatívach, ale aj pozitívach advokátskeho povolania a práce v revíznej komisii, ako ich vnímam z titulu výkonu funkcie, nájdete v prípade záujmu v článku v tomto čísle časopisu v rubrike Kto je Slovenská advokátska komora? na s. 4.

Mgr. Richard Karkó
predseda revíznej komisie

K fotografii na obálke

Účastníci stretnutia predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy a delegátov CCBE v Bratislave 24. septembra 2012. Foto Vladislav Zigo

ROZHOVOR

Medzinárodná spolupráca advokátov dáva šancu na udržanie nezávislosti advokácie

Konferencia advokátov ho zvolila do predsedníctva Slovenskej advokátskej komory, kde pôsobil ako náhradník. Od 12. apríla 2012 je jeho riadnym členom.

Mgr. Boris Draškaba odpovedá na otázky redakcie bulletinu a hodnotí svoju činnosť.

■ Ako vnímate svoje doterajšie pôsobenie v orgánoch SAK? Čo to pre Vás osobne znamená?

Už pred zvolením za člena predsedníctva Slovenskej advokátskej komory som bol členom pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy. Pôsobenie v orgánoch komory vnímam predovšetkým ako záväzok a zodpovednosť voči advokácii ako stavu. Z pohľadu výkonu povolania je pôsobenie v predsedníctve nepochybne aj obrovská profesionálna výzva.

■ Do Vašej pôsobnosti patrí spolupráca so zahraničnými advokátskymi komorami. S ktorou z nich (okrem ČAK samozrejme) spolupracuje SAK najintenzívnejšie?

S Českou advokátskou komorou máme pochopiteľne najužšie vzťahy a to nie len na profesionálnej, inštitucionálnej, ale aj na osobnej úrovni. Veľmi dobre sa nám tiež spolupracuje s Maďarskou advokátskou komorou. Kolegovia z Budapešti

nám pri žiadnej návšteve komory nezabudnú pripomenúť, že za „múry ich komory zaplatili aj slovenskí advokáti“, a preto sú slovenskí advokáti vždy vítaní. Spolupráca s maďarskými kolegami je trvalo vynikajúca, čo má hlboké korene v dávnejšej, ale aj nedávnej minulosti. Úzku spoluprácu rozvíjame s kolegami z Bamberskej regionálnej komory v Nemecku, pričom snahou z našej strany je zaktivizovať program výmenných študijných pobytov pre advokátskych koncipientov. Dobré vzťahy máme tiež s kolegami z Rakúska, Slovinska a Chorvátska.

■ Ovplyvnila táto „exteritoriálna spolupráca“ nejakým spôsobom fungovanie SAK, resp. možno ju vnímať ako zmysluplnú?

Spolupráca so zahraničnými partnermi je pre existenciu Slovenskej advokátskej komory mimoriadne dôležitá. Advokácia u nás aj v zahraničí je vystavená silným tlakom smerujúcim k obmedzeniu nezávislosti advokáta. Kolegovia zo Slovinska práve v tomto čase čelia legislatívnej iniciatíve, ktorá smeruje *de facto* k rozpusteniu komory. Sme členmi EÚ. Nežijeme vo vzduchoprázdne. Iba vzájomná medzinárodná spolupráca advokátov dáva šancu, že advokácia ostane nezávislou aj v dlhodobom časovom horizonte.

■ Ako hodnotíte spoluprácu SAK a jej členskej základne?

Nie je možné vnímať komoru a členskú základňu oddelene. Slovenská advokátska komora, to sú v prvom a poslednom rade advokáti. Advokáti, ktorí majú privilégium rozhodovať sami o sebe v rámci výkonu vlastnej samosprávy. Mrzí ma, že mnohí advokáti v minulosti na svoje privilégium rezignovali, čo sa prejavilo mnohokrát na nízkej účasti advokátov na konferencii advokátov. Vnímam však, že tento trend sa mení a čoraz viac advokátov prejavuje záujem o dianie v komore, aktívne sa podieľa na práci v jednotlivých pracovných skupinách a komunikuje s orgánmi SAK.

■ Označili by ste súčasný spôsob komunikácie SAK s advokátmi za dostatočne efektívny? Pripravuje SAK v tejto súvislosti nejaké zmeny?

Spôsob komunikácie stále nepovažujem za úplne efektívny, aj keď za posledné dva roky sme postúpili o značný kus do

predu. Verím, že advokáti vítajú komunikáciu prostredníctvom e-mailového Newsletteru, Bulletinu slovenskej advokácie ako aj priamu komunikáciu zo strany aparátu komory. Príkladom môže byť búrlivá debata ohľadne návrhu Spisového poriadku...

Pred dvoma rokmi sme radikálne zmenili technickú, obsahovú, ako aj vizuálnu podobu web stránky SAK. Teraz už vieme, ktoré veci sa neosvedčili a naopak, ktoré na stránke chýbajú. Máme v pláne zjednodušiť podobu web stránky a osobne by som bol rád, ak by web stránka umožnila advokátom priamo a bezprostredne prispievať do jej obsahu.

■ Vo Vašej pôsobnosti je zmierovacie konanie medzi advokátmi. Do akej miery je tento inštitút reálne využívaný?

Inštitút zmierovacieho konania je využívaný pomerne často a v predsedníctve sa zaoberáme možnosťami jeho lepšieho uchopenia. Aktuálne prerokúvame návrh zmierovacieho poriadku. Súčasná úprava zmierovacieho konania je pomerne vážna a kompetencie advokáta, ktorý vedie zmierovacie konanie sú len veľmi nejasne vymedzené.

Opakovane som sa stretol s myšlienkou, že zmierovacie konanie je prežitok z dôb minulých. Nemôžem s ňou súhlasiť a som presvedčený, že zmierovacie konanie má v živote advokácie svoje nezastupiteľné miesto. Zmierovacie konanie som sám viackrát viedol a v nezanedbateľnom počte prípadov sa medzi stranami podarilo dosiahnuť zmierenie a predísť súdnym sporom.

■ Ako vnímate kritiku, ktorá v legislatívnom procese sprevádza aktuálnu novelu zákona o advokácii?

Bez ohľadu na možný výsledok legislatívneho procesu pripravujeme v predsedníctve zásadnú zmenu skúšobného poriadku a koncepcie vzdelávania koncipientov a advokátov. Obe zmeny sledujú v podstate rovnaký cieľ ako navrhovaná novela zákona. Nápadov je viacero, sme však konfrontovaní s finančnými a organizačnými limitmi danými už len samotným množstvom advokátov a advokátskych koncipientov.

Kritika novely je pochopiteľná, mnohokrát však neberie ohľad na širšie súvislosti a dôvody, prečo návrh novely vôbec vznikol. Zmena zákona o advokácii v navrhovanej podobe je podľa mňa nevyhnutná. Slovenská advokácia sa už dlhší čas nachádza na rázcestí medzi kvantitou a kvalitou. Novela zákona akcentuje kvalitu prípravy na výkon povolania advokáta. Odporcovia novely však argumentujú tým, že postačí zmena systému vzdelávania a sprísnenie advokátskej skúšky a všetko ostatné vyrieši trh. Akokoľvek dobrý by bol systém vzdelávania koncipientov a prísny systém advokátskych skúšok, pôsobenie advokáta ako školiteľa je pre výchovu ďalších generácií advokátov nenahraditeľné.

Pokiaľ sa prestaneme snažiť o udržanie výsad slobodného povolania, o udržanie kvalitatívnych kritérií na vstup do stavu a výkon povolania, čaká nás cesta degradácie, na ktorú v konečnom dôsledku doplatíme všetci, najmä však klienti. Návrh novely zákona o advokácii preto vítam.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?

**Časť tretia –
činnosť revíznej komisie**

V predošlých číslach Bulletinu slovenskej advokácie predstavila spôsob spravovania Slovenskej advokátskej komory a priblížila jej činnosti členka predsedníctva Mgr. Viktória Hellenbart.

Predseda SAK JUDr. Ľubomír Hrežďovič sa venoval hospodáreniu komory. Predmetom tohto článku je činnosť revíznej komisie, pričom odpočet bude súčasťou samostatnej správy vydannej pred konferenciou advokátov.

Právomoc a úprava činnosti revíznej komisie je vymedzená v zákone o advokácii a ostatných stavovských predpisoch – v Organizačnom a Disciplinárnom poriadku SAK. Revízna komisia je akýmsi prvým filtrom pri šetrení sťažností na advokátov. Pokúsím sa priblížiť postup revíznej komisie po obdržaní sťažnosti. Sťažnostné oddelenie najskôr sťažnosť zaeviduje, následne ju predseda revíznej komisie prideliť jednotlivým členom revíznej komisie na šetrenie. Po vykonanom šetrení je spis predložený revíznej komisii na schválenie ďalšieho postupu, teda, či sa skutok stal, či je tento skutok disciplinárnym previnením a či zistené dôkazy postačujú na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania. Ak revízna komisia rozhodne o podaní návrhu na začatie disciplinárneho konania, predseda revíznej komisie zabezpečí prípravu návrhu. Tým sa šetriaca činnosť revíznej komisie končí a predseda revíznej komisie alebo ním poverený člen sa stáva účastníkom disciplinárneho konania, ktoré je dvojstupňové.

Ďalšia činnosť revíznej komisie je kontrola uznesení predsedníctva komory a kontrola činnosti SAK. Členovia revíznej komisie majú prístup do všetkých dokumentov SAK a kontrolnú činnosť pravidelne vykonávajú. Možno konštatovať, že sťažnostná a disciplinárna agenda zaberá revíznej komisii väčšinu času, pričom medziročný nárast tejto agendy je na úrovni 20 percent. V tejto časti by som rád poukázal na pravidelné porušovania našich stavovských predpisov advokátmi, chcem upozorniť, aké najčastejšie previnenia advokáti páchajú. Ide najmä o porušovanie povinností upravených v § 6, 11 a 13 Advokátskeho poriadku – časté neinformovanie klienta o postupe vybavovania jeho agendy, nevrátenie finančných prostriedkov určených klientovi riadne a včas, nevykonanie vyúčtovania po skončení zastupovania (teda klient nevie, či to, čo už advokátovi uhradil je konečná suma, alebo bude v premlčacej lehote ešte advokátom vyzvaný na úhradu advokátskej odmeny) a nevydanie dokladov advokátovi počas zastupovania odovzdaných klientom alebo treťou osobou. Taktiež sa pravidelne stretávame s porušovaním §18 zákona o advokácii a §14 Advokátskeho poriadku, t. j. advokáti sa správajú spôsobom znižujúcim dôstojnosť advokát-

skeho stavu tak voči sebe navzájom, nerešpektujúc svoje postavenie, ako aj voči tretím osobám.

Revízna komisia v ostatnom roku svojho pôsobenia zisťuje, že stále viac sťažností na advokátov je dôsledne pripravených a napísaných právnym jazykom (ako keby ich písal advokát resp. iná osoba znala práva) a že sťažnosť na advokáta protistrany sa stala súčasťou taktiky pri zastupovaní klienta voči protistrane. Ak advokát porušil ustanovenia stavovských predpisov a správa sa nevhodne, nie je dôvod ho chrániť, avšak často skutky, ktoré sú oznamované, nie sú disciplinárnym previnením alebo nemajú intenzitu disciplinárneho previnenia. Je namieste apelovať na nás advokátov, aby sme nepovažovali disciplinárne konanie voči advokátovi protistrany – oznámené pod menom klienta – za nástroj, ako zlepšiť postavenie vlastného klienta voči protistrane. Určite je potrebné oznámiť, ak advokát protistrany vystupuje nevhodne, avšak treba zväziť, či ide o intenzitu, ktorá sa dá pri zvýšenej miere kolegiálnej empatie pochopiť, resp. tolerovať. Po podaní sťažnosti totiž už túto musí revízna komisia šetriť z výkonu vlastnej právomoci a teda následné akékoľvek späť vzatia, ku ktorým dochádza, nemajú žiadny účinok. Navyše, sťažnosti zvykne revízna komisia v prípade, ak posúdi, že skutok nie je disciplinárnym previnením, odmietnuť a nenaplní sa vôbec zamýšľaný zámer, len revízna komisia a sťažnostné oddelenie pracujúce v skromných podmienkach sú zahltené neefektívnym výkonom. Nebránime sa preskúmaniu ani jednej sťažnosti, len o skutkoch, ktoré zjavne nie sú disciplinárnym previnením alebo sa stali viac ako 2 roky pred podaním sťažnosti, nie je možné rozhodnúť inak ako zamietnutím, avšak revízna komisia je povinná aj tieto šetriť. S tým sú spojené väčšie nároky na rozpočet komory, ktorý tvoria naše – advokátske príspevky.

Predmetom tohto článku nie je apelácia na kolegov, napriek tomu si dovoľím upriamiť pozornosť kolegov na publikáciu vydanú SAK s názvom Zbierka disciplinárnych rozhodnutí SAK, ktorej obsahom je rozhodovacia činnosť disciplinárnych orgánov komory. Advokáti majú možnosť zistiť, čo je považované za porušenie povinností advokáta a takejto činnosti sa vyvarovať. Publikácia má veľký význam aj pre

zjednocovaciú rozhodovaciú činnosť revíznej a disciplinárnej komisie, pričom snahou revíznej komisie je byť konzistentný pri podávaní návrhov tak, aby nedošlo k rozdielnemu chápaniu obdobného skutku a aby za obdobné skutky rozhodovali orgány SAK rovnako. Podľa môjho názoru sa to v tomto funkčnom období revíznej komisii darí presadzovať a disciplinárne nestíha skutky, ktoré boli v minulosti právoplatne rozhodnuté tak, že nie sú disciplinárnym previnením. Aj preto sú rozhodnutia uvedené v publikácii návodom, ako sa správať v súlade s advokátskymi normami v krízových situáciách, ktorých zažívame neúrekom. Transparentnosť výkonu disciplinárnej právomoci a predvídateľnosť rozhodnutí disciplinárnych orgánov bola spolu s elektronizáciou a teda zrýchlením a zhospodárnením procesov pri výkone disciplinárnej právomoci (sťažnostnej agendy) jedna zo základných priorít, ktoré som pri nástupe do funkcie avizoval v bulletine. Môžem zatiaľ skonštatovať, že revízna komisia prejavuje dôslednú snahu o splnenie tejto úlohy a v súčasnosti prebieha po takmer ročnej príprave zavedenie softwaru zlepšujúceho činnosť revíznej komisie (zefektívnenie, zrýchlenie konaní a zníženie nákladov) do praxe, takže je vyvinuté úsilie aj o splnenie druhej časti zadaných úloh priorít pre toto funkčné obdobie.

Revízna komisia zasadá pravidelne jedenkrát v mesiaci a v medziobdobí predseda revíznej komisie vybavuje bežnú agendu, ktorá spočíva v rozdeľovaní sťažnostnej agendy, vypracovávaní odvolaní v disciplinárnych veciach, odpovede na dotazy sťažovateľov, vybavovanie tretích osôb v rámci styku s verejnosťou (túto časť často prostredníctvom povereného člena revíznej komisie). Chcem poukázať na skutočnosť, že úlohou revíznej komisie nie je poskytovať poradenstvo tretím osobám a sťažovateľom, ako vyriešiť ich problém s advokátom resp. s protistranou. Prehodnotenie porušenia povinností advokáta je úlohou kolektívneho rozhodovania revíznej komisie, a preto odpovede na dotazy advokátov vybavuje zväčša predsedníctvo na základe návrhu poradného orgánu – pracovnej skupiny pre veci advokátske. Poskytovanie poradenstva je nad rámec činnosti SAK zadaných v zákone.

Členovia revíznej komisie považujú za potrebné prispievať aj k osvete advokátskej etiky. Aktívne sa zúčastňujú a prednášajú na seminároch advokátskym koncipientom a advokátom. Túto činnosť vykonáva JUDr. Havlát, JUDr. Ďuriš, JUDr. Lupták a predseda revíznej komisie. Usilujú sa poukázať na základné problémy, ktoré aplikačná prax prináša vo vzťahu advokáta s klientom. Diskusiami s mladými kolegami získavajú ich názory, ktorých svieže a praxou nezaťažené myslenie niekedy prekvapivo úderne označí možnosť riešenia problému advokáta. Na základe skúseností si dovoľím tvrdiť, že nemusíme mať obavu o budúcnosť advokátskeho stavu, z mladých kolegov často – napriek dlhotrvajúcemu prednáškovému bloku – cítiť energiu a chuť sa zlepšovať. Problémom zostáva skôr skutočnosť, že mladí kolegovia často naznačia nekalé praktiky svojich školiteľov, avšak, keďže tieto skutočnosti presne neoznačia (bez ohľadu na anonymitu označovateľa), nemôže revízna komisia začať vo veciach konať. Práve vzťah advokáta ku koncipientovi ma ako predsedu revíznej komisie ťaží a je mi ľúto, keď v náznakoch počujem, že koncipienti vykonávajú svoju prax bezodplatne a popri praxi vykonávajú aj činnosti, ktoré s praxou vôbec nesúvisia. Revízna komisia by veľmi rada pomohla koncipientom pri riešení ich problémov (aj týchto) avšak bez jasného označenia problému a osôb je nemožné prispieť k zlepšeniu nežiaduceho stavu. Potom zostávajú tieto informácie len v pozícii anonymných neoverených informácií a zbytočne škodia advokátskemu stavu.

Vážené kolegyne, vážení kolegovia, v skratke som načrel do činnosti revíznej komisie. Všetci jej členovia sa snažíme ju vykonávať zodpovedne a efektívne, zákonne a spravodlivo a dôsledne kontrolovať iné orgány a kanceláriu komory. Nakoľko sa nám to podarilo, odpovie pravdepodobne konferencia advokátov pri svojej voľbe orgánov. Pred jej konaním predložím podrobnú správu o výkone sťažnostnej a inej agendy revíznu komisiou.

Na záver azda želanie, aby sa čo najmenej advokátov dostalo do kontaktu s revíznu komisiou pokiaľ sa to týka vybavovania sťažnostnej agendy.

Mgr. Richard Karkó

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

DISKUSIA

„Náhrada trov“ konania o európskom platobnom rozkaze

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Na základe individuálnych podnetov viacerých advokátov je aktuálna kontaktná rubrika venovaná problematike konania o európskom platobnom rozkaze v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze (Ú. v. EÚ L 399 z 30. 12. 2006, ďalej len „nariadenie“). Ide o pomerne efektívny nástroj na cezhraničné vymáhanie neuspokojených peňažných pohľadávok v rámci EÚ, ktorého praktická aplikácia má kvantitatívne stúpajúcu tendenciu.

Samotné nariadenie je do značnej miery prehľadné a zrozumiteľné, pričom z časového hľadiska a z hľadiska odbornej náročnosti rozhodne uľahčuje uplatňovanie právnych nárokov v zahraničí. Tento rozmer je azda najmarkantnejší v kontraste s bežným procesným postupom pri vymáhaní pohľadávok v konaní pred súdmi v zahraničí, ktorý nezriedka dokonca veriteľa odradí od akýchkoľvek ďalších krokov. Je potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na charakter konania o európskom platobnom rozkaze a relevantnú jazykovú bariéru v medzištátnom justičnom priestore je toto konanie založené na používaní jednotných vzorových tlačív, ktoré umožňujú automatické spracovanie údajov. Prostredníctvom vyplnených vzorových tlačív sa nielen uplatňujú nároky účastníkov konania o európskom platobnom rozkaze, ale na vzorových tlačivách sú vydávané aj jednotlivé súdne rozhodnutia.

V zmysle nariadenia sa v konaní používa spolu 7 tlačív – tlačivo A „Návrh na vydanie EPR“, tlačivo B „Žiadosť o doplnenie alebo opravu návrhu na vydanie EPR navrhovateľom“, tlačivo C „Návrh navrhovateľovi na zmenu návrhu na vydanie EPR“, tlačivo D „Rozhodnutie o zamietnutí návrhu na vydanie EPR“, tlačivo E „EPR“, tlačivo F „Odpor proti EPR“, tlačivo G „Vyhlásenie vykonateľnosti“. Vzorové tlačivá sú dostupné v jednotlivých jazykových verziách napríklad na internetovej stránke Európskej komisie <http://ec.europa.eu> (cez tzv. Justičný atlas), alebo na tzv. Európskom portáli elektronickej justície <https://e-justice.europa.eu>.

Pokiaľ ide o samotný uplatnený peňažný nárok, jeho sumu je v tlačive A potrebné rozdeliť na istinu – bod 6, úroky – bod 7, zmluvnú pokutu – bod 8 a náklady – bod 9. Z pragmatického hľadiska vyvstáva otázka ako, v režime akého

právneho poriadku a v akej výške uplatní prípadný nárok navrhovateľa na náhradu trov konania, keďže právna úprava trov súdneho konania nie je v Európskej únii harmonizovaná a spravuje sa vnútroštátnym právom jednotlivých členských štátov. Konkrétne je nevyhnutné zodpovedať otázku, či v návrhu na vydanie EPR, ktorý podá advokát zo Slovenskej republiky v mene slovenského navrhovateľa proti zahraničnému odporcovi na zahraničnom súde, môže vyčísliť trovy konania podľa vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), alebo je povinný spravovať sa právnou úpravou štátu, v ktorom sa konanie o európskom platobnom rozkaze vedie.

Nariadenie otázku trov konania a ich štandardnej náhrady, v zmysle nášho vnímania tohto inštitútu prostredníctvom §§ 137–151 a OSP, neupravuje. V čl. 7 ods. 2 písm. b) nariadenia sú formulované obsahové náležitosti návrhu na vydanie EPR ako „výška pohľadávky vrátane istiny a prípadne úroku, zmluvných pokút a nákladov“. V súlade s poučením na vyplnenie tlačiva A predstavujú náklady aj „poplatky pre zástupcu navrhovateľa“, ktoré je potrebné v tlačive uplatniť pod kódom 02. Súčasne je v čl. 26 nariadenia formulované pravidlo, podľa ktorého sa všetky procesné otázky, ktoré nie sú osobitne upravené v nariadení, riadia vnútroštátnym právom.

Vyhláška však nie je procesným predpisom a z nariadenia bezprostredne nevyplýva žiadne obmedzenie jej aplikácie. „Poplatok pre zástupcu navrhovateľa“ predstavuje reálnu odmenu za právne služby, ktoré advokát klientovi poskytol v súvislosti s podaním návrhu na vydanie EPR, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a vyhotovenie a podanie tlačiva A ako návrhu na vydanie EPR. Tieto úkony realizuje advokát pre slovenského navrhovateľa na území SR, v slovenskom jazyku (s osobitosťami vyplňania zahraničnej mutácie príslušného tlačiva), podľa slovenského práva, keďže nariadenie je súčasťou nášho právneho poriadku, a spôsob a výška jeho odmeny sa spravuje vyhláškou. Nie je preto daný dôvod na to, aby advokát pri vyplňaní tlačiva A uviedol v bode 9 – náklady peňažnú sumu, ktorá zodpovedá nároku na náhradu trov konania podľa práva cudzieho štátu a prináleží iba zástupcom, ktorí majú v tomto cudzom štáte

postavenie advokáta a na ktorých sa zahraničná právna úprava bezprostredne vzťahuje.

Treba taktiež zohľadniť špecifiká konania o európskom platobnom rozkaze. Po podaní návrhu už z povahy veci nie je vo vzťahu k súdu cudzieho štátu potrebný žiadny iný úkon právnej služby v zahraničí, pokiaľ vo výnimočnom prípade nebude nevyhnutné návrh doplniť alebo zmeniť. Súd vo veci rozhoduje bez pojednávania a konanie je bezvýhradne jednostupňové. Návrh zamietne iba v prípade, ak je uplatnená pohľadávka zjavne neopodstatnená [čl. 11 ods. 1 písm. b)], pričom zamietnutie návrhu nezakladá *res iudicata* (čl. 11 ods. 3). Vo vydanom EPR súd dokonca osobitne odporcu upozorní, že rozhodnutie bolo vydané iba na základe informácií, ktoré poskytol navrhovateľ a súd ich neoveroval [čl. 12 ods. 4 písm. a)]. To platí aj o uplatnených nákladoch pohľadávky, vrátane „*poplatku pre zástupcu navrhovateľa*“.

Odpor proti EPR sa podáva v lehote 30 dní od doručenia na tlačive F a odporca v ňom uvedie, že pohľadávku popiera. Dôvody popretia nie je povinný konkretizovať. V dôsledku včas podaného odporu sa konanie o európskom platobnom rozkaze bez ďalšieho končí a vo veci „*nanovo*“ koná príslušný všeobecný súd podľa bežných vnútroštátnych pravidiel súdneho konania, pokiaľ navrhovateľ vyslovene nepožiadal o ukončenie konania v takomto prípade.

Vnútroštátne súdne konanie už nepodlieha nariadeniu a procesne sa spravuje iba právnym poriadkom štátu, ktorého súd vo veci koná. Pokiaľ aj v tomto konaní bude navrhovateľ naďalej zastúpovať slovenský advokát, bude mu prípadná náhrada trov priznaná už iba v zmysle vnútroštátnej

právnej úpravy (*lex fori*) a to spravidla iba vtedy, ak bude mať slovenský advokát aj v cudzom štáte postavenie advokáta, resp. usadeného alebo hostujúceho euroadvokáta. Za daných okolností sa aj výška priznanej náhrady trov konania, pokiaľ ide o odmenu advokáta, bude spravovať tarifou platnou pre osoby vykonávajúce v cudzom štáte advokátske povolanie, bez možnosti aplikácie vyhlášky. To potvrdzuje prax nielen zahraničných, ale aj slovenských súdov (napr. uznesenie NS SR z 22. 9. 2010, sp. zn. 5 M Cdo 15/2009; prípadne vo vzťahu k nariadeniu pomerne ilustratívne aj rozsudok OS TN zo dňa 1. 12. 2011, sp. zn. 39Cb/11/2011 – dostupný na webovom sídle MS SR).

Pri danej téme nemožno obísť ani rozsudok ESD vo veci AMOK Verlags GmbH v. A&R Gastronomie GmbH (C-289/02), ktorého preklad je v redakčne upravenej forme publikovaný v tomto čísle Bulletinu slovenskej advokácie v rubrike „Z rozhodnutí európskych súdov“.

Záverom možno konštatovať, že osobitne pre konanie o európskom platobnom rozkaze na návrh subjektu so sídlom / bydliskom v SR je vzhľadom na vyššie uvedené (podľa praktických skúseností viacerých advokátov) akceptovaná prax, v rámci ktorej je pri vypĺňaní tlačiva A návrhu na vydanie EPR v položke 9 – náklady, s osobitným kódom 02, uvádzaná suma zodpovedajúca štandardnej tarifnej odmene podľa § 10 ods. 1 vyhlášky, a to spolu za dva úkony právnej služby. Takto vyčíslená suma je následne navrhovateľovi priznaná v európskom platobnom rozkaze ako tzv. náklady pohľadávky.

DISKUSIA

K voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory

Vzhľadom na to, že budúci rok 2013 je rokom konferencie advokátov, kedy majú všetci advokáti – členovia komory možnosť kandidovať do jej orgánov, považujem za potrebné vyvolať diskusiu za účelom zmeny, resp. zlepšenia Volebného poriadku SAK. Keďže mám dôvodné pochybnosti o demokratickosti, legalite a zákonnosti posledných volieb do orgánov našej komory, považujem za svoju povinnosť vyjadriť sa.

K nedemokratickosti a nedostatku legality volieb do orgánov SAK

Základná zásada demokratickosti pretavená do Volebného poriadku SAK znamená, že prístup k voľbám má byť umožnený všetkým členom komory – advokátom, či už ohľadne výkonu aktívneho, ako aj pasívneho volebného práva. Volebný systém do orgánov komory je z hľadiska pasívneho

volebného práva dvojkoľový, pretože do druhého kola, kde dochádza k priamej voľbe členov orgánov komory sa dostanú iba kandidáti, ktorí boli v prvom kole nominovaní, a to konkrétne tí z nominovaných advokátov, ktorí sa umiestnili v počte získaných nominácií na miestach od 1. do trojnásobku celkového počtu členov dotknutého orgánu komory.

Systematickou a dlhodobou prácou ešte pred voľbami do orgánov komory je možné pri vynaložení značného úsilia

a organizačných schopností zostaviť jednotnú kandidátku v počte 3-krát počet členov príslušného orgánu a pre túto získať čo najväčší počet nominácií. Dôsledkom takéhoto spôsobu nominácie napr. v prípade predsedníctva pri nominácii pevného zoznamu 36 nominantov je pri získaní väčšieho počtu nominácií, teda pri organizovanom získavaní nominácií, možné vyblokovať všetkých ostatných možných nominantov z ich účasti ako kandidátov na samotnej priamej voľbe členov orgánov komory, ktorú vykonáva už samotný najvyšší orgán komory, teda konferencia advokátov.

Organizovaná skupina členov komory – advokátov môže takýmto spôsobom nadiktovať všetkým členom komory, aj najvyššiemu orgánu komory – konferencii advokátov, koho majú možnosť voliť a koho, naopak, z dôvodu „vyblokovania“ cez pevnú nomináciu 3-násobku členov príslušnej komory voliť nemôžu.

Takýto spôsob pochopenia práv advokáta a spôsob realizácie aktívneho volebného práva členmi komory nemožno nazvať nijako inak, ako zneužitím volebného systému Slovenskej advokátskej komory.

Účelom platného volebného systému SAK, podľa ktorého je možné nominovať až 3-násobok členov príslušného orgánu je totiž presný opak toho, čoho sme boli svedkami pri posledných voľbách do orgánov. Jeho účelom je zabezpečenie plurality, možnosti účastníkov konferencie advokátov, teda predísť ovládnutiu vedenia komory a komory samotnej určitou, vopred dohodnutou skupinou.

Aký je dôkaz o tom, že niekto vyššie uvedeným spôsobom chcel zneužiť, alebo zneužil, či nie možno úmyselne spôsobil nedemokratický spôsob použitia volebného systému SAK a zamedzil, aby iní členovia komory nemohli byť zvolení do orgánov komory? Dôkaz je jednoduchý a je ním samotná skutočnosť, že veľkým množstvom advokátov (nie však dostatočne veľkým na to, aby sa dalo hovoriť o legalite takéhoto kroku z hľadiska celého advokátskeho stavu a všetkých členov SAK) boli nominovaní tí istí kandidáti a to v počte presahujúcom počet členov príslušného orgánu komory, spravdla v počte 3-násobku členov príslušného orgánu komory. Táto skutočnosť svedčí o tom, že cieľom takéhoto výkonu aktívneho volebného práva bolo nielen presadenie svojich vlastných kandidátov do priamej voľby konferenciou advokátov (kedy by k takejto hromadnej nominácii došlo iba v počte 1-násobku členov vlastných kandidátov), ale súčasne aj znemožnenie byť voleným iným členom komory, ktorých voľbu si takto organizovane nominujúci advokáti neželali (čo bolo dosiahnuté práve hromadnou a organizovanou nomináciou kandidátov presahujúcich 1-násobok členov príslušného orgánu komory.). Práve v organizovanej nominácii kandidátov v tejto druhej časti, presahujúcom počet členov orgánov, ktorých je v skutočnosti možné zvoliť, spočíva objektívna (teda bez potreby preukázania úmyslu organizátorov takéhoto hromadného nominovania) nedemokratickosť volieb do orgánov komory, pretože týmto spôsobom nominovania bol znemožnený výkon pasívneho volebného práva iným členom komory a nebol naplnený účel volebného systému – pluralita kandidátov, z ktorých majú účastníci

konferencie advokátov, ako najvyššieho orgánu komory, voliť členov orgánov komory. Pluralita, že aj v tomto prípade bolo možné, aby účastníci konferencie volili z viacerých kandidátov neobstojí, pretože nejde o demokratickú pluralitu, ale pluralitu nadiktovanú tou istou skupinou nominujúcich, ktorej početnosť menej ako 10 % všetkých členov komory nezabezpečuje ani legalitu.

Kto zneužitie demokratického systému na nedemokratický účel uskutočnil bude nepochybne namietat argumentom, že iba šikovne využil chybu systému. Avšak nenachádzame sa v oblasti súkromného práva, kde platí „čo nie je zakázané, je dovolené“, ale vo verejnom práve. Voľby do orgánov SAK sú voľbami do orgánov verejno-právnej korporácie, do orgánov špecializovanej samosprávy, preto sa na ne vzťahuje nielen požiadavka zákonnosti, ale aj demokratickosti a legality. Vyššie opísané „šikovné“ využitie chyby volebného systému síce možno spĺňa požiadavku zákonnosti, lebo voľby sa „možno“ konali v znení litery zákona (ako bude vidno nižšie, ani toto nie je pravdou!), avšak určite takýto priebeh volieb nezodpovedá požiadavke demokratickosti a ani požiadavke legality.

Na základe vyššie uvedených argumentov, som toho názoru, že posledné voľby do orgánov SAK, ktoré sa konali v roku 2010, boli nedemokratické, pretože v rozpore s duchom a účelom volebného poriadku bolo objektívne zabránené demokratickej pluralite kandidátov, z ktorých mali účastníci konferencie SAK voliť nových členov orgánov SAK a nespĺňajú ani požiadavku legality, pretože s ohľadom na vopred úzkou skupinou členov komory (nepresahujúcou ani 10 % celkového počtu advokátov) nadiktovaných a presadených kandidátov, nezastupujú zvolení členovia orgánov komory ani 10 % nominujúcich.

Na nedemokratickosť a nedostatku legality daných volieb nemení ani to, že príslušné uznesenia konferencie advokátov konkrétnych členov orgánov zvolila a odmietla doplnenie – rozšírenie kandidátov, z ktorých mali byť v priamych voľbách volení členovia orgánov, sú formálne platné.

K nezákonnosti volieb do orgánov SAK

Ako člen komory, advokát, mám právo sa na voľbách do orgánov komory nezúčastniť a nevykonať svoje aktívne ani pasívne volebné právo.

Moje právo nekandidovať do orgánov komory je potvrdené i tým, že na to, aby som bol zaradený do konečného zoznamu kandidátov, z ktorých má konferencia advokátov voliť členov orgánov komory, musím udeliť svoj výslovný písomný súhlas.

Napriek tomu, že som sa rozhodol na posledných voľbách nezúčastniť, ani nekandidovať do orgánov komory, a preto som neudelil súhlas s mojou nomináciou po tom, čo mi bolo oznámené, že som bol nominovaný medzi 3-násobok kandidátov na členov disciplinárnej komisie, ktorý má byť konferenciou advokátov volený (zrejme som bol zaradený – bez môjho súhlasu – do zoznamu organizovanej sku-

piny kolegov, ktorí neskôr vyblokovali z účasti na priamych voľbách ostatných kandidátov). Podľa mojej informácie som bol zaradený do konečného zoznamu kandidátov, z ktorých konferencia volila členov orgánov komory.

Na tomto jedinom, mojom vlastnom prípade, bez potreby toho, aby som musel získavať akékoľvek ďalšie dôkazy, je zrejmé, že účastníci konferencie vyberali z kandidátov, ktorí na zozname ani nemali byť a, naopak, na zozname neboli kandidáti, ktorí tam mali byť v dôsledku môjho nezaradenia do finálnej kandidátky (pretože ja som súhlas s mojou voľbou nedal). Priamo bolo porušené moje pasívne volebné právo, ale aj volebné právo kandidátov, ktorí sa umiestnili v poradí za mnou, na miestach vyšších ako 3-násobok volebných miest, ktorí by mojím nezaradením postúpili medzi ten 3-násobok kandidátov, z ktorých konferencia mala voliť členov orgánov.

V danom prípade už nešlo iba o „šikovné“ využitie volebného systému, ale o priame porušenie konkrétnych ustanovení Volebného poriadku (povinnosti nezaradiť kandidáta, ktorý neudelil súhlas so svojou kandidatúrou), v dôsledku čoho bol i celý zoznam volených kandidátov neplatný a neplatné sú i voľby do orgánov SAK.

Záver

Som presvedčený, že novo zvolené vedenie našej komory pozostáva z advokátov, ktorým zákonnosť, demokratickosť aj legalita voľby ich samých, ako aj fungovania celej komory ležia na srdci, a že toto bol dôvod ich účasti v posledných voľbách a nie snaha získať prestížne miesta v orgánoch komory a držať sa ich zubami nechtami. Preto verím, že zväžia mnou vyššie uvedené argumenty, či tentoraz v ich vlastnej réžii, kedy sami môžu dohliadnuť na riadny priebeh volieb, nie je na mieste konečne raz zorganizovať voľby do našej komory tak, aby nikto nemohol odôvodnene argumentovať, že boli nedemokratické, nebodaj nezákonné. Advokátsky poriadok im na takýto postup dostatok možností dáva.

JUDr. Stanislav Irsák

advokát

bývalý člen predsedníctva SAK

UPOZORNENIE

Dovoľujeme si upozorniť kolegyné a kolegov advokátov, že **prípadnú zmenu sídla kancelárie** treba hlásiť Slovenskej advokátskej komore e-mailom na adresu **rothmeierova@sak.sk**

Ďakujeme

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2013

Odberateľ:

.....
.....

IČO:

IČ DPH:

Číslo účtu:

➔ Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

.....
.....

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + DPH (vrát. poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve dvojčíslo.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli pred doručením objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2013 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Dátum:

Podpis:

Vybavuje:

Telefón:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava,
alebo odfaxujte na číslo **02/5292 4056, 5296 1554**

Sporné otázky v konaní o dedičstve

JUDr. Ladislav Kupka

V súčasnosti platná právna úprava občianskeho súdneho konania obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku (OSP) nerozdeľuje výslovne konanie na sporové a nesorové. Systematika OSP však odbúrava akékoľvek pochybnosti tým, že konanie o dedičstve radí k takzvaným osobitným konaniam nesorového charakteru, upraveným v piatej hlave tretej časti Občianskeho súdneho poriadku nazvanej Osobitné ustanovenia, ktorý sa vyznačuje určitými špecifikami, oproti štandardnej sporovej agende. Právna úprava nesorových konaní vychádza z potreby dosiahnuť ich účel, ktorý spravidla determinujú ustanovenia hmotného práva. Zjednodušene povedané, nepôjde o vyriešenie sporu, ale o úpravu vzájomných pomerov medzi účastníkmi v konaní o dedičstve o prejednanie dedičstva a vydanie rozhodnutia o dedičstve v duchu zásad dedičského hmotného práva tak, aby boli rešpektované a chránené práva a oprávnené záujmy účastníkov konania a rešpektovaná posledná vôľa poručiteľa.

Špecifiká nesorových konaní a teda i konania o dedičstve, spočívajú vo viacerých odchyľkach:

- nesorové konanie sa môže začať aj bez návrhu (§ 175a ods. 2 OSP, v zmysle ktorého ustanovenia súd začne konanie o dedičstve aj bez návrhu, len čo sa dozvie, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho),
- Občiansky súdny poriadok spravidla pre nesorové konania zakladá osobitnú, výlučnú miestnu príslušnosť okresného súdu (to platí i pre konanie o dedičstve, kedy v zmysle § 88 ods. 1 písm. I OSP zákon zakladá tri kritériá nachádzajúce sa vo vzťahu vzájomnej subsidiarity: namiesto všeobecného súdu odporcu je na konanie príslušný súd, v ktorého obvode mal poručiteľ naposledy bydlisko, a ak nemal bydlisko alebo ak bydlisko nemožno zistiť, v ktorého obvode mal naposledy pobyt. Ak nie je taký súd, je príslušný súd, v ktorého obvode je poručiteľov majetok, prípadne medzi niekoľkými takto príslušnými súdmi ten z nich, ktorý prvý vykonal úkon, ak ide o konanie o dedičstve.),
- v nesorovom konaní sa uplatňujú dve definície účastníkov konania, ktoré nazývame ako II. a III. definícia účastníkov konania, (Podľa II. definície účastníkov konania sú účastníci konania tí, ktorých zákon za účastníkov označil. Takto z § 175b OSP vyplýva, že účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi, a ak takých osôb niet, štát. Poručiteľov veriteľ je účastníkom konania v prípade § 175p, v prípade keď sa vyporiadava jeho pohľadávka, a pri likvidácii dedičstva. V konaní podľa § 175h ods. 2 je účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb. Z uvedeného je zrejmé, že zákonná úprava obsahuje výslovne vymedzenie účastníctva konania označením jeho účastníkov, no zároveň, keďže konanie o dedičstve je možné začať i bez návrhu, prichádza do úvahy tretia definícia účastníkov konania, podľa ktorej sú účastníkmi aj tí, o ktorých právach a povinnostiach sa má konať. Tu vidíme, že na konanie o dedičstve by bolo možné uplatniť obidve definície účastníkov nesorového konania a dochádza k akejsi kolízii definícií účastníctva. Som toho názoru, že logicky by mala mať prednosť druhá definícia účastníkov konania o dedičstve, a teda výslovne zákonné vymedzenie účastníkov, pričom vychádzam z názorov prezentovaných v odbornej literatúre, podľa ktorých v jednom konaní nemožno zlučovať obe definície účastníctva. Napriek uvedenému si však dovoľím tvrdiť, že nakoľko popri účastníkoch konania o dedičstve výslovne označených zákonom je potrebné konať ako s účastníkom, i keď povedzme, len pre určitý úsek konania, napr. aj s pozostalým manželom poručiteľa, ktorý síce nededí, avšak mal s poručiteľom majetok v BSM alebo s bývalým rozvedeným manželom poručiteľa, s ktorým mal poručiteľ takisto

spoločný majetok, môžeme pozorovať určité náznaky akejsi fúzie druhej a tretej definície účastníkov.),

- počas nesporevého konania sa uplatňuje vyšetrovacía zásada (§ 120 ods. 2 OSP, podľa ktorého vo veciach, v ktorých možno konania začať i bez návrhu je súd povinný vykonať i ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu veci, hoci ich účastníci nenavrhlí) a zásada oficiality,
- pre nesporevé konanie je typické konštitutívne rozhodnutie (v konaní o dedičstve sa rozhoduje k merite veci uznesením. Splnením zákonom ustanovených podmienok i uznesením o zastavení konania – § 175h ods. 1, ods. 2, pričom v danom prípade nepôjde o rozhodnutie v dôsledku nedostatku procesnej podmienky).

Z uvedeného vyplýva, že konanie o dedičstve môžeme jednoznačne zaradiť ku konaniam označovaným ako nesporevé. Táto skutočnosť však neznamená, že v priebehu konania o dedičstve sa nevyprofiluje i otázka, ktorú môžeme označiť ako spornú. Notár ako súdom poverený súdny komisár je potom postavený pred problém, či spornosť tkvie v právnom posúdení otázky, ktorej podstata je medzi samotnými účastníkmi nesporná, alebo ide o skutkový spor, teda, či sú medzi účastníkmi sporné skutočnosti, ktoré by zakladali podľa zásad hmotného práva dedičské právo. Od správneho posúdenia tejto otázky bude potom závisieť i ďalší procesný postup, a síce, či bude kompetentný rozhodnúť notár alebo sa bude o spore rozhodovať mimo dedičského konania v rámci zásad sporevého konania. Právna teória diferencuje tieto sporné otázky v konaní o dedičstve na otázky sporné právne (právne sporné otázky) a otázky sporné skutkovo (skutkovo sporné otázky). Ustanovenia § 175k OSP upravujú v ods. 1 a 2 situáciu, keď je medzi účastníkmi sporné dedičské právo a ods. 3 prípad spornosti aktív a/alebo pasív dedičstva.

Z § 175k ods. 1 OSP je zrejmé, že ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, vyšetrí súd podmienky dedičského práva oboch a koná ďalej s tým, u koho sa domnieva, že je dedičom. V tomto prípade hovoríme o otázke spornej právne a daný postup bude na mieste len vtedy, ak bude súdny komisár posudzovať len také skutočnosti, ktoré medzi dedičmi navzájom nie sú sporné a rozhodnutie ovplyvní len ich právne posúdenie. V praxi pôjde napr. o prípad, ak sa o svoje dedičské právo prihlási poručiteľove dieťa, ktoré ako dôkaz predloží rodný list, prípadne, ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva o sebe tvrdí, že je závetným dedičom a ako dôkaz predloží listinu, ktorá neobsahuje zákonom ustanovené náležitosti závetu. V takom prípade súd rozhodne uznesením na základe § 175a ods. 3 OSP, podľa ktorého uznesenie podľa § 175k ods. 1 a 2 sa doručuje do vlastných rúk. Tu je potrebné ďalej vyriešiť otázku, či takéto uznesenie môže vydať súdny komisár sám v zmysle § 38 OSP, alebo ide o rozhodnutie, ktoré môže vydať len súd. Odpoveď na túto otázku nám poskytuje osobitný predpis, na ktorý sa odvoláva aj spomenutý § 38 OSP. Konkrétne pôjde o § 94a ods. 1 zák. č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy. V zmysle uvedeného ustanovenia súdny komisár nemôže vydať uznesenia podľa § 175q ods. 1 OSP (ide o všetky výroky), a takisto nemôže vydať rozhodnutia podľa zákona č. 549/2003 Z. z. v dedičskom konaní vyšší súdny úradník, pričom pôjde okrem iného i o uznesenie v spore o dedičské právo (§ 175k ods. 1 a 2). Takéto uznesenie nebude môcť ani po novele § 38 OSP súdny komisár vydať priamo.

JUDr. Ladislav Kupka

externý doktorand
Právnickej fakulty Pan-
európskej vysokej školy
v Bratislave. Vysokú
školu absolvoval v roku
2007 na Právnickej fakul-
te Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

O rok neskôr úspešne obhájil na tej istej fakulte rigoróznú prácu. V súčasnej dobe, po úspešnom zložení odborných notárskych skúšok, je zapísaný v zozname notárskych kandidátov Notárskej komory SR a pôsobí ako notársky kandidát na notárskom úrade v Turzovke. Od roku 2011 je ako externý doktorand študentom Právnickej fakulty Pan-
európskej vysokej školy v študijnom odbore občianske právo. Aktívne sa venuje problematike dedičského práva so zameraním na dedičské právo procesné. Je autorom knižnej publikácie s problematikou pozemkového a dedičského práva ako i niekoľkých odborných článkov.

Na rozdiel od prvého odseku, odsek druhý § 175k OSP upravuje situácie, keď rozhodnutie o dedičskom práve závisí od posúdenia skutočností, ktoré sú medzi účastníkmi sporne skutkovo, teda pôjde o skutkovo sporné otázky. Súdny komisár sa v tomto prípade musí vysporiadať so situáciou, keď rozhodnutie o dedičskom práve závisí práve od vyriešenia takejto otázky. Pôjde napr. o situácie, keď nastane spor o platnosti závetu či listiny o vydedení.¹

V takom prípade odkáže súd po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby si svoje právo uplatnil žalobou na súde, pričom občianskoprávny súd bude v takom prípade rozhodovať v sporovom konaní. Na podanie žaloby určí súd lehotu. Ak žaloba nebude podaná v lehote, pokračuje súd v konaní bez zreteľa na tohto dediča s právnym následkom jeho straty účasti v konaní. Zákon v takýchto prípadoch uprednostňuje možnosť vyriešiť spor zmierom. Je vhodné, aby z obsahu zápisnice vyplýval po predchádzajúcom poučení účastníkov postup súdneho komisára, z ktorého by bolo zrejme, že vyzval účastníkov na uzavretie zmiernosti ohľadom skutkovo spornej otázky. Ďalej by malo byť z obsahu zápisnice zreteľné, že takýto pokus sa neskončil úspešne, že išlo o márný pokus o zmier, pričom by nemalo ísť iba o jednoduché konštatovanie súdneho komisára o márnosti pokusu, ale táto má byť ľahko extrahovateľná priamo z prednesov účastníkov.

Ak ostane pokus o zmier bezvýsledný, súdny komisár predloží celý dedičský spis, ktorého súčasťou bude už i uznesenie o odkázaní toho z účastníkov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, súdu. Zákon pritom neustanovuje žiadnu definíciu, taxatívny či aspoň fakultatívny výpočet tých účastníkov, ktorých dedičské právo by sme mohli kvalifikovať ako menej pravdepodobné. Ďalšou otázkou, s ktorou sa musí súdny komisár vysporiadať je označenie toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné a ktorý bude odkázaný na uplatnenie svojho práva žalobou na súde. V tomto smere sa musí súdny komisár spoliehať na súdnu prax, v zmysle ktorej za dediča, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné môžeme považovať napr. dedičské právo takeého účastníka, ktorý:

- skutkovo spochybňuje prítomný dedičský titul (napríklad tvrdí, že listina o vydedení je neplatná, pretože ju poručiteľ zriadil v čase, keď trpel duševnou poruchou, prípadne, že vlastnoručný závet nenapísal a nepodpísal poručiteľ vlastnou rukou alebo, že poručiteľ taký závet zriadil pod nátlakom)
- tvrdí existenciu titulu, na základe ktorého mu svedčí dedičské právo a ktorý druhý účastník popiera (napríklad do zápisnice o predbežnom vyšetrení nahlásil, že žil po dobu viac ako jedného roka pred smrťou poručiteľa v spoločnej domácnosti a z tohto titulu sa o spoločnú domácnosť staral)
- tvrdí, že existujú zákonné predpoklady zakladajúce dedičskú nespôsobilosť konkurenčného dediča, ktoré tento účastník popiera a pod.

Z výroku uznesenia musí vyplývať, ktorý z účastníkov má podať žalobu a s akým žalobným petitom. Žaloba podaná takýmto dedičom musí obsahovať všeobecné a osobitné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 42 ods. 3, § 79 ods. 1, 2 OSP), okrem iného označenie toho, čoho sa navrhovateľ domáha, teda musí obsahovať správny žalobný petit spočívajúci v určení, že žalobca je dedičom po poručiteľovi, resp., že žalovaný nie je dedičom po poručiteľovi.²

Pokiaľ ide o lehotu, ktorú súd určí podľa § 175k ods. 2 odkázanému dedičovi na podanie žaloby, je potrebné zdôrazniť, že ide o tzv. lehotu sudcovskú určenú podľa § 55 OSP, z ktorého taktiež vyplýva možnosť predĺženia tejto lehoty, ktoré je však potrebné chápať v súvislosti s § 175k ods. 2 OSP, v zmysle ktorého, ak žaloba nebola podaná v lehote pokračuje súd v prejednávaní dedičstva bez zreteľa na odkázaného dediča. Toto ustanovenie treba chápať ako bezpodmienečný príkaz a zákonnú povinnosť pre dedičský súd pokračovať v konaní. Prítom ide o ustanovenie, ktoré je jedným zo zhmotnení ústavného direktíva konať vo veci bez zbytočných prietahov. O prípustnosti predĺženia lehoty na podanie žaloby môžeme hovoriť len do jej uplynutia.

Ako bolo spomenuté, nosný aspekt žaloby podanej podľa § 175k ods. 2 OSP je správny žalobný petit, ktorý musí znieť, že žalobca je dedičom po poručiteľovi, resp., že žalovaný dedičom po poručiteľovi nie je. V praxi môže dôjsť napríklad k situácii, že na základe uskutočneného započítania (kolácie) daru, darovaného poručiteľom dedičovi za života poručiteľa môže dôjsť v závislosti od hodnoty daru až k vylúčeniu obdarovaného z dedenia, ak započítanie daru pokryje celý jeho dedičský podiel. V takomto prípade neprihádza však do úvahy, aby súd určil v rámci sporu o dedičské právo, že dar poručiteľa dedičovi realizovaný počas života poručiteľa bol obvyklým darovaním, za účelom určenia, či obdarovaný bude dedič, či započítaním dôjde

1 R 72/2004 (ČR):

Ak je medzi dedičmi spor o výklad obsahu závetu poručiteľa (§ 35 ods. 2 OZ), vychádzajúci z rozdielnych tvrdení o okolnostiach rozhodných pre posúdenie dedičského práva, postupuje súd spôsobom uvedeným v ustanovení § 175k ods. 2 OSP.

2 R 65/2003:

Pre sporové konanie, začaté na základe návrhu podaného odkázanými dedičmi (§ 175k ods. 2 OSP), treba považovať všetkých účastníkov konania v dedičstve za nerozlučných spoločníkov v zmysle ustanovenia § 91 ods. 2 OSP, a to ako na strane navrhovateľov, tak i na strane odporcov. Postavenie navrhovateľa je pritom určené obsahom rozhodnutia súdu v dedičskom konaní, takže ostatní dedičia musia v súdnom konaní vystupovať ako odporcovia, i keď v dedičskom konaní sa niektorí z nich k spornej otázke nestavali odmietavo, prípadne vystupovali pasívne, či ešte vôbec nevystupovali.

Ak sa takeého konania nezúčastnia všetci nerozluční spoločníci, nemôže súd návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie.

k vyčerpaniu jeho dedičského podielu alebo naopak, na základe určenia, že ide o obvyklý dar, k započítaniu nedôjde a obdarovanému zostáva nárok na jeho dedičský podiel.

Z uvedeného vyplýva, že určenie, či konkrétne darovanie bolo obvyklým darovaním, nenapĺňa predpoklady žaloby o právne spornej otázke vyúsťujúcej do určenia dedičského práva podľa § 175 k ods. 2 OSP. Ak by sporový súd aj rozhodol na základe žaloby podanej takto nesprávne odkázaným dedičom o merite veci vydaním rozhodnutia, ktoré by potvrdilo, že určitý konkrétny dar je resp. nie je obvyklým darovaním, takéto rozhodnutie by nebolo potom pre súdneho komisára v dedičskom konaní záväzné, pretože nešlo o žalobu podľa § 175k ods. 2 OSP, a takéto rozhodnutie nemá potenciál vyriešiť, ani nerieši otázku, či účastník je alebo nie je dedičom.

Jeden zo znakov sporu o dedičské právo spočíva v otázke, s kým má počas dedičského konania súdny komisár konať ako s dedičom. Sporom o dedičské právo sa teda rieši účastiťvo v konaní o dedičstve. Ak je medzi dedičmi potom sporná skutková stránka veci, je potrebné postupovať podľa § 175k ods. 2 OSP. Spor dedičov o potrebe započítania daru na dedičský podiel nie je sporom o dedičské právo a postup podľa § 175k ods. 2 OSP nie je v takom prípade možný. To platí napriek tomu, že dedič bol k podaniu takejto nesprávnej žaloby dedičským súdom odkázaný. Žalobný petit na určenie, že dar bol obvyklým darovaním by založil potrebu, aby prípustnosť takejto určovacej žaloby bola posúdená podľa § 80 písm. c OSP, čo zakladá potrebu posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu.³

3 K uvedenému pozri aj Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 889/2002, zo dňa 26. 7. 2003.

Zodpovednosť súdneho komisára

V kontexte s uvedeným je vhodné na tomto mieste vysporiadať sa s otázkou prípadnej zodpovednosti súdneho komisára pri pochybení ohľadom odkázania dediča na podanie žaloby s nesprávnym petitom. Podľa § 38 ods. 1 OSP, na základe poverenia súdu je notár ako súdny komisár oprávnený viesť samostatne konanie o dedičstve smerujúce k vydaniu osvedčenia o dedičstve alebo k predloženiu veci súdu na vydanie uznesenia podľa § 175zd. Poverenie môže súd dodatočne meniť. Poverenie a zmena poverenia sú voči súdnemu komisárovi účinné, len čo mu ich súd oznámil. Na základe § 38 ods. 5 OSP, úkony notára podľa odseku 1 sa považujú za úkony súdu, notár koná ako súdom poverený súdny komisár, v dedičských veciach podlieha aj dohľadu súdu a s poukazom na uvedené nemôže byť založená osobná zodpovednosť notára ako fyzickej osoby – súdneho komisára za úkony vykonané v konaní o dedičstve, pretože na základe súdneho poverenia notár vykonáva súdnu moc. Náhradu prípadnej škody si bude uplatňovať poškodený na príslušnom okresnom súde.

K zaujímavej situácii môže dôjsť za predpokladu, že dochádza k dedeniu z oboch dedičských titulov – zo zákona aj zo závetu. Ak by poručiteľ zanechal na jednej strane dedičov, ktorým svedčí zákonný dedičský titul (napríklad svojich súrodencov vstupujúcich do práv a povinností poručiteľa v tretej dedičskej skupine) a zároveň by zanechal ohľadom časti svojho majetku (napríklad peňažných prostriedkov na účte) aj závet, v ktorom by testoval tak, že odkazuje peňažné prostriedky tretej osobe, je zrejmé, že poručiteľovi súrodenci sú nepochybne (zákonnými) dedičmi pre prípad, ak by došlo zo strany súrodencov k namietnutiu absolútnej neplatnosti závetu napríklad z dôvodu, že poručiteľ konal v duševnej poruche, ktorá ho činila k takémuto právnomu úkonu neschopným. Je nepochybné, že v takejto situácii dochádza k sporu o dedičské právo, ide o prítomnosť právne spornej otázky, ktorú je potrebné riešiť odkázaním toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné na podanie žaloby o určenie jeho dedičského práva.

Zdôrazňujem, že úlohou súdu bude pritom rozhodnúť o existencii či neexistencii dedičského práva, nie o platnosti či neplatnosti závetu. Za dedičov, ktorých dedičské právo sa v tomto prípade javí ako menej pravdepodobné treba považovať v súlade s ustálenou právnou a súdnou praxou súrodencov poručiteľa, ktorí namietajú absolútnu neplatnosť závetu, a tým popierajú zo skutkového hľadiska existujúci dedičský titul. Nakoľko je však zrejmé a nepochybné ich dedičské právo zo zákona, nebude celkom vystihovať povahu sporu žalobný petit, že žalobca je dedičom po poručiteľovi, resp. že žalovaný nie je dedičom po poručiteľovi (žalovanému by svedčil len závetný dedičský titul). V danom prípade bude treba žalobný petit formulovať tak, že „žalobcovia sú dedičmi celého dedičstva zanechaného poručiteľom“, prípadne, že „žalo-

vaný nie je závetným dedičom poručiteľa“. Ak by teda došlo ku kumulácii oboch dedičských titulov (poručiteľ by ohľadom časti majetku zriadil závet a ohľadom časti majetku by prišlo do úvahy dedenie zo zákona), dedičské právo zo zákonného dedičského titulu by bolo nepochybné a skutkovo sporná otázka by spočívala v tom, kto z dedičov je (resp. či vôbec niekto je) dedičom zo závetu. Išlo by o určenie, že „žalobca je poručiteľovým dedičom zo závetu“, prípadne že „žalovaný nie je poručiteľovým dedičom zo závetu“. Podobne, ak by zákonný dedič, brat poručiteľa „B“ tvrdil, že závet, ktorým poručiteľ odkázal celý majetok druhému súrodencovi „C“, je absolútne neplatný z dôvodu, že poručiteľ tento právny úkon zriadil v stave duševnej poruchy, nemohol by sa tento súrodenec „B“ úspešne domáhať určenia, že v závete individualizovaná osoba (súrodenec „C“) nie je dedičom. Aj v prípade, ak by bola preukázaná neplatnosť závetu, súrodenec „C“ by ešte vždy prichádzal do úvahy ako univerzálny sukcesor poručiteľa zo zákona. Nebolo by teda možné vo výroku vysloviť, že súrodenec „C“ nie je dedičom poručiteľa, ale iba, že nie je dedičom zo závetu.

Ak dedičia tvrdia paralelne popri sebe svoje navzájom sa vylučujúce dedičské práva, potom takéto tvrdené dedičské práva nemôžu byť podkladom na vydanie meritórneho rozhodnutia, uznesenia o dedičstve v súlade s § 175q OSP. Prvá línia dedičského konania spočíva v naplnení legitimačnej funkcie, ide o riadne ustálenie celého okruhu dedičov po poručiteľovi, pričom tento postup musí zodpovedať hmotnému dedičskému právu a nie je možné spor o dedičské právo vyriešiť až v rámci konečného rozhodnutia. Súd, respektíve súdny komisár musí mať jasno v otázke, s kým bude konať.

Tí, ktorých dedičské právo bude jednoznačne preukázané budú prostredníctvom svojich procesných úkonov ovplyvňovať tak priebeh, ako i výsledok konania. Je nevyhnutné zdôrazniť, že skutočnosti, ktoré ostali medzi účastníkmi sporné (napríklad namietanie absolútnej neplatnosti závetu, konkurenčným dedičom popierané tvrdenie, že sú naplnené okolnosti zakladajúce dedičský titul spoluzijúcej osoby, tvrdenie, že listina o vydedení je neplatná, že poručiteľ dedičovi odpustil úmyselný trestný čin, ktorého sa dopustil proti poručiteľovi alebo jeho manželovi, deťom, prípadne rodičom a druhý účastník toto tvrdenie označuje za nepravdivé a podobne), alebo vyriešenie právnych otázok, ktoré sú rozhodujúce na určenie dedičského práva v spore o dedičské právo (na určenie, že žalobca je dedičom poručiteľa, resp. žalovaný nie je poručiteľovým dedičom), predstavujú len posúdenie otázok predbežných, ktoré nemôžu byť implementované vo výroku súdneho rozhodnutia, ale len v jeho odôvodnení.

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy obsiahnutej v § 18 zákona č. 95/1963 Zb., v súčasnosti platné ustanovenie § 175k ods. 2 OSP neumožňuje, aby mohlo byť predmetom sporného konania, začatého na základe odkazu dedičského súdu, len samotné určenie spornej skutočnosti, prípadne právne spornej otázky. To platí i v tom prípade, keby malo takéto určenie význam pre posúdenie dedičského práva. Je vhodné poukázať na skutočnosť podloženú ustálenou judikatúrou, že uznesenie, ktorým súd v konaní o dedičstve odkáže tohto z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil sporovou žalobou v osobitnom konaní, nemusí vždy zodpovedať všetkým požiadavkám § 175k ods. 2 OSP. V takomto prípade je súd, ktorý o žalobe rozhoduje, vždy povinný poskytnúť žalobcovi potrebné poučenie o náležitostiach žaloby tak, aby zodpovedala požiadavkám, ktoré kladie na takúto žalobu § 175k ods. 2 OSP.⁴

Treba zdôrazniť, že žaloba podaná na základe odkazu dedičského súdu tým účastníkom, koho dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné v zmysle § 175k ods. 2 OSP, nie je žalobou o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, teda nejde o určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c OSP. Z uvedeného je bez ďalšieho zrejme, že v takomto prípade nie je potrebné tvrdiť ani preukazovať naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu z dedičského práva, z ktorého vyplýva, s kým bude súd/súdny komisár ďalej konať ako s účastníkom konania o dedičstve. Podmienkou je však podanie takej žaloby, ktorá bude zodpovedať požiadavkám § 175k ods. 2 OSP. Ide o požiadavku správnej formulácie, akého práva sa má odkázaný účastník dedičského konania žalobou domáhať.⁵

V tom prípade, že uznesenie dedičského súdu, ktorým dediča odkazuje na podanie žaloby nie je v súlade s požiadavkami vymedzenými § 175k ods. 2 OSP a žalobca podá žalobu v súlade s takým uznesením, je potrebné, aby súd, ktorý o žalobe rozhoduje, poučil žalobcu taktiež o náležitostiach riadnej žaloby v zmysle § 175k ods. 2 OSP. Ak by v praxi došlo k situácii, že žaloba podaná odkázaným dedičom nenapĺňa požiadavky vymedzené § 175k ods. 2 OSP, bude pot-

4 V súvislosti s uvedeným pozri aj Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 940/2004, zo dňa 28. 4. 2005, a Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 4729/2010, zo dňa 10. 5. 2012.

5 Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 3552/2008, zo dňa 17. 12. 2009. Žaloba podaná v zmysle ustanovenia § 175k odst. 2 OSP nie je určovacou žalobou v zmysle § 80 písm. c OSP, ale je žalobou na určenie právnej skutočnosti, pri ktorej naliehavý právny záujem vyplýva z právneho predpisu. Takáto žaloba preto nemôže byť zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a žalobca nie je povinný tvrdiť a preukazovať skutočnosti o takomto právnom záujme.

6 K uvedenému pozri aj Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 30 Cdo 2062/2004, zo dňa 23. 11. 2005.

rebné skúmať naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení. Ak však súd žalobcu nepoučí o povinnosti tvrdiť a preukazovať skutočnosti, z ktorých bude zrejmý jeho naliehavý právny záujem na požadovanom určení, konanie je zafažené vadou, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.⁶

Postup advokáta

Z pohľadu výkonu advokácie sa javí ako mimoriadne zaujímavá otázka, ako má postupovať advokát, ktorý zastupuje odkázaného dediča v prípade, ak dedičský súd nesprávne odkáže dediča namiesto na podanie žaloby je/nie je dedičom po poručiteľovi na podanie žaloby napríklad na určenie neplatnosti závetu alebo listiny o vydedení. Existujúca odborná literatúra, komentáre a judikatúra sú v tomto prípade skúpe na slovo. Ak chceme nájsť odpoveď, nezostáva iné len vychádzať z málopravnej zákonnej úpravy a intuitívnej logiky. Je potrebné si uvedomiť, že spochybňovanie samotného skutkového stavu, na ktorom spočíva neisté dedičské právo a postup z neho vyplývajúci musí naplňať požiadavky § 175k ods. 2 OSP.

Vychádzajúc z uvedeného, otázka spochybneného dedičského práva musí byť vyriešená niektorým z týchto spôsobov:

- a) posúdením a následným rozhodnutím právne spornej otázky súdom priamo v dedičskom konaní podľa § 175k ods. 1 OSP,
- b) dohodou účastníkov, ktorou bude odstránený spor o skutkovo spornej otázke podľa § 175k ods. 2 OSP,
- c) **rozsudkom súdu v spornom konaní, vydanom na základe žaloby podanej odkázaným dedičom podľa § 175k ods. 2 OSP, prípadne uznesením, ktorým bude schválený súdny zmier, ktoré sa stanú východiskom pre ďalší postup súdu v konaní o dedičstve,**
- d) na základe fikcie, podľa ktorej tvrdenie dediča odkázaného na podanie žaloby bude potrebné považovať za nepreukázané, ak žalobu v stanovenej lehote nepodal.

Ak by sa advokát spravoval nesprávnym poučením notára, ktorým by bol jeho klient odkázaný napríklad na podanie žaloby o určenie neplatnosti listiny o vydedení alebo jej odvolania, potom nemožno očakávať, že na základe rozhodnutia sporového súdu v takomto konaní nastanú následky predpokladané § 175k ods. 2 OSP. Takéto rozhodnutie by nepochybne určovalo v súlade s § 80 písm. c OSP, či právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Podanie takejto žaloby však nie je potrebné viazať na odkaz dedičského súdu a namietat absolútnu neplatnosť závetu alebo listiny o vydedení je možné aj bez existencie tohto odkazu. Je tak možné urobiť či už počas konania o dedičstve alebo aj po jeho skončení. To platí dokonca i vtedy, ak by žalobca nebol účastníkom konania o dedičstve.⁷

7 Podľa § 175y ods. 2 OSP okrem prípadu, keď sa vykonala likvidácia dedičstva, nebráni uznesenie súdu tomu, kto nebol účastníkom konania o dedičstve, z ktorého uznesenie vzišlo, aby sa domáhal svojho práva žalobou.

Prichádzame k poznaniu, že ak by išlo o dedičské konanie, v rámci ktorého by bolo treba vysporiadať sa s otázkou, či žalovaný je/nie je dedičom po poručiteľovi, (jeden z dedičov – neskôr odkázaný dedič, ako navrhovateľ zastúpený advokátom, popiera platnosť závetu zo skutkových dôvodov, napríklad preto, že poručiteľ ho spísal pod nátlakom – teda popiera platnosť formálne bezvadného právneho úkonu a súdna prax ho považuje za dediča, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné), mohol by právny zástupca takejto odkázaného dediča očakávať odpoveď a vyriešenie elementárnej otázky (odporca je/nie je) dedičom po poručiteľovi len v tom prípade, ak by bol odkaz dedičského súdu správny a takémuto odkazu dedičského súdu by potom zodpovedal aj rozsudok sporového súdu. Len týmto spôsobom by potom advokát dosiahol buď samotné potvrdenie dedičského práva svojho klienta alebo zväčšenie jeho dedičského podielu v prípade výroku sporového súdu znejúcim tak, že žalovaný nie je dedičom po poručiteľovi.

Z uvedeného vyplýva, že nie je na mieste, aby sa advokát odkázaného dediča spravoval nesprávnym poučením súdu, pretože takáto žaloba by smerovala k určeniu platnosti/neplatnosti závetu či listiny o vydedení, a nemala by potenciál priamo v zmysle a podľa zásad uvedených v § 175k ods. 2 zjednať jasno v okruhu dedičov a naplniť bez ďalšieho legitimačnú funkciu dedičského konania. Podobne sa nejaví ako správne, aby advokát bez ohľadu na znenie odkazu v uznesení dedičského súdu podal správnu žalobu na určenie dedičského práva podľa § 175k ods. 2 OSP, nakoľko nebolo by možné považovať za naplnený postup predpokladaný

§ 175k ods. 2 OSP (odkáže súd uznesením, po márnom pokuse o zmier tohto z dedičov, koho dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou) a teda, logicky, nemožno očakávať ani naplnenie dôsledkov predpokladaných § 175k ods. 2 OSP z dôvodu absencie zákonom založenej a očakávanej kontinuity jednotlivých elementov. Takéto odchylenie sa od odkazu (i keď nesprávneho), v podobe podania správnej žaloby, by nenapravilo ani dodržanie lehoty uvedenej v tomto nesprávnom odkaze.

Z uvedeného teda vyplýva, že hmotnoprávne následky tých skutočností, že odkázaný dedič bude alebo nebude mať vo veci úspech, alebo že žaloba nebude podaná v lehote určenej obsahom rozhodnutia dedičského súdu, môžeme očakávať len vtedy, ak odkazujúce uznesenie dedičského súdu naplňa požiadavky založené § 175k ods. 2 OSP.

Ak by sa mal v praxi advokát ako právny zástupca odkázaného dediča vysporiadať s otázkou nesprávneho odkazu dedičského súdu, využije svoje právo a proti uzneseniu obsahujúcemu nesprávny odkaz podá v zákonnej lehote odvolanie.

V praxi sa javí byť pomerne háklivou otázkou tvrdenie a popieranie existencie dôvodov zakladajúcich dedičskú nespôsobilosť. Ak vznikne medzi dedičmi spor týkajúci sa naplnenia zákonných dôvodov dedičskej nespôsobilosti (§ 469 Občianskeho zákonníka), je potrebné, aby súd/súdny komisár postupoval v súlade s ustanovením § 175k ods. 1 OSP. V danom prípade nepôjde o skutkový spor, ale o právne spornú otázku, teda o právne posúdenie účastníkmi tvrdených a popieraných skutočností.⁸ Úlohou súdu, ktorý rozhoduje o žalobe podanej odkázaným dedičom v rámci sporového konania je rozhodnúť o existencii alebo neexistencii dedičského práva, pričom pre samotné rozhodnutie nie je smerodajné, či všetky navzájom si odporujúce tvrdenia účastníkov vyplývajú z ich prednesov už v rámci dedičského konania, alebo či došlo ku kreovaniu niektorých z nich až počas sporového konania.⁹

Napriek skutočnosti, že § 175k ods. 2 OSP výslovne súdному komisárovi neukladá povinnosť prerušiť konanie do rozhodnutia o spornej otázke, túto povinnosť môžeme odvodiť z § 109 ods. 1 písm. b OSP, nakoľko ide o situáciu, keď rozhodnutie v konaní o dedičstve závisí od otázky, ktorú súd v tomto konaní nie je oprávnený riešiť, teda od rozhodnutia skutkovo spornej otázky, pričom konanie o dedičstve je konaním nesporovým.

Dôvod prerušenia zaniká nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia sporového súdu o určenie sporného práva, teda o určenie, či navrhovateľ je, alebo odporca nie je dedičom po poručiteľovi a rovnako aj márnym uplynutím lehoty na podanie žaloby odkázaným dedičom a v dedičskom konaní sa bude pokračovať i bez návrhu účastníkov s poukazom na § 111 ods. 2, veta druhá, OSP, v zmysle ktorého len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, pokračuje súd v konaní i bez návrhu.

Ak bol dedič odkázaný na žalobu na určenie, že konkurenčný dedič nie je dedičom po poručiteľovi, uvedená situácia znamená, že dedičské konanie bude pokračovať i s dedičom, ktorého dedičské právo odkázaný účastník popieral. Rovnaké právne následky, ktoré sprevádzajú nepodanie žaloby odkázaným účastníkom, nastávajú vtedy, ak žalobu síce podal, ale bola odmietnutá, alebo konanie o nej bolo zastavené, napríklad pre nedostatok podmienok konania. Ak by bola žaloba podaná až po uplynutí určenej lehoty, musí ju súd zamietnuť, pretože po márnom uplynutí lehoty určenej na podanie žaloby súdny komisár pokračuje v konaní o dedičstve bez zreteľa na odkázaného dediča. Všetky tieto dôsledky, že odkázaný dedič nebude vo veci úspešný, alebo ak žalobu vôbec v lehote určenej dedičským súdom nepodá, nastanú však len za predpokladu, ak uznesenie dedičského súdu, ktorým bol dedič odkázaný na podanie žaloby, zodpovedá požiadavkám vymedzeným § 175k ods. 2 OSP.

Napríklad, ak dedičský súd uznesením nesprávne odkáže na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu, takáto žaloba bude podaná, riadne prerokovaná a následne vyhlásený rozsudok, že závet je neplatný, potom striktné aplikovanie vyššie uvedeného by znamenalo, že dedičský súd by nebol týmto rozsudkom pre potreby § 175k ods. 2 viazaný a takéto právoplatné rozhodnutie by síce založilo neplatnosť popieraného dedičského titulu, avšak neovplyvnilo by celkom priamo a bez ďalšieho zmysle zásad ustanovených v § 175k ods. 2 OSP okruh dedičov.

Po predložení takéhoto rozsudku o neplatnosti závetu konkurenčným dedičom nepôjde už o postup podľa § 175k ods. 2 OSP, ale o postup podľa § 175k ods. 1 OSP, teda o otázku, ktorú je možné riešiť len na základe právneho posúdenia a ktorej skutkový základ je nesporný (existencia právoplatného rozsudku). Na základe takéhoto právoplatného rozsudku potom súd vyšetrí podmienky dedičského práva konkurenčných dedičov, sám v rámci dedičského konania

8 K tomu pozri Správu Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. Cpj 169/78, zo dňa 4. 4. 1979 a taktiež Uznesenie Mestského súdu v Prahe sp. zn. 24 Co 315/97, zo dňa 30. 12. 1997.

9 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 2537/2010, zo dňa 10. 3. 2011

I. Zmyslom a účelom rozhodovania súdu v sporovom súdnom konaní po odkaze z dedičského konania v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 OSP je posúdiť všetky medzi dedičmi sporné skutočnosti rozhodne pre posúdenie dedičského práva a rozhodnúť o tvrdenom (popieranom) dedičskom práve. Z hľadiska takého posúdenia a rozhodnutia – logicky – nie je významné, či sa všetky tieto spory o rozhodných skutočnostiach prejavili medzi dedičmi už v konaní dedičskom alebo niektoré z nich boli formulované až v konaní sporovom.

V spornom súdnom konaní zahájenom žalobou, ktorej podanie bolo žalobcovi uložené v dedičskom konaní v zmysle ust. § 175k ods. 2 OSP, prihliada súd preto tiež k tým sporným skutočnostiam, ktorých spornosť medzi dedičmi sa neprejavila už v konaní dedičskom, ale až v priebehu konania sporového.

II. Dedičská nespôsobilosť nastáva zo zákona (*ex lege*). Súd (súdny komisár) k nej prihliada z úradnej povinnosti. Je vylúčené, aby sa dedičia „dohodli“ že dedičská nespôsobilosť u niektorého z nich nenastala. Nespôsobilý dedič nededí. Hľadá sa na neho, ako keby sa smrti poručiteľa nedožil. Ak dôjde medzi dedičmi k sporu o to, či je niektorý z nich dedičsky nespôsobilý, postupuje súd (súdny

komisár) podľa ustanovenia § 175k ods. 1 alebo ods. 2 OSP.

10 K uvedenému pozri aj uznesenie Ústavného súdu ČR I. ÚS 230/98, zv. 11, č. 47, str. 351.

takúto otázku posúdi (spravidla o tom vydá aj rozhodnutie § 175a ods. 3 OSP) a ďalej bude konať s tým, u koho sa domnieva, že je dedičom.

Podporne, len ak bol odkaz podľa § 175k ods. 2 správny, potom márne uplynutie lehoty má pre tohto, kto mal žalobu podať, hmotnoprávne dôsledky.¹⁰

Spornosti aktív a pasív sa dotýka tretí odsek § 175k OSP. Z jeho znenia vyplýva, že ak sú aktíva a pasíva medzi účastníkmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti. Pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada. Ak by sme sa krčovitvo pridržali doslovného výkladu tohto paragrafového znenia, bolo by možné z neho vyvodiť, že postup upravený týmto ustanovením môže, resp. musí súdny komisár uplatniť, len ak sú sporné v konaní medzi účastníkmi aktíva a zároveň aj pasíva. Je však nepochybné, že zákonodarca mal na mysli prípady, ak sú medzi účastníkmi sporné aktíva a/alebo pasíva. V takom prípade, podľa môjho názoru, by bolo v zápisnici vhodné nielen skonštatovať spor o skutkovú otázku o rozsahu dedičstva, ale zo zápisnice by malo aj vyplývať, z akého titulu jeden účastník odvodzuje danosť vlastníckeho oprávnenia poručiteľa a na strane druhej, z akého titulu iný účastník popiera existenciu poručiteľovho vlastníctva. Pri takomto postupe by došlo bez oprávnených pochybností k splneniu zákonného predpokladu „zistenia ich spornosti.“

Toto ustanovenie teda už nerieši otázku legitimacy dedičského titulu, je nesporné, že konkurenční dedičia sú účastníkmi konania, avšak došlo medzi nimi k sporu ohľadom aktív a pasív. V daných kontextoch je potrebné spomenúť § 175y ods. 1 OSP, podľa ktorého nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve, v osobitnom sporovom konaní, nakoľko zákon pri spornosti aktív a pasív neumožňuje prerušiť konanie a odkázať účastníka na podanie žaloby. Môžeme teda hovoriť o zvýraznení nesporevého charakteru dedičského konania vo vzťahu k predmetu konania práve tým, že ak sú medzi účastníkmi konania sporné aktíva alebo pasíva, obmedzí sa dedičský súd len na konštatáciu spornosti a pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada. Ak potom dôjde k určeniu vlastníckeho práva súdom v rámci štandardného sporového konania, nebude možné v nasledujúcom konaní o novoobjavenom majetku aplikovať § 175k ods. 3 OSP, obzvlášť, ak spornosť medzi dedičmi je založená na identických tvrdeniach, ktoré posudzoval súd v konaní o určení vlastníctva.

V konaní o dedičstve neprichádza do úvahy určovanie sporného vlastníctva a vlastníckych vzťahov. Predmetom konania o dedičstve môže byť len majetok, ktorý poručiteľ ku dňu smrti preukázateľne, bez oprávnených pochybností vlastnil. Z načrtnutých kontextov je zrejmé, že nepostačuje len všeobecné, nekonkretizované a nešpecifikované vyjadrenie niektorého z účastníkov, že považuje vec alebo právo za sporné. Ak napríklad účastník na pojednávaní prehlási, že s uvedeným súpisom aktív nesúhlasí, ide o nedostatočný a nejasný prednes. Súdny komisár musí takéhoto účastníka vyzvať, aby sa vyjadril, z akého dôvodu (napr. neexistencia vecí, danosť iného vlastníckeho vzťahu v spojení s titulom nadobudnutia) je proti radeniu dotknutých vecí do rozsahu dedičstva.

Záverom treba v súvislosti s uvedeným konštatovať, že aj keď je konanie o dedičstve jedným z osobitných konaní tzv. nesporevého charakteru, i v jeho priebehu sa môžeme stretnúť so spornými skutočnosťami. Sporné otázky v konaní o dedičstve môžu byť dvojakeho charakteru:

- a) spor o dedičské právo (§ 175k ods. 1, 2 OSP),
- b) sporné aktíva a/alebo pasíva (§ 175k ods. 3 OSP).

Prípadný spor o dedičské právo je potom potrebné selektovať podľa toho, či sa jedná o:

- a) právne spornú otázku (§ 175k ods. 1 OSP), alebo o
- b) skutkovo spornú otázku (§ 175k ods. 2 OSP).

O právne sporných otázkach hovoríme vtedy, ak dedičia spochybňujú otázky, ktorých skutkový základ je nesporný a ktoré možno riešiť len na základe právneho posúdenia. Ide o právne posúdenie takých skutočností, ktoré sú medzi dedičmi nesporné. Medzi právne sporné otázky môžeme zaradiť napríklad posúdenie platnosti závetu alebo listiny o vydedení z hľadiska dodržania zákonom predpísaných náležitostí, prípadne popieranie trestného činu proti poručiteľovi ako základu dedičskej nespôsobilosti napriek existencii právoplatného rozsudku trestného súdu. Uznesením vydaným podľa § 175k ods. 1 OSP môže byť rozhodnuté o tom, s ktorým z doterajších účastníkov dedičského konania, medzi ktorými je spor o dedičské právo, bude súdny komisár ďalej konať ako s osobou, o ktorej sa môžeme dôvodne domnievať, že je dedičom. Prípadne môže takéto rozhodnutie riešiť aj to, aký je dedičský titul takejto osoby, ako aj nega-

tívne vymedziť okruh dedičov, teda určiť, s ktorým z doterajších účastníkov konania, medzi ktorými je spor o dedičské právo, ďalej nebude súdny komisár konať, pretože môžeme dôvodne predpokladať, že nie je dedičom. Vydanie takéhoto uznesenia má teda miesto tam, kde sú skutkové tvrdenia účastníkov o rozhodných okolnostiach zhodné a ak závisí rozhodnutie o dedičskom práve len od právneho posúdenia veci.

Spochybňovanie samotného skutkového stavu, na ktorom je neisté dedičské právo založené predstavuje potrebu riešiť skutkovo spornú otázku postupom podľa § 175k ods. 2 OSP. Do tejto skupiny sporných otázok môžeme zaradiť napríklad spochybňovanie platnosti závetu zo skutkových dôvodov, teda z dôvodu, že závet je neplatný pre stav duševnej poruchy, v ktorej sa nachádzal poručiteľ v čase jeho zriadenia, prípadne spochybňovanie zákonného dôvodu vydedenia spočívajúce v tvrdení, že dôvod vydedenia uvedený v listine o vydedení nebol naplnený, pretože vydedený potomok poskytoval poručiteľovi potrebnú pomoc v starobe a chorobe. Výrok uznesenia vydaného súdom v konaní o dedičstve podľa § 175k ods. 2 OSP musí obsahovať údaj o tom, akú žalobu, s akým žalobným petitom má odkázaný dedič podať. Najčastejšie pôjde o žalobný petit na určenie, že žalobca je dedičom po poručiteľovi, prípadne, že žalovaný nie je dedičom po poručiteľovi. Sporné skutočnosti alebo právne otázky, ktoré sú pre takéto určenie významné (napríklad, že dôvody vydedenia nie sú dané) môžu byť riešené len ako predbežné otázky, ktoré nebudú uvedené vo výroku, ale len v dôvodoch rozhodnutia.

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy obsiahnutej v § 18 zákona č. 95/1963 Zb., v súčasnosti platný § 175k ods. 2 OSP neumožňuje, aby spôsobilým predmetom sporného konania, začatého na základe odkazu dedičského súdu, bolo len určenie spornej skutočnosti alebo spornej právnej otázky, aj keby mala význam pre posúdenie dedičského práva. Z uvedeného je zrejmé, že zmyslom a účelom rozhodovania súdu v spornom konaní po odkaze dedičského súdu v zmysle § 175k ods. 2 OSP je posúdiť všetky medzi dedičmi sporné skutočnosti rozhodne pre posúdenie dedičského práva a rozhodnúť o tvrdenom/popieranom dedičskom práve.

Okruh dedičov musí byť v konaní o dedičstve vždy riadne ustálený a legitimačná funkcia dedičstva naplnená skôr, ako dôjde k rozhodnutiu. Na rozdiel od uvedeného, spory o rozsah aktív a pasív dedičstva podľa § 175k ods. 3 OSP súd nerieši, obmedzí sa len na zistenie ich spornosti a pri určení všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva k sporným aktívam a/alebo pasívam neprihliada. V dôsledku tohto ustanovenia tak môže dôjsť k situácii, že majetková funkcia dedičstva nebude do dôsledku naplnená a rozsah aktív a pasív bude stanovený odlišne od skutočného stavu. V tomto postupe sa v dedičskom konaní prejavuje princíp formálnej pravdy. Som toho názoru, že prednesy účastníkov smerujúce k spochybňovaniu či tvrdeniu existencie majetku poručiteľa by mali byť kvalifikovanej povahy. Minimálne zo zápisnice z pojednávania by malo byť zrejmé, z akého titulu jeden účastník odvodzuje vlastnícke oprávnenie poručiteľa a na druhej strane, z akého titulu druhý účastník popiera vlastníctvo poručiteľa. ■

RESUMÉ

Sporné otázky v konaní o dedičstve

Predkladaný príspevok sa zaoberá okolnosťami vzniku, existenciou a zákonnými spôsobmi riešenia sporných otázok v konaní o dedičstve. Napriek tomu, že konanie o dedičstve je jedným z tzv. nesorových konaní, i v jeho priebehu je možné stretnúť sa so skutočnosťami, ktoré sú sporné. Následne je potrebné určiť, či sa jedná o spochybňovanie otázok, ktorých skutkový základ je nesporný a ich riešenie závisí len od právneho posúdenia, alebo ide o spochybňovanie samotného skutkového stavu, prípadne či je potrebné len konštatovať spor o aktíva alebo pasíva a pri výpočte čistého majetku na ne neprihliadať. V konaní o dedičstve je nevyhnutné urobiť jasno v otázke okruhu účastníkov konania, teda je nevyhnutné naplniť legitimačnú funkciu dedičského konania. V prípade existencie sporných otázok – sporu o dedičské právo – je potrebné vypridať sa s otázkou, kto je, resp. nie je účastníkom konania. Až po vyriešení tejto otázky súd pokračuje v konaní a prípadne i vydá meritórne rozhodnutie. Na rozdiel od uvede-

ného majetková funkcia dedičstva nemusí byť do dôsledku naplnená, nakoľko spory o rozsah aktív a pasív dedičstva súd nerieši, obmedzí sa len na zistenie spornosti a pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada. V uvedenom môžeme ohľadom aktív a pasív konštatovať prítomnosť princípu formálnej pravdy v dedičskom konaní.

SUMMARY

Contentious Issues in Probate Proceedings

The article deals with the circumstances of the rise, existence and legal ways of dealing with contentious issues in probate proceedings. Despite the fact a probate proceeding is one of the so-called non-contentious procedures, in the course thereof one may encounter contentious issues, too. It is then necessary to decide whether those issues are contested, the facts and merits of which are undisputed and the resolution of which depends only on the legal assessment, or whether the facts and merits themselves are contested, or whether it is only necessary to say that the case involves assets or liabilities, but the court will not deal with the scope thereof in calculating net distributable assets. As far as the probate proceedings are concerned, it is necessary to determine the parties thereto, it is therefore necessary to fulfil the legitimate function of the probate proceedings. In the case of existence of any contentious issues – dispute concerning the right of succession – it is necessary to deal with the question who is or who is not a party to the probate proceeding. Only if this question is resolved, the court continues with the proceedings and if need be, it will rule on the merits. Despite the above, the distribution of the estate and its function does not have to be fulfilled in all its consequences, because the court will not deal with disputes involving the scope of assets and liabilities, it will only focus on the determination of contentiousness. In the light of the above, when it comes to assets and liabilities, we may say that the principle of formal truth is present in the probate proceedings.

ZUSAMENFASSUNG

Strittige Fragen im Nachlassenschaftsverfahren

Der unterbreitete Beitrag befasst sich mit den Tatbeständen der Entstehung, des Bestehens sowie mit den gesetzlichen Regelungen bei der Lösung von umstrittenen Fragen im Nachlassenschaftsverfahren. Obwohl das Nachlassenschaftsverfahren zu den sog. nicht Streitverfahren gehört, treten manchmal auch bei seinem Verlauf strittige Umstände ein. Daraufhin ist es festzustellen, ob es sich um die Relativierung von Fragen handelt, deren Tatbestand unumstritten und deren Lösung lediglich von der rechtlichen Beurteilung abhängig ist oder ob es sich um die Infragestellung des Tatbestandes selbst handelt bzw. lediglich ein Streit wegen Aktiva und Passiva festzustellen ist. Im Nachlassenschaftsverfahren muss unbedingt die Frage des Umkreises der Verfahrensparteien klar gemacht werden, in dieser Hinsicht ist es notwendig, die legitime Aufgabe des Nachlassenschaftsverfahrens zu erfüllen. Bei strittigen Fragen eines Erbrechtstreites ist es notwendig, sich mit der Frage auseinanderzusetzen, wer eine oder wer keine Verfahrenspartei ist. Erst nach der Lösung dieser Frage wird das gerichtliche Verfahren fortgesetzt und vom Gericht eventuell auch ein meritorischer Bescheid erlassen. Im Unterschied zum Angeführten muss dabei die Vermögensfunktion der Erbschaft konsequent nicht erfüllt werden, weil ein Streit wegen der Höhe der Erbschaftspassiva- und Aktiva vom Gericht nicht behandelt wird, es beschränkt sich nur auf die Feststellung der Strittigkeit und bei der Berechnung des Nettovermögens wird der Streit nicht berücksichtigt. Diesbezüglich können wir hinsichtlich der Aktiva und Passiva das Bestehen des Grundsatzes der formellen Wahrheit im Nachlassenschaftsverfahren feststellen.

Definícia relevantného trhu v aktuálnej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie alebo *Omnis definitio periculosa*

JUDr. Ján Bodnár

Na pojednávaní pred Súdny dvorom dňa 12. januára 2012 o odvolaní žalobcov proti rozsudku Všeobecného súdu vo veci AstraZeneca¹ zaznela poznámka zástupcov Komisie týkajúca sa definície relevantného trhu v tom zmysle, že akúkoľvek všeobecnú definíciu nie je možné ustáliť a relevantný trh možno vymedziť len vo vzťahu ku konkrétnemu skutkovému stavu skúmaného prípadu. Je to ale naozaj tak a relevantný trh ostáva len prísne individuálnou ekonomicko-právnou kategóriou, ktorej určenie si v každom prípade vyžaduje podrobné vyšetrovanie jednotlivých daností dotknutého trhu?

I. Prečo definovať relevantný trh?

Definovanie relevantného trhu je jedným z kľúčových problémov, ktorý je potrebné riešiť vo väčšine prípadov týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže, ktoré sa relatívne často vyskytujú aj v praxi slovenských advokátov. Takáto definícia je napríklad nevyhnutná pri vyhodnocovaní akejkoľvek dohody obmedzujúcej hospodársku súťaž, keď existuje podozrenie zo zneužitia dominantného postavenia podnikov na trhu alebo vo všeobecnosti, ak dôjde k protisúťažnému

JUDr. Ján Bodnár

Absolvent Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (2010). Autor v súčasnosti pôsobí ako advokátsky koncipient v advokátskej

kancelárii JUDr. Mareka Radačovského v Košiciach. Článok vznikol počas pôsobenia autora ako stážistu na Súdnom dvore Európskej únie v Luxemburgu v kabinete Prvého generálneho advokáta prof. JUDr. Jána Mazáka, PhD. v roku 2012.

správaní v rámci celosvetových súťažných trhov. Na úrovni Európskej únie je takáto definícia absolútne nevyhnutná, keď sa skúma podnik, resp. jeho správanie na základe ustanovení článkov 101 až 109 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“). Uvedené vo všeobecnosti zahŕňa najmä prípady zneužitia dominantného postavenia podľa článku 102 ZFEÚ a dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž podľa článku 101 ZFEÚ. Primárnym cieľom definovania relevantného trhu je identifikovať takých skutočných konkurentov dotknutých podnikov, ktorí môžu ovplyvniť ich trhové správanie a zabrániť im správať sa nezávisle od účinného konkurenčného tlaku.²

Napriek tomu, že proces definovania relevantného trhu zahŕňa predovšetkým ekonomické analýzy, judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“) udáva právne hranice, v rámci ktorých sa takéto analýzy musia uskutočňovať. Ako Všeobecný súd skôr uviedol, správna definícia dotknutého relevantného trhu je nevyhnutným predpokladom na akékoľvek rozhodnutie týkajúce sa údajného protisúťažného správania,³ keďže pred tým, než je zneužitie dominantného postavenia zistené, je nutné preukázať existenciu dominantného postavenia na danom trhu, čo predpokladá, že takýto trh už bol definovaný.⁴ Súd nie je v pozícii aby, v prípade absencie akýchkoľvek údajov týkajúcich sa analýzy relevantného trhu v napadnutom rozhodnutí, urobil akýkoľvek záver, či predpokladané obmedzenia hospodárskej súťaže majú výrazný vplyv na obchod medzi členskými štátmi.⁵

1 Prebiehajúce konanie pred Súdny dvorom C-457/10 P AstraZeneca / Komisia zatiaľ nerozhodnuté. Odvolanie smeruje proti rozsudku z 1. júla 2010, AstraZeneca / Komisia (T-321/05, Zb. s. II-2805).

2 Pozri nižšie Oznámenie, odsek 2. K tomu tiež VAN BAEL, I.: **Competition law of the European Community**, 4. vyd. The Hague : Kluwer Law International, 2005, strana 132.

3 Rozsudok zo dňa 10. marca 1992, SIV a ostatní / Komisia (T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Zb. s. II-1403), bod 159.

4 Rozsudok zo dňa 21. februára 1995, SPO a ostatní / Komisia (T-29/92, Zb. s. II-289), bod 74.

5 Rozsudok z 15. septembra 1998, European Night Services a ostatní / Komisia (T-374/94, T-375/94, T-384/94 a T-388/94, Zb. s. II-3141), bod 93.

6 Oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu na účely práva hospodárskej

súťaže Spoločenstva,
ÚV [1997] C 372/03.

- 7 Pozri Oznámenie, odsek 5.
- 8 Oznámenie, odseky 7 až 9.
- 9 Relevantný trh výrobkov pozostáva zo všetkých výrobkov a/alebo služieb, ktoré sú považované za vzájomne zameniteľné alebo nahraditeľné z hľadiska spotrebiteľa, a to na základe ich vlastností, cien a zamýšľaného účelu použitia.
- 10 Relevantný geografický trh zahŕňa oblasť, v ktorej sú dotknuté podniky zapojené do vzťahov dopytu a ponuky výrobkov alebo služieb, v ktorej sú súťažné podmienky dostatočne homogénne a ktorá sa od ostatných susedných oblastí výrazne odlišuje práve preto, že konkurenčné podmienky v nej sú zjavne odlišné od podmienok v týchto oblastiach.
- 11 Rozsudok zo dňa 4. júla 2006, *easyJet* / Komisia (T-177/04, Zb. s. II-1931), bod 99.
- 12 Rozsudok zo dňa 13. februára 1979, *Hoffmann-La Roche* / Komisia (85/76, Zb. s. 461), bod 28.
- 13 Podľa Komisie otázkou, ktorú je potrebné zodpovedať, je to, či zákazníci dotknutých podnikov okamžite zmenia orientáciu na iný výrobok – substitút alebo na dodávateľa so sídlom v inej oblasti, ak nastane v danom výrobku a v daných geografických oblastiach hypoteticky malá (5 až 10 %-ná), ale trvalá relatívna zmena ceny smerom nahor. Ak je miera substitúcie dostatočná nato, aby zmena ceny neprinášala zisk z dôvodu veľkých strát pri predaji, do relevantného trhu sa začleňujú dodatočné substitúty a oblasti. Takto sa pokračuje ďalej, kým sa neukáže, že

Komisia vo vzťahu k neustále sa opakujúcej potrebe definovania relevantného trhu dospela k záveru, že by bolo prinajmenšom potrebné, aby boli vytvorené jednotné pravidlá pre proces definovania relevantného trhu, ktoré by prispeli k zvýšeniu transparentnosti jej politiky a rozhodovania v oblasti práva hospodárskej súťaže. V roku 1997 uvedené viedlo k vydaniu Oznámenia Komisie o definícii relevantného trhu na účely práva hospodárskej súťaže Spoločenstva⁶ (ďalej len „Oznámenie“), za účelom poskytnutia informácie o tom, ako Komisia uplatňuje koncept relevantného trhu výrobkov a geografického trhu v rámci priebežného vykonávania predpisov práva hospodárskej súťaže EÚ (vtedy ES). Cieľom vydania Oznámenia bolo predovšetkým poskytnúť Komisii, ako aj iným dotknutým orgánom, nevyhnutnú pomoc, aby v rozsahu, v akom je to za daných okolností možné, čo najjednoduchším spôsobom identifikovali všetkých konkurentov vyšetrovaného podniku a na tom základe ustálili, či títo konkurenti dokážu vyvinúť na dotknutý podnik dostatočný konkurenčný tlak a donútiť ho správať sa v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže na danom relevantnom trhu. Napriek tomu, že je potrebné brať do úvahy, že interpretácia Komisie týkajúca sa relevantného trhu nie je pre Súdny dvor ani Všeobecný súd záväzná,⁷ Oznámenie vychádza predovšetkým z ustálenej rozhodovacej praxe súdov EÚ, ako aj z vlastnej rozhodovacej praxe Komisie.

II. Ako definovať relevantný trh?

V zmysle Oznámenia⁸ relevantný trh, v rámci ktorého sa posudzuje konkrétny prípad hospodárskej súťaže je vždy výsledkom kombinácie relevantného trhu výrobkov⁹ a geografického trhu.¹⁰ Existujú pritom tri hlavné zdroje konkurenčných prekážok, ktoré determinujú proces definovania relevantného trhu: substitučná povaha dopytu, substitučná povaha ponuky a potenciálna konkurencia. Vzhľadom na to, že analýza potenciálnej konkurencie sa vykonáva spravidla v neskoršom štádiu šetrenia, najčastejšie vtedy, keď už je pozícia dotknutých firiem na relevantnom trhu určená, t. j. keď je ich pozícia zdrojom obáv z hľadiska hospodárskej súťaže, kľúčovými prvkami pri definovaní relevantného trhu ostáva koncept substitučnosti tak na strane dopytu ako aj na strane ponuky.

Zastupiteľnosť na strane dopytu je v zásade najúčinnjším hodnotiacim kritériom.¹¹ Z ekonomického hľadiska predstavuje totiž zastupiteľnosť dopytu pre definíciu relevantného trhu najbezprostrednejšiu a najúčinnnejšiu disciplinárnu silu pôsobiacu na dodávateľov daného výrobku, najmä v oblasti rozhodovania o cenách. Všeobecný súd vyslovene k zastupiteľnosti dopytu uviedol, že koncept relevantného trhu v podstate znamená, že v rámci neho môže existovať účinná hospodárska súťaž medzi výrobkami, ktoré sú jeho súčasťou, čoho predpokladom je, že existuje dostatočný stupeň zameniteľnosti medzi všetkými výrobkami, ktoré sú súčasťou rovnakého trhu, a to v rozsahu ich konkrétneho špecifického použitia.¹² Na základe uvedeného a ustanovení Oznámenia môžeme označiť dva výrobky a/alebo služby ako substitúty, ak sú spotrebiteľom považované za zameniteľné alebo nahraditeľné, berúc do úvahy najmä faktory ako vlastnosti výrobku, cena a zamýšľaný účel použitia.

Vo všeobecnosti sa výrobky alebo služby s rovnakými vlastnosťami alebo rovnakým, prípadne veľmi podobným účelom použitia (t. j. výrobky/služby uspokojujúce rovnaké potreby spotrebiteľa) budú považovať za patriace na rovnaký relevantný trh. Zároveň však treba brať do úvahy, že len istá miera vzájomnej zameniteľnosti či podobnosť určujúcich vlastností výrobkov alebo služieb nemusí byť pre spotrebiteľov natoľko dôležitá, aby ich považovali za vzájomné substitúty (odlišné relevantné trhy boli na základe odlišných cenových hladín ustálené napriek nespornej podobnosti napríklad v prípade kozmetiky predávanej v obchodných domoch a lekárnach, či v prípade nealkoholických nápojov a pramenitej vody).

Na druhej strane ani rozdielnosť charakteristických vlastností nemusí viesť k jednoznačnému záveru o neexistencii vzájomnej zastupiteľnosti, keďže rozhodujúce je predovšetkým posúdenie týchto vlastností spotrebiteľmi. Rozhodovacia prax súdov EÚ v histórii poskytla viacero príkladov produktov, ktoré netvoria spoločný relevantný trh (napr. liečivá s rôznym terapeutickým účinkom, rôzne druhy korení, či semien rastlín, ktoré preukázateľne neuspokojovali tie isté potreby spotrebiteľov) alebo, naopak, takýto trh vytvárajú (fľaše a plechovky tvoriace jeden spoločný relevantný trh nádob na nápoje, či síce odlišné liečivá, ale s rovnakým terapeutickým

účinkom). V dôsledku uvedeného sa kladie najväčší dôraz na cenu ako faktor relevantný pre definíciu relevantného trhu pri posudzovaní substitučnosti tak na strane dopytu, ako aj ponuky. Vymedzenie trhu sa zameriava na ceny z praktických a prevádzkových príčin, presnejšie na substitučnosť dopytu vyplývajúcu z malých, stálych zmien v relatívnych cenách.^{13,14} Tento postup je tiež známy ako tzv. SSNIP test (*Small but Significant and Non-transitory Increase in Price* – Malé, ale významné a nie len prechodné zvýšenie cien).¹⁵ Komisia považuje za relevantné na posúdenie, či dva výrobky sú dopytovými substitútmi, predovšetkým nasledovné typy dôkazov: dôkazy o takejto substitúcii v nedávnej minulosti, názory zákazníkov a konkurentov, spotrebiteľské preferencie, bariéry a náklady spojené so zmenou orientácie dopytu na potenciálne substitúty, rôzne kategórie zákazníkov a cenová diskriminácia.¹⁶ Stabilita dopytu po určitom výrobku je taktiež relevantným kritériom definovania relevantného trhu. Takže samotná skutočnosť, že rôzne výrobky sú v zanedbateľnom rozsahu zameniteľné, nevylučuje záver, že tieto produkty patria na samostatné trhy výrobkov.¹⁷ Všetky vyššie uvedené kritéria musí Komisia podrobne, prípad od prípadu, preskúmať v záujme dosiahnutia objektívneho rozhodnutia o skúmaných narušeniach hospodárskej súťaže.

Substitúciu na strane ponuky je možné taktiež brať do úvahy v prípadoch definície relevantných trhov, najmä za situácie, keď je účinnosť a bezprostrednosť dopadu ponukovej substitúcie porovnateľná s dopadmi substitúcie dopytovej. Znamená to, že dodávatelia sú schopní zmeniť svoju orientáciu na výrobu relevantných výrobkov a uviesť ich na trh v krátkom časovom horizonte bez toho, aby znášali výrazné dodatočné náklady alebo riziká spojené s malými a sústavnými zmenami cien.¹⁸ Dosiahnutie definície relevantného trhu v závislosti od substitučnosti ponuky je však nielen otázkou toho, či dodávatelia sú schopní zmeniť svoju produkciu v zmysle technickom, otázky marketingu a distribúcie zohrávajú taktiež veľmi dôležitú úlohu. Napríklad substitučnosť na strane ponuky je menej pravdepodobná na trhoch so značkovým tovarom.

Proces definovania relevantného geografického trhu je v mnohých smeroch rovnaký ako pri relevantnom trhu výrobkov. Substitučnosť na strane dopytu a ponuky sú najdôležitejšie faktory, ktoré sa berú do úvahy a ktoré skúma predovšetkým vyššie uvedený SSNIP test. Tento test je opäť založený na substitúcii vo vzťahu k pohybu relatívnych cien, ale otázkou, ktorú treba zodpovedať, je to, či sa zákazníci rozhodnú preorientovať v krátkej dobe a so zanedbateľnými dodatočnými nákladmi svoje zákazky na spoločnosti umiestnené v inej oblasti. Geografický relevantný trh môže byť preto vo všeobecnosti definovaný ako oblasť, v ktorej všetci obchodníci obchodujú za rovnakých podmienok hospodárskej súťaže, a to v rozsahu v akom sa to týka príslušných výrobkov. ... nie je vôbec potrebné, aby objektívne podmienky hospodárskej súťaže medzi obchodníkmi boli dokonale homogénne. Stačí, ak sú „rovnaké“ alebo „dostatočne homogénne“.¹⁹

III. Aktuálna judikatúra a definícia relevantného trhu

A. Procesné aspekty definovania relevantného trhu a súvisiace otázky

Všeobecný súd vo vzťahu k postupu Komisie pri definovaní relevantného trhu uviedol, že žaloba nemá právo spochybníť zistenia Komisie z dôvodu, že sa líšia od zistení v inej veci, vychádzajúc z odlišného oznámenia a spisu, a to aj v prípade, keď relevantné trhy sú v daných dvoch veciach podobné, ba dokonca zhodné.²⁰ Komisia je povinná vykonať individuálne posúdenie každej oznámenej koncentrácie podľa okolností každého jednotlivého prípadu bez toho, aby bola viazaná predchádzajúcimi rozhodnutiami o iných podnikoch, iného trhu výrobkov a služieb alebo iných geografických trhov v rôznych obdobiach.²¹ Ako to bolo skôr spomenuté, postup Komisie nemôže byť za žiadnych okolností obmedzovaný predchádzajúcimi rozhodnutiami, hoc aj v skoro rovnakých veciach. Z toho vyplýva, že každý jednotlivý prípad musí byť posúdený samostatne, vo svojich vlastných súvislostiach. Napriek tomu však uvedené neznamená, že aj prakticky identické prípady podliehajú neobmedzenej svojvôli Komisie, pretože, samozrejme, istá miera kontinuity a predvídateľnosti jej rozhodnutí je nevyhnutná. Je to stále Komisia, ktorá

permanentná malá zmena ceny sa stáva ziskovou (Oznámenie, ods. 15–17).

14 Základnou cenou, ktorú je potrebné zobrať do úvahy je vo väčšine prípadov prevažujúca trhovú cenu. Avšak ak je test SSNIP vykonávaný v prípade neexistencie dostatočnej hospodárskej súťaže (najmä v prípadoch zneužitia dominantného postavenia podľa článku 102 ZFEÚ) je potrebné byť obozretný, aby nedošlo k tzv. „celofánovému klamu“, ktorý nastane v prípade, ak monopolný účastník súťaže už účtuje monopolné ceny za výrobok/službu, čo by v prípade SSNIP testu viedlo k záveru, že každé ďalšie zvýšenie cien spôsobí, že zákazníci sa preorientujú na iný výrobok/službu. Následne by tak definícia relevantného trhu bola nesprávne príliš široká a správanie monopolného účastníka súťaže vyhodnotené ako nenarušujúce hospodársku súťaž.

15 Tento test bol pôvodne vyvinutý v roku 1982 v Spojených štátoch amerických a neskôr prijatý aj Komisiou v Oznámení v roku 1997. Existuje množstvo kvantitatívnych testov, ktoré boli vytvorené s cieľom vymedzenia trhov – najfrekvenciovanejšie pozostávajú z odhadov jednoduchej a krížovej cenovej elasticity dopytu po výrobkoch/službách. Vlastná cenová elasticita dopytu po výrobku X je mierou reakcie dopytu po tomto výrobku na percentuálnu zmenu jeho ceny. Krížová elasticita dopytu medzi výrobkami X a Y je reakciou dopytu po výrobku X na percentuálnu zmenu ceny výrobku Y (pozri Oznámenie, odkaz pod čiarou č. 5).

16 Pozri Oznámenie, odseky 38–43.

- 17 Rozsudok zo dňa 30. septembra 2003, Atlantic Container Line a ostatní / Komisia (T-191/98, T-212/98 a ž T-214/98, Zb. s. II-3275), bod 799.
- 18 Ak sú splnené tieto podmienky, dodatočná produkcia uvedená na trh má na konkurenčné správanie podnikov disciplinárny efekt (pozri Oznamenie, odsek 20).
- 19 Rozsudok zo dňa 6. októbra 1994, Tetra Pak / Komisia (T-83/91, Zb. s. II-755), bod 91.
- 20 Rozsudok zo dňa 14. decembra 2005, General Electric / Komisia (T-210/01, Zb. s. II-5575), bod 118.
- 21 Rozsudok zo dňa 30. septembra 2003, Cableuropa a ostatní / Komisia (T-346/02 a T-347/02, Zb. s. II-4251), bod 191.
- 22 Pozri v tomto smere, rozsudok v spojených veciach Atlantic Container Line a ostatní (už citovaný v poznámke 17), bod 861.
- 23 Pozri rozsudok zo dňa 8. decembra 2011, KME Germany a ostatní / Komisia (C-272/09 P, zatiaľ neverejný), bod 105, rozsudok zo dňa 8. decembra 2011, Chalkor / Komisia (C-386/10 P, zatiaľ neverejný), bod 65 a rozsudok zo dňa 8. decembra 2011, KME Germany a ostatní / Komisia (C-389/10 P, zatiaľ neverejný), bod 132.
- 24 V záujme splnenia svojej povinnosti odôvodnenia je postačujúce, ak Komisia uvedie tie skutočnosti a právne posúdenia, ktoré boli z pohľadu rozhodnutia rozhodujúce. Pozri rozsudok zo dňa 4. septembra 2009, Taliansko / Komisia (T-211/05, Zb. s. II-2777), bod 68 a tam citovaná judikatúra.

nesie dôkazné bremeno v spojení s predchádzajúcim definovaním relevantného trhu.²² Preto pokiaľ ide o porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, prináleží Komisii, aby preukázala porušenia, ktoré zistila a predložila dôkazy, ktoré z právneho hľadiska dostatočne preukážu existenciu okolností zakladajúcich porušenie.²³

Ako vyplýva z ustálenej judikatúry, aj keď spravidla súdy EÚ uskutočňujú komplexné posúdenie otázky, či sú podmienky na uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže splnené, ich revízia zložitých ekonomických posúdení uskutočnených Komisiou je nutne obmedzená na kontrolu, či príslušné pravidlá konania a riadneho odôvodnenia²⁴ boli dodržané, či jednotlivé skutočnosti boli jednoznačne uvedené a či nedošlo k zjavne nesprávnemu posúdeniu veci alebo k zneužitiu právomoci.²⁵ Rovnako platí, že pokiaľ je rozhodnutie Komisie výsledkom zložitých technických posúdení, sú tieto v zásade predmetom obmedzenej súdnej kontroly, ktorá znamená, že súd nemôže nahrádzať posúdenie Komisie svojím vlastným posúdením skutkového stavu.²⁶ V nadväznosti na uvedené, je to teda Komisia, ktorá zohráva najdôležitejšiu úlohu pri určovaní hraníc skúmaného relevantného trhu, a teda pri ustáľovaní *status quo* v konkrétnom prípade. Taktiež je to Komisia, ktorá prijíma všetky potrebné opatrenia na potrestanie podnikov, ktoré porušili ustanovenia práva hospodárskej súťaže. Aj keď súd uznáva, že Komisia má v ekonomických alebo technických záležitostiach určitú mieru voľnej úvahy, neznamená to však, že súd neskúma, ako Komisia interpretovala údaje takejto povahy. Súd skúma nielen vecnú správnosť uplatnených dôkazov, ich spoľahlivosť a spojitosť, ale musí preskúmať aj to, či tieto dôkazy obsahujú všetky relevantné údaje, ktoré treba zohľadniť pri posúdení komplexnej situácie a či sú spôsobilé podporiť závery, ktoré sa z nich vyvodili.²⁷ Takéto preskúmanie však uskutoční Súdny dvor EÚ z vlastnej iniciatívy len vo vysoko špecifických prípadoch,²⁸ vo všeobecnosti je na žalobcovi, aby v žalobe špecifikoval namiatané pochybenia Komisie a tým určil rozsah preskúmania veci súdom.

Vo vzťahu k súdnemu preskúmaniu Súdnym dvorom EÚ je často kritizované trojité postavenie Komisie ako vyšetrovateľa, prokurátora a zároveň aj sudcu pri vyšetrovaní porušení práva hospodárskej súťaže EÚ. Uvedené je dôsledkom toho, že Komisia sama vyšetroje podozrivé správanie dotknutého podniku, určuje, že je v rozpore s právom hospodárskej súťaže EÚ a neskôr o ňom aj rozhodne rozhodnutím, ktoré je len v obmedzenom rozsahu preskúmateľné súdmi EÚ.²⁹ Väčšina žalobcov poukazuje na povinnosť úplného preskúmania na základe článku 261 ZFEÚ v spojení s článkami 47 a 49 Charty základných práv Európskej únie a článkom 6 Európskeho dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd, pretože Komisia je správny orgán a nie „nezávislý a nestranný súd“. Táto otázka bola predmetom posúdenia vo veciach *KME Germany AG a Chalkor*,³⁰ kde v súvislosti s námietkami žalobcov Súdny dvor uviedol, že absencia *ex offico* preskúmania celého napadnutého rozhodnutia neporušuje zásadu účinnej súdnej ochrany. Na účely rešpektovania tejto zásady nie je nevyhnutné, aby Všeobecný súd, ktorý je síce povinný odpovedať na predložené žalobné dôvody a vykonať právne aj vecné preskúmanie, bol tiež povinný *ex offico* opätovne preskúmať celý spis. Preskúmanie upravené zmluvami teda predpokladá, že Všeobecný súd uskutoční tak právne, ako aj vecné preskúmanie, a že má právomoc posúdiť dôkazy, zrušiť napadnuté rozhodnutie a zmeniť sumu pokút. Nezdá sa preto, že preskúmanie zákonnosti podľa článku 263 ZFEÚ, doplnené neobmedzenou súdnou právomocou, pokiaľ ide o sumu pokuty, podľa článku 31 nariadenia č. 1/2003, by bolo v rozpore s požiadavkami zásady účinnej súdnej ochrany podľa článku 47 Charty. V tomto smere Súdny dvor zdôraznil, že s výnimkou dôvodov verejného poriadku, medzi ktoré patrí neexistencia odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, ktoré je súd povinný preskúmať *ex offico*, prináleží žalobcovi, aby uviedol žalobné dôvody proti dotknutému rozhodnutiu a predložil dôkazy na podporu týchto dôvodov.³¹

Pri posudzovaní závažnosti porušenia práva hospodárskej súťaže EÚ treba zobrať do úvahy veľké množstvo faktorov. Tieto môžu zahŕňať skutočnosti, ako sú osobitné okolnosti prípadu, jeho kontext a odradzujúci dosah pokút, pričom však nejde o záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam takýchto kritérií.³² Vo veci *Prym*³³ Súdny dvor uviedol, že je na účely posúdenia závažnosti porušenia nevyhnutné brať do úvahy efektívnu ekonomickú kapacitu podnikov spôsobiť značnú škodu iným hospodárskym subjektom, čo môže byť dokázané zisteniami, akým je napríklad ich vedúce postavenie na relevantnom trhu. Vo veci *Dalmine*³⁴ Súdny dvor podotkol, že veľkosť dotknutého trhu je len jedným z relevantných kritérií posúdenia závažnosti porušenia a stanovenia výšky pokuty. V tomto smere je teda nevyhnutné, aby súd zobral do úvahy všetky okol-

nosti veci, zväžil ich samostatne ako aj spoločne vo vzájomných súvislostiach a na takomto základe rozhodol o vhodnom postupe voči dotknutému podniku.

B. Substitučnosť dopytu

Súdny dvor EÚ nedávno vydal niekoľko zaujímavých rozhodnutí týkajúcich sa hodnotenia substitučnosti dopytu Komisiou pri posudzovaní protisúťažného správania podnikov. Vo veci *Franca Télécom*³⁵ sa Všeobecný súd zaoberal predovšetkým substitučnosťou vysokorýchlostného a nízkorýchlostného internetového pripojenia a dospel k záveru, že nie sú zastupiteľné, pretože „ide o veľmi asymetrickú zastupiteľnosť, keďže presuny zákazníkov od ponúk vysokorýchlostného internetu k ponukám nízkorýchlostného internetu sú vo vzťahu k presunom v opačnom smere nepatrné. Ak by však ...boli výrobky z hľadiska dopytu úplne zastupiteľné, miera presunov by musela byť prinajmenšom značne porovnateľná, ak nie rovnaká.“ Vo vzťahu k SSNIP testu Všeobecný súd uviedol, že „...Vysoké percento³⁶ účastníkov, ktorí sa vysokorýchlostného internetu nevzdajú v prípade zvýšenia ceny o 5 až 10 %, je podstatným nepriamym dôkazom o neexistencii zastupiteľnosti zo strany dopytu.“³⁷ Tento prípad je príkladom dvoch výrobkov, ktoré síce majú rovnaké použitie, a ktoré na prvý pohľad uspokojujú tie isté potreby spotrebiteľov, a teda sa zdajú zastupiteľné, no napriek tomu substitútmi, ako určil Všeobecný súd, neboli, a to predovšetkým preto, lebo spotrebiteľia značne preferujú jeden produkt pred druhým, a to na základe jedného určujúceho vzájomného rozdielu, ktorým je ich rýchlosť.

Rozhodnutie vo veci *Ryanair*³⁸ poskytlo užitočný náhľad do praxe Komisie pri hodnotení substitučnosti dopytu v odvetví leteckej prepravy. V tomto prípade Komisia definovala relevantný trh na základe prístupu „miesto odletu – miesto určenia“, podľa ktorého sa každé letecké spojenie medzi miestom odletu a miestom určenia považuje za samostatný trh. Aby určila, či daná dvojica miest tvorí relevantný trh, Komisia preskúmala rôzne možnosti, ktoré majú spotrebiteľia pri cestovaní medzi týmito dvoma miestami a rovnako overila aj lety s odletom z blízkyh letísk. Je zrejmé, že opätovne aj v tomto prípade musela použiť vysoko individualizovaný prístup k definovaniu relevantného trhu, a preto použila nasledujúce špecifické kritéria na charakterizovanie zastupiteľnosti služieb pravidelnej leteckej dopravy s odletom z rôznych letísk: vzdialenosť a čas cesty podľa referenčného kritéria 100 km alebo hodiny cesty, stanovisko konkurentov, stanovisko dotknutých letísk a orgánov civilného letectva členských štátov, odhadovaný podiel „turistických“ cestujúcich na leteckom spojení, pojem „systém letísk“ v zmysle prílohy II nariadenia č. 2408/92, obchodné postupy, existencia alebo neexistencia prepravných služieb medzi letiskami a niektorými mestami, ako aj výsledok korelačnej štúdie cien, ktorú vykonala Komisia v prípade rôznych dvojíc miest.³⁹

Dve zaujímavé otázky riešil Všeobecný súd vo veci *CEAHR*.⁴⁰ Po prvé, Všeobecný súd posudzujúc trh náhradných dielov ako osobitný trh, uviedol, že trh záručného a pozáručného servisu pre primárne výrobky (*in casu* luxusné hodinky) určitej značky nemusí predstavovať samostatný relevantný trh v dvoch situáciách: po prvé, ak má spotrebiteľ možnosť zvoliť si náhradné diely iného výrobcu, a po druhé, ak si môže zvoliť iný primárny výrobok a vyhnúť sa tak vyšším cenám na trhu náhradných dielov. V nadväznosti na uvedené Všeobecný súd určil, že trh náhradných dielov luxusných hodínok tvoril samostatný relevantný trh, keďže ani možnosť spotrebiteľa zvoliť si náhradné diely vyrábané inými výrobcami, aby sa vyhol zvýšeniu ceny náhradných dielov, nebola preukázaná, ani nebolo preukázané, že spotrebiteľia, ktorí už mali luxusné alebo prestížne hodinky, si skutočne mohli zvoliť iný primárny výrobok, aby sa vyhol zvýšeniu ceny náhradných dielov. Uvedené je predovšetkým dôsledkom toho, že náklady zákazníka vynaložené na záručné a pozáručné služby počas životnosti hodínok sú v porovnaní s pôvodnými nákladmi na zakúpenie hodínok minimálne a zákazník ich v rámci celkovej ceny považuje za relatívne nepodstatný faktor, a to aj v prípade, ak sú mierne vyššie.⁴¹ Po druhé sa Všeobecný súd zaoberal otázkou, či vôbec existuje záujem EÚ na preskúmaní súťažných podmienok, keďže napadnuté rozhodnutie poukázalo na obmedzený vplyv možných účinkov údajných porušení na fungovanie spoločného trhu.⁴² V tomto smere Všeobecný súd uviedol,⁴³ že kritizovaný postup sa vyskytuje prinajmenšom v piatich členských štátoch, dokonca možno vo všetkých členských štátoch, a je potrebné ho pripísať podnikom, ktoré majú sídlo a miesto výroby mimo EÚ, čo poukazuje na to, že žaloba na úrovni EÚ môže byť účinnejšia ako množ-

25 Rozsudok zo dňa 30. marca 2000, *Kish Glass / Komisia* (T-65/96, Zb. s. II-1885), bod 64, rozsudok potvrdený Súdnym dvorom vo veci *Kish Glass / Komisia* (C-241/00 P, Zb. s. I-7759).

26 Rozsudok zo dňa 17. septembra 2007, *Microsoft / Komisia* (T-201/04, Zb. s. II-3601), bod 88 a tam citovaná judikatúra.

27 Rozsudok vo veci *Microsoft* (citovaný v pozn. 26), body 89 a 482 a v uvedenom smere, týkajúci sa kontroly fúzií, rozsudok z 15. februára 2005, *Komisia / Tetra Laval* (C-12/03 P, Zb. s. I-987), bod 39.

28 Pozri nižšie veci *Chalkor*, a *KME Germany AG*, všetky citované v poznámke 23.

29 Preskúmanie zákonnosti podľa článku 263 ZFEÚ je doplnené neobmedzenou súdnou právomocou, ktorá je zakotvená v článku 31 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy v súlade s článkom 261 ZFEÚ. Táto právomoc oprávňuje súd, aby nad rámec jednoduchej kontroly zákonnosti sankcie nahradil posúdením a v dôsledku toho zrušil, znížil alebo zvýšil uloženú pokutu alebo penále.

30 Rozsudky vo veciach *Chalkor*, *KME Germany AG* (C-272/09 P) a *KME Germany AG* (C-389/10 P), všetky už skôr citované v poznámke 23.

31 Pozri rozsudky vo veciach *Chalkor*, body 64 až 67, *KME Germany AG* (C-272/09 P), body 104 a 105 a *KME Germany AG* (C-389/10 P), body 131 a 132, všetky už skôr citované v poznámke 23.

- 32 Napríklad v prípade vzniku kartelu, medzi faktory, na ktoré treba prihliadať pri posúdení závažnosti porušenia, patrí konanie každého podniku, úloha každého z nich pri zavádzaní zosúladených postupov, zisk, ktorý mohli mať z týchto postupov, ich veľkosť a hodnota dotknutých tovarov, ako aj riziko, ktoré porušenia tohto typu predstavujú pre cieľ EÚ [pozri v tomto smere rozsudok z 15. októbra 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a ostatní / Komisia* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-251/99 P, C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375), bod 465, a rozsudok z 28. júna 2005, *Dansk Rørindustri a ostatní / Komisia* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425), body 241 a 242.
- 33 Rozsudok zo dňa 3. septembra 2009, *Prym a Prym Consumer / Komisia* (C-534/07 P, Zb. s. I-7415).
- 34 Rozsudok z 25. januára 2007, *Dalmine / Komisia* (C-407/04 P, Zb. s. I-829).
- 35 Rozsudok zo dňa 30. januára 2007, *France Télécom / Komisia* (T-340/03, Zb. s. II-107), rozsudok potvrdený Súdny dvorom rozsudkom zo dňa 2. apríla 2009, *France Télécom / Komisia* (C-202/07 P, Zb. s. I-2369).
- 36 Z vykonaného prieskumu vyplynulo, že v prípade zvýšenia cien vysokorýchlostného internetu o 5 až 10 % si 80 % účastníkov vysokorýchlostného internetu ponechá svoje predplatné.
- 37 Rozsudok vo veci *France Télécom* (už citovaný v poznámke 35), body 88 a 90.
- 38 Rozsudok zo dňa 6. júla 2010, *Ryanair / Komisia* (T-342/07, Zb. s. II-3457).

stvo žalôb na vnútroštátnej úrovni. Dôležitosť tejto časti citovaného rozhodnutia spočíva v tom, že Všeobecný súd vôbec po prvý raz určil, že sídlo a miesto výroby daného podniku, ako aj rozsah členských štátov zasiahnutých správaním narušujúcim hospodársku súťaž, je jedným z rozhodujúcich kritérií pri hodnotení záujmu EÚ na vyšetrení dotknutého správania súťažiteľov.

C. Substitučnosť ponuky

Vo veci *Amann*⁴⁴ sa Všeobecný súd zaoberal otázkou substitučnosti ponuky nití v rozsahu posúdenia, či nite pre automobilový priemysel tvoria jednotný relevantný trh s priemyselnými niťami. V tomto smere Všeobecný súd uviedol, že spoločnosť, ktorej hlavná činnosť sa týka nití určených pre konfekciu alebo nití na vyšívanie, nebude mať žiaden záujem na výrobe špeciálnych nití určených pre automobilový priemysel len z dôvodu, že by potenciálne mohla predávať túto niť prípadným zákazníkom z automobilového odvetvia. Predpokladom zastupiteľnosti na strane ponuky teda je, aby väčšina výrobcov nití bola schopná vyrábať vo veľkých množstvách špecifickú a uniformnú niť pre každého zákazníka z oblasti automobilového priemyslu a distribuovať ju v krátkom čase na celom území EHP. Všeobecný súd opätovne vzal do úvahy špecifické okolnosti veci, tentoraz automobilového priemyslu, a správne poukázal na to, že substitučnosť ponuky nebola preukázaná predovšetkým s ohľadom na prekážky a značné náklady spojené so zmenou ponuky na potenciálny substitút (nite pre automobilový priemysel). Všeobecný súd preto potvrdil závery Komisie o existencii dvoch samostatných trhov výrobkov a geografických trhov z hľadiska ponuky.⁴⁵

D. Geografický relevantný trh

Jedno z posledných rozhodnutí týkajúcich sa geografického určenia relevantného trhu bolo vynesené vo veci *Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV)*.⁴⁶ Základnou otázkou bolo, či holandské bitúnky predstavovali konkurenciu pre nemecké bitúnky a ak áno, či tvorili spoločný relevantný trh. Na účely definície geografického relevantného trhu bolo preto potrebné určiť, či by sa zákazníci účastníkov koncentrácie, najmä chovatelia ošípaných, obrátili v prípade mierneho, ale stáleho poklesu nákupnej ceny ošípaných alebo prasníc na dotknutých územiach na bitúnky nachádzajúce sa inde. Všeobecný súd potvrdil rozhodnutie Komisie o tom, že holandské a nemecké bitúnky v určenom okruhu tvorili jeden relevantný trh a po preskúmaní špecifických geografických a faktických okolností veci uviedol, že (i) údajné genetické a hmotnostné rozdiely neboli dôvodom na to, aby nemecké a holandské prasce neboli zameniteľné; (ii) existoval priamy vzťah medzi zmenami rozdielu ceny ošípaných v Nemecku a v Holandsku a objemom vývozu ošípaných medzi týmito krajinami; (iii) prerušenie vývozu vyplývajúce z infekcií neobmedzilo relevantný trh na národný či regionálny, a teda nepredstavuje podstatnú okolnosť na účely definovania relevantného trhu, keďže po každej infekčnej kríze sa vývoz rýchlo dostal do normálneho stavu; (iv) akékoľvek „prekážky týkajúce sa ceny ošípaných“⁴⁷ predstavovali ako také len miernu bariéru vývozu a prepravné náklady nie sú rozhodujúce ak majú len okrajový dosah na cenu ošípaných určených na porážku.⁴⁸

E. Otázka relevantného trhu vo farmaceutickom sektore

Hospodárska súťaž vo farmaceutickom sektore má množstvo osobitých charakteristík, ktoré musia byť brané do úvahy, keď sa posudzujú možné narušenia súťaže podnikmi pôsobiacimi v rámci EÚ. Uvedené je predovšetkým dôsledkom toho, že pri kupovaní farmaceutických produktov sa spotrebiteľia neradia svojimi bežnými zvykmi, ktoré by inak nasledovali pri kúpe iných tovarov alebo služieb, a preto bežná prax posudzovania protisúťažného správania nie je aplikovateľná. Cena, ktorá je za iných okolností najdôležitejším kritériom, podlieha v tomto odvetví istým špecifikám. Po prvé, ceny liekov a farmaceutík vo všeobecnosti často reguluje štát a sloboda účastníkov súťaže pri určovaní cien na tomto trhu je preto značne obmedzená.

Po druhé, spotrebiteľ farmaceutík sa vo väčšine prípadov odlišuje od osoby, ktorá robí rozhodnutie o kúpe (lekár) a v množstve prípadov aj od osoby, ktorá za produkt platí (poisťovňa), a preto je samotný spotrebiteľ menej citlivý na akékoľvek zmeny v cenách predpisovaných liekov. Na základe uvedeného preto pri skúmaní relevantného trhu pre dva rôzne farmaceutické lieky je potrebné predovšetkým skúmať ich terapeutickú zastupiteľnosť (najmä skúmaním konkrétnych molekúl vytvárajúcich ich terapeutický účinok) a dovtedajšie zvyky pri predpisovaní týchto liekov.⁴⁹

V roku 2010 Všeobecný súd vyniesol dôležité rozhodnutie na poli farmaceutického práva EÚ, ktoré sa okrem iného týkalo aj definície relevantného trhu, konkrétne rozhodnutie vo veci *AstraZeneca*.⁵⁰ Všeobecný súd určil, že AstraZeneca zneužila svoje dominantné postavenie na trhu predovšetkým svojím správaním, ktorého účelom bolo blokovať alebo oddaľovať vstup firmami vyrábajúcich generiká na dotknutý trh. Tieto firmy totiž mohli vytvoriť konkurenčný tlak na liek firmy AstraZeneca nazývaný „Losec“, ktorý je používaný na liečbu gastrointestinálnych chorôb súvisiacich s hyperaciditou. Jedným z hlavných bodov obrany spoločnosti AstraZeneca bolo tvrdenie, že tzv. IPP (inhibítory protónovej pumpy – ktoré zahŕňali aj Losec) tvorili spoločný relevantný trh spolu s tzv. H2 blokátormi (antihistaminiká), ktoré boli podľa vyjadrení firmy AstraZeneca používané na liečbu rovnakých chorôb a boli uvedené na trh podstatne skôr než IPP. Inými slovami, AstraZeneca tvrdila, že nemala dominantné postavenie na relevantnom trhu, keďže tento zahŕňal aj H2 blokátory. Všeobecný súd sa však s takouto argumentáciou nestotožnil a potvrdil rozhodnutie Komisie v rozsahu určenia, že IPP a H2 blokátory netvorili spoločný relevantný trh, keďže H2 blokátory nevyvíjali významný konkurenčný tlak na IPP. V dôsledku uvedeného bol relevantný trh tvorený výhradne IPP. Závery Všeobecného súdu boli založené na rade úvah, ktoré zohľadňovali charakteristiky hospodárskej súťaže vo farmaceutickom odvetví, a ktoré sa týkali najmä charakteristických vlastností výrobkov, ich terapeutického použitia,⁵¹ trvalého zvyšovania predajov IPP na úkor H2 blokátorov, cenových faktorov,⁵² ako aj tzv. „prirodzených“ javov, ktoré sa vyskytli v Nemecku a v Spojenom kráľovstve.⁵³ Napriek tomu, že tak rozhodnutie Komisie ako aj neskôr Všeobecného súdu boli objektom istej kritiky, IPP a H2 blokátory nevyhnutne tvorili dva rozdielne relevantné trhy. Po zvážení všetkých aspektov IPP, ich rozdielnosti čo do spôsobu uvedenia na trh, postupného nárastu predaja jedného lieku nad druhým, rozdielov čo do závažnosti liečených stavov ochorenia a značného rozdielu medzi cenami týchto liekov, je zrejmé, že závery Všeobecného súdu a Komisie boli v tomto prípade čo do určenia rozsahu relevantného trhu správne. Napriek tomu, že IPP a H2 blokátory sa môžu na prvý pohľad zdať, že tvoria súčasť spoločného relevantného trhu, keďže slúžia na liečbu toho istého ochorenia, a teda uspokojujú rovnaké potreby spotrebiteľa, rozdielnosti medzi nimi, tak ako boli uvedené vyššie, vytvárajú dostatočné odlišenie na to, aby na účely práva hospodárskej súťaže neboli priamymi konkurentmi napriek možnosti existencie menších presahov.

IV. Závery

Vychádzajúc z uvedených úvah som názoru, že neexistuje žiadna všeobecná definícia relevantného trhu, ktorá by bola aplikovateľná na všetky prípady v rámci súťažného práva EÚ. Každý prípad, v ktorom sa definuje relevantný trh musí byť precízne analyzovaný v celom svojom rozsahu a v závislosti od konkrétnych okolností prípadu je možné ustáliť *ad hoc* definíciu relevantného trhu. V dôsledku takéhoto osobitého postupu od prípadu k prípadu, dokonca aj vo veľmi podobných veciach sa môže takáto definícia líšiť len v nadväznosti na malé odchýlky v súťažných podmienkach pre podnik či podniky. A tu môžeme nájsť odpoveď na úvodnú otázku „Prečo definovať relevantný trh?“ Potreba definovať relevantný trh vychádza zo skutočnosti, že každý jednotlivý prípad má svoje vlastné špecifické okolnosti, ktoré môžu vyústiť do značne odlišnej definície trhu a aj do odlišných záverov o povahe skúmaného konania podnikov. Vzhľadom na to, že nie je možné aplikovať žiadnu všeobecnú definíciu, odpoveď na otázku „čo“ a „kde“ vytvára spoločný trh alebo inak povedané určenie rozsahu výrobkov a geografického rozsahu relevantného trhu je prvým predpokladom, ktorý musí byť naplnený pre ďalšie skúmanie veci. Citovaná judikatúra Súdneho dvora EÚ je svedkom, že otázka definovania rele-

39 Pozri rozsudok vo veci *Ryanair* (už citovaný v poznámke 38), body 9 a 103.

40 Rozsudok zo dňa 15. decembra 2010, *CEAHR / Komisia* (T-427/08, Zb. s. II-5865), proti rozsudku nebolo podané odvolanie.

41 Pozri rozsudok vo veci *CAEHR* (už citovaný v poznámke 40), body 79–109.

42 V zmysle ustálenej judikatúry, ak sú dôsledky porušenia uvedeného v sťažnosti v podstate obmedzené na územie jedného členského štátu a v tomto členskom štáte bolo súdom a príslušnými správnymi orgánmi začaté na podnet sťažovateľa konanie týkajúce sa takéhoto porušenia, je Komisia oprávnená odmietnuť sťažnosť pre nedostatok záujmu na strane EÚ, avšak za predpokladu, že práva sťažovateľa môžu byť dostatočne ochránené vnútroštátnymi súdmi [rozsudok zo dňa 3. júla 2007, *Au lys de France / Komisia* (T-458/04, Zb. s. II-71), bod 83].

43 Pozri rozsudok vo veci *CAEHR* (už citovaný v poznámke 40), body 153–178.

44 Rozsudok zo dňa 28. apríla 2010, *Amann & Söhne a Cousin Filterie / Komisia* (T-446/05, Zb. s. II-1255), proti rozsudku nebolo podané odvolanie.

45 Rozsudok vo veci *Amann* (už citovaný v poznámke 44), body 76–80.

46 Rozsudok zo dňa 7. mája 2009, *NVV a ostatní / Komisia* (T-151/05, Zb. s. II-1219), proti rozsudku nebolo podané odvolanie.

47 Rozdiel medzi cenou ošípaných v Nemecku a v Holandsku bol vo výške 0,08 eura na kg, čo predstavuje prekážku v rozsahu 7,20 eura na ošípanú.

- 48 Pozri rozsudok vo veci NVV (už citovaný v poznámke 46), body 79–141.
- 49 Ak sú dva lieky počas istej doby predpisované na liečbu rovnakých špecifických chorôb, existuje silný predpoklad, že tvoria jeden spoločný relevantný trh.
- 50 Rozsudok zo dňa 1. júla 2010, AstraZeneca / Komisia (T-321/05, Zb. s. II-2805). Rozsudok je v súčasnosti predmetom odvolacieho konania pred Súdny dvorom [prebiehajúce konanie, AstraZeneca / Komisia (C-457/10 P)]. Návrhy generálneho advokáta boli vyhlásené 15. mája 2012.
- 51 IPP boli vo všeobecnosti predpisované na liečbu závažnejších stavov, zatiaľ čo H2 blokátory na liečbu miernejších stavov.
- 52 Cena ako indikátor relatívnej terapeutickkej hodnoty lieku.
- 53 Na jednej strane vstup konkurujúceho IPP a generického omeprazolu, ktoré mali veľmi významný vplyv na úroveň predaja Losecu a na druhej strane vstup generika H2 blokátorov, ktorý mal len veľmi nízky vplyv na úroveň predaja Losecu.

vantného trhu ostáva kľúčovou pri posudzovaní porušenia práva hospodárskej súťaže EÚ. Aj keď Súdny dvor EÚ poskytol isté usmernenia týkajúce sa definovania relevantného trhu, zároveň jednotne zdôraznil, že prístup k definovaniu relevantného trhu musí ostať vysoko individuálny a musí byť zvolený v závislosti od povahy veci. Keďže možno konštatovať, že neexistuje žiadna všeobecne aplikovateľná definícia relevantného trhu, ktorá by sa hodila na všetky skúmané prípady, rozsudky Súdneho dvora EÚ v tejto oblasti budú, podľa môjho názoru, aj naďalej určovať a formovať definovanie relevantného trhu a práva hospodárskej súťaže z prípadu na prípad. ■

RESUMÉ

Definícia relevantného trhu v aktuálnej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie alebo *Omnis definitio periculosa*

Článok sa venuje otázke definície relevantného trhu na účely práva hospodárskej súťaže EÚ v nedávnej judikatúre Súdneho dvora EÚ a predovšetkým skúma otázku, či je možné ustáliť všeobecnú definíciu aplikovateľnú na všetky skúmané prípady. Autor v článku poukazuje na rôznorodosť skutočností determinujúcich posúdenie uvedenej otázky a v dôsledku toho aj na praktickú nemožnosť vymedzenia jednotnej definície. Sú to predovšetkým závery súdnej praxe, tak na národnej úrovni ako aj na úrovni EÚ, ktoré poskytujú užitočný návod pre vyhodnotenie postavenia prešetrovaných podnikov na trhu.

SUMMARY

Definition of a Relevant Market in Present Case Law of the Court of Justice of the European Union or *Omnis Definitio Periculosa*

The article deals with the issue of the definition of a relevant market for the purposes of the EU competition law in the recent case law of the Court of Justice of the EU, and it first of all focuses on a question whether a general definition applicable to all cases under review may be introduced. The author points to a variety of aspects determining the assessment of this issue, and in a consequence thereof also to a practical impossibility to introduce a single definition. First of all, court decisions made both at the national as well as at the EU level provide a useful guideline for the evaluation of the status of enterprises at the market.

ZUSAMENFASSUNG

Definition des relevanten Marktes in der aktuellen Rechtsprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union oder *Omnis definitio periculosa*

Der Artikel widmet sich der Frage der Definition des relevanten Marktes im Wirtschaftswettbewerb der EU in der jüngsten Rechtsprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union und es wird hier insbesondere die Möglichkeit der Feststellung einer allgemeinen, auf alle untersuchten Fälle anwendungsfähigen Definition, geprüft. Der Autor weist im Artikel auf die Vielfältigkeit der Tatsachen, die die Beurteilung dieser Frage determinieren, hin und dass es demzufolge eigentlich unmöglich ist, eine einheitliche Definition zu bestimmen. Es sind insbesondere die Schlussfolgerungen der Gerichtspraxis so auf der nationalen als auch auf der Ebene der EU, die dabei eine nützliche Einleitung zur Auswertung der Marktstellung der untersuchten Unternehmen bieten.

Aplikácia princípu *ne bis in idem* v súťažnom práve EÚ

Mgr. Silvia Šramelová¹

JUDr. Tomáš Britvík

Autori v článku rozoberajú otázky aplikácie princípu ne bis in idem v súťažnom práve EÚ z pohľadu systému ochrany ľudských práv. Na príkladoch z judikatúry súdov EÚ ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva autori dokumentujú nekonzistentnosť rozhodovacej praxe oboch inštitúcií.

1. Úvod

Efektívna hospodárska súťaž na trhu predstavuje prospech pre spotrebiteľov najmä v podobe nižších cien ponúkaných tovarov a služieb. Inak tomu nie je ani na vnútornom trhu Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Avšak aj samotné právo hospodárskej súťaže podlieha istým obmedzeniam, ktoré sa týkajú najmä rešpektovania základných ľudských práv a slobôd zakotvených

Mgr. Silvia Šramelová je absolventkou Právnickej fakulty TU v Trnave.

Od roku 2008 pracuje na Protimonopolnom úrade Slovenskej republiky, kde nadobudla praktické skúsenosti z oblasti súťažného práva. Zároveň je

študentkou doktorandského štúdia na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy. V súčasnosti pracuje na dizertačnej práci s názvom *Trendy a vývoj európskeho súťažného práva*. Pravidelne publikuje články z oblasti súťažného práva v odborných periodikách.

JUDr. Tomáš Britvík je absolventom Právnickej fakulty UK v Bratislave.

Od roku 2007 pracoval na Protimonopolnom úrade Slovenskej republiky, na odbore legislatívno-právnom a európskych záležitosti, kde sa venoval otázkam aplikácie súťažného práva.

Od roku 2011 pracuje v advokátskej kancelárii KRÁLIK&PARTNERS. Pravidelne publikuje články z oblasti súťažného práva v odborných periodikách. Zároveň je študentom Ústavu medzinárodných vzťahov a právnej komparatistiky UK v Bratislave.

tak na vnútroštátnej, čo je však dôležitejšie, aj na medzinárodnej úrovni prostredníctvom mnohostranných zmlúv a dohôrov. Princíp *ne bis in idem* patrí medzi základné zásady z oblasti ľudských práv, ktoré upravujú viaceré medzinárodné dohovory,² predovšetkým Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd – oznámenie FMZV číslo 209/1992 Zb. (ďalej len „Dohovor“).

Prijatím Nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 ZES³ (ďalej len „Nariadenie 1/2003“) došlo k posilneniu právomocí súťažných orgánov jednotlivých členských štátov, pokiaľ ide o uplatňovanie európskeho súťažného práva. Národné súťažné orgány členských štátov (ďalej len „NCA“) získali právomoc (a zároveň im bola uložená i povinnosť) uplatňovať články 101 a 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) na všetky protisúťažné konania, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi; zároveň získali právomoc odňať výhody blokovej výnimky podľa čl. 101 ods. 3 ZFEÚ.

Nariadenie 1/2003 vymedzuje základný rámec kompetencií súťažných orgánov členských štátov pri presadzovaní európskeho súťažného práva; okrem toho otázku kompetencií rieši aj Oznámenie Komisie o spolupráci v rámci siete súťažných autorít⁴ (ďalej

1 Názory autorov uvedené v tomto príspevku nie sú názormi inštitúcie, ktorej sú zamestnancami.

2 Čl. 14 odsek 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 54 Vykonávacej dohody k Schengenskej dohode zo 14. 6. 1985, čl. 50 Charty základných práv Európskej únie zo 7. 12. 2000 (Úradný vestník C 83 z 30. 3. 2010), článok 4 ods. 1 protokolu číslo 7 Dohovoru.

3 V texte sa ďalej bude používať označenie článkov 101 a 102 podľa revidovaného znenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

4 Commission Notice on cooperation within the Network of Competition Authorities Official Journal C 101, 27. 4. 2004, p. 43–53.

5 Čl. 4 ods. 1 protokolu 7 cit.: „1. Nikoho nemožno sťahť alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdená konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.“

6 Úradný vestník C 83 z 30. 3. 2010 čl. 50 cit.: „Nikoho nemožno sťahť

alebo potrestať v trestnom konaní za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom.“

7 Rozsudok ESD vo veci 14/68 Walt Wilhelm a ďalší.

8 Úradný vestník 013, 21/02/1962.

9 Bližšie pozri Šramelová, S. – Britvík, T.: **Hospodárska súťaž v kontexte ochrany ľudských práv**, Justičná revue č. 6–7/ 2011, str. 3.

10 Rozsudok SPS T-112/98.

11 „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti. Každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.“

12 „Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej

len „Commission notice“). Napriek tomu však množstvo otázok (vrátane otázok zásadného významu) zostalo nedoriešených. Predovšetkým ide o otázku vysporiadania vzájomných vzťahov súťažných orgánov pri rozhodovaní o protisúťažných konaniach (napr. o medzinárodných karteloch), ktoré môžu byť potenciálne postihnuté vo viacerých jurisdikciách.

Nariadenie 1/2003 nevylúčilo paralelné uplatňovanie vnútroštátneho a európskeho súťažného práva, rovnako i paralelné uplatňovanie kompetencií viacerými členskými štátmi. Obsahuje však zároveň niekoľko sporných ustanovení, ktoré dávajú základ diskusiám nielen o uplatňovaní celého systému vymáhania európskeho súťažného práva, ale tiež o možnom porušení zásady *ne bis in idem*, ktorá má svoje vyjadrenie tiež v Dohovore.⁵ Obdobne túto zásadu možno nájsť aj v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).⁶ Otázka, či je vôbec možné jeden medzinárodný kartel postihnúť v rámci viacerých jurisdikcií bez porušenia tejto zásady sa javí ako najpodstatnejšia. Je pravdou, že skoršia judikatúra pripustila⁷ postihnutie medzinárodného kartelu Európskou komisiou (ďalej len „Komisia“) a následne vnútroštátnym súťažným orgánom aplikujúcim vnútroštátne právo, avšak kritici vždy nezabudnú dodať, že tento rozsudok bol prijatý pred prijatím modernizačného Nariadenia 1/2003 a za situácie, keď Nariadenie číslo 17/1962 (prvé Nariadenie implementujúce články 85 a 86 ZES)⁸ umožňovalo aplikáciu európskeho súťažného práva len Komisii. Vymedzenie vzájomných právomocí teda bolo odlišné. Objavovali sa potom spory, ako vykladať Nariadenie 1/2003 v súlade so samotným účelom decentralizácie.

Cieľom nasledujúceho príspevku je poukázať na otázky súvisiace s aplikáciou zásady *ne bis in idem* v európskom súťažnom práve z pohľadu systému ochrany ľudských práv, ďalej poukázať na nedávnu rozhodovaciu prax Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „SDEÚ“ a tiež ESD“) a konfrontovať ju s rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

2.

Aplikujú súdne orgány EÚ dohovor v oblasti hospodárskej súťaže?

Aplikácia Dohovoru v hospodárskej súťaži bola spočiatku nejasná. Vzhľadom na to, že EÚ nikdy nebola (a doteraz nie je) zmluvnou stranou Dohovoru, nepodliehali orgány EÚ externej kontrole zo strany ESLP. Orgány EÚ používali Dohovor len ako inšpiráciu pri svojich rozhodnutiach,⁹ pričom nespomínali aplikáciu ľudských práv a slobôd, ale aplikáciu princípov Spoločenstva. Tento stav bol spôsobený predovšetkým absenciou zakotvenia ľudských práv v primárnom práve EÚ, avšak prijatím Lisabonskej zmluvy sa Charta, prijatá ako politický dokument bez právnej záväznosti, stala súčasťou primárneho práva EÚ. Vtedajší Súd prvého stupňa (teraz Všeobecný súd) v prípade Mannesmannröhren – Werke AG vs. Komisia¹⁰ uviedol, že nemá právomoc aplikovať Dohovor, avšak uviedol, že ľudské práva tvoria integrálnu súčasť generálnych princípov práva Spoločenstva.

ESLP naopak aplikoval Dohovor aj na súťažné právo. Do úvahy prichádzali najmä článok 6¹¹ a článok 8¹² Dohovoru (išlo najmä o vykonávanie inšpekcií v obydlií – súkromnom/pracovnom súťažiteľov).

Pokiaľ ide o článok 6 Dohovoru, ESLP ustálil a vztiahol pojem trestného obvinenia na základe aplikácie známych tzv. Engelových kritérií¹³ aj na súťažné veci. ESLP v rozsudku Jusilla c. Fínsko¹⁴ uviedol, že: „...autonómny výklad termínu trestné obvinenie uplatňovaný inštitúciami Dohovoru aplikovaním tzv. Engelových kritérií podporili postupné rozširovanie trestného označenia na prípady, ktoré celkom striktné nepatria do tradičných kategórií trestného práva, napr. správne sankcie (Öztürk vs. Nemecko) (...) súťažné právo (Société Stenuit vs. Francúzsko)...“ Trestnoprávny charakter¹⁵ pokút ukladaných za porušenie súťažných pravidiel však odmietli súdne orgány EÚ napr. v prípade rozsudku SD vo veci Volksvaagen vs. Komisia.¹⁶

Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že konania vo veciach porušenia súťažných pravidiel, hoci nemajú explicitne trestnoprávny charakter, sú predmetom práva na spravodlivé súdne konanie a ako také musia byť (aspoň na určitom stupni) preskúmateľné tribunálom, ktorý naplňa požiadavky podľa čl. 6 ods. 1 EDLP.

ESLP sa tiež vo svojej rozhodovacej činnosti¹⁷ vyjadril k tomu, do akej miery sa článok 6 Dohovoru vzťahuje na konanie pred správnymi orgánmi, pričom uviedol, že garancie stanovené

v článku 6 Dohovoru musia byť naplnené buď samotnými správnymi orgánmi (a to aj z hľadiska inštitucionálneho), alebo rozhodnutia týchto orgánov musia podliehať prieskumu súdnych orgánov s plnou jurisdikciou (čo napr. znamená oprávnenie zmeniť pokutu uloženú správnym orgánom alebo vykonať vlastné dokazovanie nezávislé od správneho orgánu).¹⁸

Aplikačná prax ESĽP a súdnych orgánov EÚ sa rozchádza aj pokiaľ ide o aplikáciu článku 8 Dohovoru. Uvedený článok Dohovoru nadobúda zásadný význam najmä pri vykonávaní inšpekcií u súťažiteľov zo strany Komisie.¹⁹ V súvislosti s vykonávaním inšpekcií zo strany Komisie a tiež NCA sa stal kľúčovým pojem obydlie, teda či Komisia a NCA pri vykonávaní inšpekcií môžu zasiahnuť do práva na rešpektovanie obydli. ESĽP pod pojmom obydlie rozumie aj kancelárske priestory podnikateľov.²⁰ Uvedenú rozhodovaciu líniu ESĽP potvrdil aj v rozhodnutiach Colas I Colas II c. Francúzsko z roku 2002. ESĽP umožňuje zásah do obydli len v prípade, že a) je to v súlade so zákonom, b) zásahom sa sleduje legitímny cieľ ako napr. predchádzanie zločinnosti a napokon c) je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné a zásah je primeraný. **Túto poslednú podmienku však ESĽP považuje zdá sa za splnenú len vtedy, ak zásah vo pred preskúma nezávislý súd.**²¹

Komisia a v určitých prípadoch aj NCA však môžu vykonať inšpekciu u podnikateľa (nie v súkromných priestoroch) aj bez predchádzajúceho súdneho rozhodnutia, resp. len na základe tzv. písomného poverenia.²² Tento postup zrejme nebude v súlade s rozhodovacou praxou ESĽP, ktorý kladie dôraz aj na *ex ante* súdnu kontrolu inšpekcie, ako aj na kontrolu *ex post*.²³

Podobne ako pri aplikácii článku 6 Dohovoru súdne orgány EÚ začali s aplikáciou článku 8 Dohovoru v súťažných veciach len veľmi pomaly. Z rozsudku ESD vo veci C-5/1985 Akzo vs. Komisia zo dňa 23. septembra 1986, ESD odmietol aplikáciu článku 8 Dohovoru na podnikateľské priestory. Tento svoj postup však ESD zmenil v rozsudku vo veci C-94/00 Roquette Freres SA zo dňa 22. októbra 2002, kde v bode 29 rozsudku uznal extenzívny výklad pojmu obydlie aj na obchodné priestory podnikateľa.

Z naznačeného je teda zrejme, že medzi rozhodovacou činnosťou súdnych orgánov EÚ a ESĽP vznikajú značné kontrasty.

Na obhajobu EÚ však možno zopakovať, že nebola a nie je doteraz zmluvnou stranou Dohovoru, avšak prijatím Lisabonskej zmluvy sa aj prostredníctvom primárneho práva (Charty) priblížila k výkladovému štandardu Dohovoru a k aplikácii jeho princípov v konaniach pred orgánmi EÚ.²⁴

3. Ako je to s princípom *ne bis in idem*?

V zmysle ustanovení Dohovoru nemožno nikoho stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.

Tento princíp nadobúda v súťažnom práve zmysel pri tzv. paralelnej aplikácii súťažného práva. Súťažné právo je vybudované tak na normách vnútroštátnych ako aj na pravidlách primárneho a sekundárneho práva EÚ. Vnútroštátne právne úpravy jednotlivých členských štátov v oblasti hospodárskej súťaže sú takmer identické s úpravou na úrovni EÚ. Ide teda o systém paralelných kompetencií NCA a Komisie, čo nakoniec potvrdzuje aj Nariadenie 1/2003, pričom NCA môžu, ba dokonca sú povinné aplikovať aj právo EÚ (predtým komunitárne právo) na tie súťažné porušenia, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi.²⁵ Hraničným určovateľom je tzv. komunitárny prvok,²⁶ teda skutočnosť, že je zasiahnutý trh aspoň dvoch členských štátov. NCA však stratia právo aplikovať právo EÚ, keď vo veci začne konať Komisia.²⁷ Tento systém sa v súťažnej teórii označuje ako decentralizovaný.

Nariadenie 1/2003 určuje aj ďalšie pravidlá týkajúce sa konzistentnej aplikácie článkov 101 a 102 ZFEU, pričom stanovuje, že ak je súťažná praktika zakázaná podľa článkov 101 a 102 ZFEU, nemôže byť povolená podľa vnútroštátneho práva NCA a tiež naopak Aplikácia prísnejších vnútroštátnych pravidiel však nie je v zmysle článku 3 ods. 2 Nariadenia 1/2003 vylúčená.

NCA teda môže aplikovať na súťažné prípady s komunitárnym prvkom svoje vnútroštátne právo len spolu s právom EÚ.

spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd iných.“

- 13 Rozsudok ESĽP Engel a ostatní vs. Holandsko z 8. júna 1976.
- 14 Rozsudok ESĽP Jusilla c. Fínsko zo dňa 23. nov. 2006.
- 15 Nariadenie 17/1962 ustanovovalo, že pokuty za súťažné delikty nemajú trestnoprávny charakter. Obdobné ustanovenie je aj v nariadení 1/2003.
- 16 Rozsudok ESD Volkswagen vs. Komisia zo dňa 18. septembra 2003 vo veci C-338/00.
- 17 Rozsudok ESĽP Albert a Le Compte vs. Belgicko z 10. februára 1983.
- 18 Bližšie pozri napr. Svák, J.: **Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práva).** EUROKODEX 2003, s. 371.
- 19 Komisia vykonáva inšpekcie v zmysle článkov 20 a 21 Nariadenia 1/2003. Inšpekcie sú ďalej upravené aj v článkoch 22 a 23 a to z hľadiska vnútroštátnych orgánov a ukladania pokút, ako aj v ustanoveniach 24 až 28 recitálu k nariadeniu 1/2003.
- 20 Rozsudok ESĽP Niemietz vs. Nemecko z roku 1992.
- 21 Ani judikatúra ESĽP však nie je jednotná a v niektorých prípadoch (najmä v trestných veciach, ale aj v iných) požaduje aj následnú súdnu kontrolu, resp. **len** následnú súdnu kontrolu. Napríklad Veeber vs. Estónsko zo dňa 7. 11. 2002 (Application no. 37571/97), Ravon a iní c. Francúzsko zo dňa

21. 2. 2008 (Application no. 18497/03).
- 22 K tomu bližšie pozri čl. 20 ods. 3 a 4 a čl. 21 ods. 1 a 2 Nariadenia 1/2003, ako aj § 22 odsek 3 zákona čísla 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.
- 23 Rozsudok ESĽP Ravon a iní vs. Francúzsko zo dňa 21. 2. 2008. V podrobnostiach k tejto téme pozri Šramelová, S. – Britvík T.: **Hospodárska súťaž v kontexte ochrany ľudských práv**, Justičná revue, ročník 63, číslo 6–7/2011.
- 24 Pozri najmä článok 52 odsek 3 Charty ako aj vysvetlivky k tomtuto článku Charty (2007/C 303/02).
- 25 Bližšie pozri článok 3 Nariadenia 1/2003.
- 26 Nie je zrejmé, či po prijatí Lisabonskej zmluvy možno hovoriť o komunitárnom prvku alebo skôr o medzistátnom prvku.
- 27 Bližšie pozri článok 11 ods. 6 Nariadenia 1/2003.
- 28 WOUDE, van der M.: **Exchange of information within the european competition network: Scope and limits.** <http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2002/200207CompvanderWoude.pdf> (2011-01-15)
- 29 Pozri bod 18 recitálu Nariadenia 1/2003.
- 30 An authority can be considered to be well placed to deal with a case if the following three cumulative conditions are met: 1. the agreement or practice has substantial direct actual or foreseeable effects on competition within its territory, is implemented within or originates from its territory; 2. the authority is able to effectively bring to an end the entire infringement, i. e. it can adopt a cease-and-

4. Úprava vzájomného vzťahu NCA a komisie pri uplatňovaní kompetencií

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, povinnosť aplikácie čl. 101 a 102 ZFEÚ členskými štátmi predpokladá možnosť, že na konanie o porušení súťažných pravidiel môže byť príslušných viacero orgánov hospodárskej súťaže v rámci EÚ, vrátane Komisie.

Základné pravidlá spolupráce súťažných orgánov

Nariadenie 1/2003 za účelom zabezpečenia vzájomnej spolupráce medzi súťažnými orgánmi v rámci EÚ stanovuje základné pravidlá pre aplikáciu európskych súťažných pravidiel, ktoré spočívajú najmä vo vzájomnom odovzdávaní si dokumentov a informovaní sa o začatí prvého úradného vyšetrovacieho opatrenia. Podľa čl. 11 ods. 4 sú tiež NCA povinné najmenej 30 dní pred prijatím rozhodnutia o protisúťažnom konaní informovať Komisiu, predložiť jej súhrnný popis prípadu a predpokladané rozhodnutie alebo dokumenty, v ktorých je uvedený predpokladaný priebeh konania. Informácie potrebné na posúdenie prípadu si medzi sebou môžu vzájomne vymieňať i NCA.

Aby nedochádzalo zbytočne ku konaniam o rovnakom porušení súťažných pravidiel stanovuje Nariadenie 1/2003 možnosť pre NCA a aj pre Komisiu odmietnuť sťažnosť s tým, že prípadom sa zaoberá niektorý NCA v rámci EÚ. NCA má tiež možnosť konanie pozastaviť.

V prípade, že konanie o porušení súťažných pravidiel začne Komisia, po dobu svojho konania zbavuje automaticky NCA práva na uplatnenie čl. 101 a 102 ZFEÚ (článok 11 ods. 6 Nariadenia 1/2003). V prípade, že niektorá NCA už v tejto veci konanie začala, Komisia konanie začne len po predchádzajúcej konzultácii s NCA. Komisia si tak v istom zmysle ponechala vedúcu úlohu v rámci siete NCA a tak stále zostáva tzv. „pavúkom v sieti“.²⁸

Z vyššie uvedených zásad vyplýva, že žiadne ustanovenie Nariadenia 1/2003 nebráni tomu, aby bolo konanie pre porušenie súťažných pravidiel vedené viacerými NCA. Jediným vylučujúcim prvkom je prípad konania začatého Komisiou.

Napriek tomu, že paralelné vedenie konania viacerými orgánmi nie je vylúčené, účelom Nariadenia 1/2003 zrejme bolo, aby konania týkajúce sa porušenia súťažných pravidiel vždy viedol len jeden orgán.²⁹

Konanie by v zásade nemal viesť akýkoľvek NCA, ale ten, ktorý sa považuje za dobre umiestnený (tzv. *well placed*). *Commission notice* považuje kritérium *well placed* za správne v prípade splnenia troch kumulatívnych podmienok. Prvou je podmienka materiálneho vzťahu porušenia k územiu konajúceho členského štátu – považuje sa za splnenú v prípade, ak protisúťažné konanie má pôvod v určitom členskom štáte, ak na jeho území došlo k implementovaniu praktiky, alebo má takáto protisúťažná praktika na územie daného členského štátu podstatný priamy aktuálny alebo predpokladaný účinok. Druhou podmienkou je schopnosť NCA členského štátu ukončiť protisúťažné konanie a treťou schopnosť NCA zhromaždiť potrebné dôkazy o porušovaní, či už samého alebo v spolupráci s inými súťažnými orgánmi.³⁰ *Commission notice* priamo predpokladá, že postup viacerých NCA proti jednému protisúťažnému konaniu môže byť vhodnejší a to najmä v prípadoch, keď si ukončenie porušovania vyžaduje spoločnú akciu NCA viacerých členských štátov.³¹ V takomto prípade *Commission notice* umožňuje, aby si konajúce NCA zvolili jednu vedúcu autoritu (tzv. *leading authority*), na ktorú budú prenesené niektoré úlohy, napr. koordinácia vyšetrovacích úkonov.

Komisia sa za *well placed* bude považovať najmä v tom prípade, ak protisúťažné konanie má vplyv na územie troch a viacerých členských štátov.³² Netreba však zabudnúť, že Komisia má právomoc konať vždy tam, kde protisúťažné konanie ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.³³

Commission notice umožňuje tiež realokáciu prípadov, hoci zdôrazňuje, že vo väčšine prípadov dokončí prípad ten NCA, ktorý konanie začal. Obdobne tiež *Commission staff working paper*³⁴ po zhodnotení doterajšej praxe skonštatoval, že k realokácii prichádzalo len veľmi zriedka.³⁵ Realokácia je možná v prípadoch, ak sa za *well placed* budú považovať aj iné NCA. Takáto realokácia by mala byť vyriešená, najneskôr do dvoch mesiacov od zaslania informácie o prvom vyšetrovacom úkone podľa čl. 11 Nariadenia 1/2003.

V súvislosti s alokáciou prípadov sa niektorí autori³⁶ domnievajú, že v čase rozhodovania o tom, ktorý orgán hospodárskej súťaže bude príslušný na konanie o porušení súťažných pravidiel, nemusia byť zrejme niektoré informácie, ktoré sú základom na určenie tzv. *well placed authority*. Nemusi tak byť zrejme napr. umiestnenie dôkazov, prípadne ani geografické účinky protisúťažného konania. Ďalším problémom môže byť, že tieto informácie sa môžu počas konania podstatne meniť. Otázka, čo v prípade, ak sa počas konania zmenia informácie rozhodujúce pre určenie *well placed authority*, zostáva nedoriešená.

Alokácia prípadov sa stala predmetom rozhodovania Všeobecného súdu i ESD. V rozsudkoch T-339/04 a T-340/04 zo dňa 8. marca 2007 vo veci France Télécom v. Komisia Všeobecný súd odmietol námietky strán, ktoré sa domáhali zrušenia rozhodnutia Komisie, ktorým bola nariadená inšpekcia vo France Télécom a jeho dcérskych spoločnostiach. Spoločnosti namietali najmä fakt, že Komisia vykonala inšpekciu v prípade, v ktorom prijal sťažnosť i francúzsky NCA (Conseil de la Concurrence). Všeobecný súd uviedol, že systém nastavený Nariadením 1/2003 nestanovuje také rozdelenie právomocí, ktoré by zabraňovali Komisii konať v prípadoch, keď sa prípadom zaoberá aj iný NCA. Podľa Komisie z Nariadenia 1/2003 vyplýva, že Komisia môže začať konanie vo veci porušenia súťažných pravidiel s vplyvom na obchod členských štátov kedykoľvek, i v prípade, ak konanie vedie iný NCA. Z toho teda vyplýva, že celkom zrejme je Komisia oprávnená na vykonávanie vyšetrovacích úkonov v prípadoch, keď sa danou vecou zaoberá i iný NCA. Je tu teda priestor pre paralelné vyšetrovanie Komisia a NCA's.

Vyššie uvedené závery sú však predmetom kritiky v odbornej literatúre. Raus sa napr. domnieva,³⁷ že by mohlo dôjsť k tomu, že pravidlá súťažného práva budú aplikované na jedno skutkové konanie až 28 krát (27 členských štátov + Komisia), pretože Nariadenie 1/2003 nerieši otázku aplikácie vnútroštátnych súťažných noriem viacerými súťažnými orgánmi a tiež ani otázku kumulatívnej aplikácie súťažného práva EÚ a vnútroštátnych právnych predpisov zo strany viacerých, resp. všetkých NCA súčasne alebo následne.

5.

K riziku porušenia zásady *ne bis in idem*

Je teda paralelná aplikácia práva EÚ a vnútroštátneho práva zo strany NCA na totožné skutkové konanie porušením princípu *ne bis in idem*?

Úvodom považujeme za potrebné poznamenať, že pri uplatňovaní princípu *ne bis in idem* sa v zmysle záverov SDEÚ predovšetkým skúma totožnosť konania, totožnosť delikventa a totožnosť chráneného právneho záujmu.³⁸

Odpoveďou na vyššie nastolenú otázku by mohla byť judikatúra súdnych orgánov EÚ. Právo EÚ vychádza predovšetkým z rozsudku vo veci *Walt Wilhelm*,³⁹ kde je uvedené, že jedna a tá istá kartelová dohoda môže byť predmetom dvoch paralelných konaní, podľa vnútroštátneho práva aj podľa komunitárneho práva za predpokladu, že takáto aplikácia neohrozí jednotnú aplikáciu (komunitárneho súťažného práva) na spoločnom trhu. Tento záver vyvodil ESD z rozdielnosti sledovaných právnych záujmov, ktorým je poskytovaná ochrana, keď na strane jednej vystupuje spoločný trh EÚ, na ktorom ide predovšetkým o odstraňovanie prekážok voľného obchodu a na strane druhej trh v členskom štáte, ktorý je chránený z hľadiska jeho špecifických potrieb. Podľa ESD ide o rôzne konania (neidentita skutkov), ktoré sledujú rozličné ciele a teda nemôže dôjsť k porušeniu princípu *ne bis in idem*. ESD zároveň v rozsudku vyžadoval, aby sa pri ukladaní druhej sankcie prihliadalo na sankciu prvú. Uvedené závery (rozdielnosť právnych záujmov v rámci EÚ) boli potvrdené aj ďalšími rozsudkami ESD, najmä v rozhodnutí *Aalborg Portland a Archer Daniels Midland*.⁴⁰

Judikatúra súdnych orgánov EÚ posudzovala tiež porušenie zásady *ne bis in idem* v situácii, keď je sťažiteľovi uložená pokuta v inej jurisdikcii mimo EÚ a následne v EÚ.⁴¹ Aj v tejto situácii súdy EÚ reagovali rozdielnosťou sledovanej ochrany právnych záujmov a dospeli k záveru, že tieto sú iné pre EÚ a iné pre nečlenské štáty a teda nemôže dôjsť k porušeniu princípu *ne bis in idem*. ESD však argumentoval prevažne rozdielmi založenými na **odlišných teritoriálnych jurisdikciách**, čo predstavovalo posun oproti vyššie uvedeným rozsudkom, kde hlavnú argumentačnú líniu predstavovali rozdielne chránené právne záujmy a teda neidentita skutku. Zároveň ESD dodal, že orgán, ktorý ukladá pokutu ako druhý nemusí prihliadať na pokutu uloženú

desist order the effect of which will be sufficient to bring an end to the infringement and it can, where appropriate, sanction the infringement adequately;

3. it can gather, possibly with the assistance of other authorities, the evidence required to prove the infringement.

31 Parallel action by two or three NCAs may be appropriate where an agreement or practice has substantial effects on competition mainly in their respective territories and the action of only one NCA would not be sufficient to bring the entire infringement to an end and/or to sanction it adequately.

32 The Commission is particularly well placed if one or several agreement(s) or practice(s), including networks of similar agreements or practices, have effects on competition in more than three Member States (cross-border markets covering more than three Member States or several national markets).

33 Bod 210 Commission staff working paper accompanying the communication from the commission to the european parliament and council- Report on the functioning of Regulation 1/2003 {COM(2009)206 final}.

34 Commission staff working paper accompanying the communication from the commission to the european parliament and council-Report on the functioning of Regulation 1/2003 {COM(2009)206 final}.

35 Bod 214 tamtiež.

36 Fingleton, J.: **The distribution and attribution of cases among the members of the network: The ers-**

pective of the Commission/NCA's

<http://www.eui.eu/RSC-AS/Research/Competition/2002/200207Comp-Fingleton.pdf> (2011-01-10).

- 37 Raus, D.: **Osmadvackrát v téže věci?** Právní fórum 10/2007.
- 38 Rozsudok ESD C 204, 205, 211, 213, 217 a 219/00 P Aalborg Portland.
- 39 Rozsudok ESD 14/68 Walt Wilhelm.
- 40 Rozsudok T 59/02 Archer Daniels Midland.
- 41 Rozsudok SPS T-234, 239, 244 až 246, 251 a 252/01 Grafítové elektródy potvrdený rozsudkom ESD C-289/04 P Showa Denko, C-308/04 P SGL Carbon.
- 42 Rozsudok ESD C -289/04 P Showa Denko, C 308/04 P SGL Carbon.
- 43 Okrem rozsudku Manfredi C 295/04 – C 298/04. Raus k tomu uvádza, že tento rozsudok je potrebné vykladať v tom smere, že nie je možné súčasne deklarovať porušenie vnútroštátneho a komunitárneho práva. Bližšie pozri Raus, D.: **Osmadvackrát v téže věci?** Právní fórum 10/2007, str. 365.
- 44 V podrobnostiach pozri bližšie: Petr, M.: **Medzinárodný kartely: více trestů za jedno jednání**, Právní rozhledy 8/2008.
- 45 Rovnako aj Najvyšší súd Slovenskej republiky používa v oblasti správneho trestania analógiu z oblasti trestného práva – pozri napr. rozsudok NSSR sp. zn. 8SŽ/18/2011, 8 SŽ/22-24/2011.
- 46 V podrobnostiach pozri bližšie: Petr, M.: **Medzinárodný kartely: více trestů za jedno jednání**, Právní rozhledy 8/2008, str. 293.

prvým orgánom (v inej jurisdikcii), pretože mu to nevyplýva z nijakej normy medzinárodného práva.⁴² Zaujímavým poznatkom tiež je, že ESD vzťahoval uplatňovanie princípu *ne bis in idem* len v rámci jedného štátu.

Treba však dodať, že celá vyššie spomínaná judikatúra bola prijatá ešte pred účinnosťou Nariadenia 1/2003, ktoré zaviedlo decentralizačný systém uplatňovania súťažných pravidiel.⁴³

Pri paralelnej aplikácii vznikajú v zásade 3 problémové oblasti:

- 1) Aplikácia súťažného práva EÚ (a aj národného) zo strany viacerých NCA. K takýmto situáciám by nemalo v rámci EÚ dochádzať, pretože v zmysle Commission notice by konanie mal viesť len jeden dobre umiestnený orgán (aj keď ani pluralita NCA nie je vylúčená). Tento spôsob aplikácie súťažného práva nepredstavoval „výraznejší problém“ až do rozhodnutia Krajského súdu v Brne, ktorý preskúmaval rozhodnutia českého Úradu pro ochranu hospodárskej súťaže (ďalej len „ÚOHS“) vo veciach RWE Transgas a Tupperware. Krajský súd v Brne predovšetkým vnímal celú EÚ ako jedinú jurisdikciu a odmietol preto aplikovať teórie o rozdielnych právnych záujmoch sledovaných na úrovni spoločného trhu EÚ a trhu jednotlivého členského štátu a rozhodnutia ÚOHS preto zrušil. Je nutné však dodať, že tento rozsudok zrušil Najvyšší správny súd ČR.⁴⁴ Tento súd posúdil prípad paralelnej aplikácie ako jednočinný súbeh deliktov, ktoré sledujú rôzne ciele na základe uplatnenia analógie z oblasti trestného práva.⁴⁵ Záverom súd aplikoval absorpčnú zásadu, teda uložil jedinú sankciu za protiprávne konanie najprísnejšie trestné (v tomto prípade za porušenie súťažného práva EÚ). Petr k tomu dodáva,⁴⁶ že nemôže ísť o porušenie *ne bis in idem* ani z toho dôvodu, že pri paralelnej aplikácii nejde o prípad, keď je konanie právoplatne skončené a nasleduje ďalšie konanie v tejto istej veci, ale obe konania sa konajú paralelne vedľa seba.
- 2) Následná aplikácia súťažného práva. Ide o situáciu, keď protisúťažné konanie posúdila napr. Komisia a následne by bolo predmetom konania NCA. Keďže NCA by musel popri svojom národnom práve aplikovať aj právo EÚ, išlo by *de facto* o „*idem*“. Petr k tomuto napr. uvádza, že NCA by mohol konať ohľadne prípadu, ktorý bol predmetom konania Komisie avšak len vzhľadom na iné teritórium ako to, ktoré posudzovala a pokutovala Komisia.⁴⁷ Samozrejme, môže nastať aj opačná situácia, že Komisia začne konať po tom, ako vec posudzovala NCA.⁴⁸ Tu však Petr dospieva k rovnakému záveru, že takéto posudzovanie by bolo možné len vo vzťahu k inému teritóriu.
- 3) Paralelná aplikácia NCA v užšom zmysle. NCA aplikuje na súťažný prípad tak vnútroštátne právo ako aj súťažné právo EÚ. Tento spôsob aplikácie je priamo aprobovaný nariadením 1/2003. Nejde však o „*bis*“? V zmysle judikatúry súdov EÚ zjavne nie. Nie je však naozaj postihnuté to isté konanie a následok dvakrát?

Ako vykladá totožnosť skutku ESĽP?

Definícia skutku nie je predmetom zákonnej úpravy, ale formulovala ju judikatúra. V zmysle judikatúry ESĽP sa stiera rozdiel medzi správnymi deliktami a trestnými činmi je preto na vymedzenie skutku v plnom rozsahu aplikovateľná aj judikatúra z oblasti trestného práva. Skutok možno predovšetkým vymedziť z hľadiska dvoch znakov: konanie a následok. Konanie páchatelja potom predstavuje prejavy vôle vo vonkajšom svete, pričom toto konanie môže spôsobiť následky významné z hľadiska právnej kvalifikácie. Následok spôsobený konaním musí byť právne relevantným z hľadiska právnej normy, ktorá konanie a jeho následok označuje za delikt.

Ako už mnohokrát, aj tomto prípade musíme konštatovať, že ani judikatúra ESĽP nie je jednotná. ESĽP napr. vo veci Gradinger c. Rakúsko z 23. 10. 1995 vychádzal pri porušení princípu *ne bis in idem* z totožnosti skutku, zatiaľ čo v prípade De Oliveira c. Švajčiarsko z 30. 7. 1998 vychádzal z právnej kvalifikácie skutku.

Napokon sa však ESĽP priklonil⁴⁹ pri porušení princípu *ne bis in idem* k totožnosti skutku a to k totožnosti materiálnej, nie len z hľadiska formálneho pomenovania deliktu a znakov skutkovej podstaty. ESĽP usúdil, že páchatel by mohol byť v rozpore s princípom *ne bis in idem*, odsúdený za jeden čin na dve a viacero nominálnych porušení zákona, ktoré by však podľa znakov skutkovej podstaty a predovšetkým z hľadiska chráneného právneho záujmu mohli byť jedným činom.

S týmto posudzovaním sa v zásade stotožnil aj ESD, ktorý tiež vyhodnocoval pri skúmaní totožnosti skutku predovšetkým totožnosť chráneného právneho záujmu.⁵⁰ Avšak v prípadoch paralelnej aplikácie súťažného práva podľa SDEÚ zjavne o *idem* nešlo.

V tejto súvislosti stojí za zmienku stanovisko generálneho advokáta Tizzana, pri prejednávanej veci Archer Daniels Midland, (z ktorého argumentáciou sa však ESD v záverečnom rozsudku nestotožnil) ktorý uviedol, že stupeň integrácie v rámci EÚ dosiahol takú úroveň, že nie je možné ďalej uvažovať o rozdielnych právnych záujmoch členských štátov a samotnej EÚ, pokiaľ ide o ochranu hospodárskej súťaže na spoločnom trhu EÚ.⁵¹ Z uvedeného je zrejmé, že by nemala existovať tzv. dvojitá hospodárska súťaž (na národnej úrovni a na úrovni EÚ).

Raus dodáva, že celé územie EÚ je potrebné vnímať ako jedinú jurisdikciu.⁵² Tomuto záveru v súčasnosti svedčí aj Charta, ktorá v článku 50 uvádza, že: „Nikoho nemožno sťahovať alebo potrestať za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom.“

Raus ďalej uvádza, že paralelná aplikácia má význam (a je v súlade so zákonom) len do okamihu, keď NCA dospeje k záveru, že je v konaní prítomný komunitárny prvok. Od tohto okamihu je NCA povinný ďalej aplikovať len súťažné právo EÚ. Pokiaľ v konaní nie je komunitárny prvok NCA, aplikuje len vnútroštátne právo. NCA podľa Rausa nemôže deklarovať porušenie aj vnútroštátneho aj súťažného práva EÚ jediným konaním páchatela.⁵³

Súdne orgány EÚ vykladajú zásadu *ne bis in idem* ustanovenú aj v Schengenskom *acquis*⁵⁴ tak, že má aj medzištátnu platnosť, teda nevykladá sa len v rámci jedného štátu (ESLP sa k medzištátnej aplikácii *ne bis in idem* zatiaľ nevyjadroval, avšak domnievame sa, aj vzhľadom na Chartu (po prijatí Lisabonskej zmluvy), že by považoval celé územie EÚ za jedinú jurisdikciu a teda paralelná aplikácia – v každej z vyššie uvedených podob – by bola v rozpore s princípom *ne bis in idem*). Schengenské *acquis* je od prijatia Amsterdamskej zmluvy priamo aplikovateľné vo všetkých členských štátoch. Rada EU svojím rozhodnutím⁵⁵ stanovila právny základ článkov Schengenského *acquis*, pričom určila, že im zodpovedajú ustanovenia bývalej Zmluvy o EÚ (pred prijatím Lisabonskej zmluvy) v časti policajná a súdna spolupráca v trestných veciach – bývalý tretí pilier). ESD teda vykladá zásadu *ne bis in idem* medzištátne v zmysle Schengenského *acquis* len v trestných veciach, avšak vzhľadom na relatívnu delenia medzi trestnými činmi a správnymi deliktami je minimálne na zamyslenie, či nejde zo strany ESD len o účelový výklad v záujme vyhnutia sa aplikácie *ne bis in idem* v súťažných veciach.

Len pre úplnosť dodávame, že aplikácia zásady *ne bis in idem* ustanovenej v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach z roku 1966, v zmysle stanoviska Výboru pre ľudské práva z 2. 11. 1987 vo veci oznámenia A. P. proti Taliansku (CCPR/C/31/D204/1986) nemá medzinárodnú platnosť a vzťahuje sa len na rozhodnutia súdov toho istého štátu.⁵⁶

Prípady C-17/2010 Toshiba Corporation a ďalší

V poslednom období sa v súvislosti s aplikáciou zásady *ne bis in idem* v súťažnom práve v EÚ pozornosť obrátila na rozhodovanie SDEÚ o prejudiciálnej otázke Krajského súdu v Brne. Vzhľadom na jeho význam považujeme za potrebné sa mu podrobnejšie venovať.

Okolnosti prípadu

Prejudiciálne otázky sa týkali takmer 16 rokov trvajúceho kartelu výrobcov plynom izolovaných spínacích zariadení (Gas insulated switchgear – GIS). Kartel pokrýval takmer celý svet (vrátane Slovenskej republiky) a zúčastnilo sa na ňom desať skupín podnikov. Komisia tento kartel pokutovala rozhodnutím z roku 2007.⁵⁷ Rozhodnutie Komisie pokrývalo obdobie do 11. mája 2004, keď bol zaobstaný posledný dôkaz preukazujúci existenciu kartelu.

Dňa 1. mája 2004 došlo k rozšíreniu EÚ z dovedajších pätnásť na dvadsaťpäť členských štátov (vrátane Slovenskej republiky a Českej republiky). Spornou sa stala právomoc Komisie postihnúť protisúťažné konanie práve vo vzťahu k novým členským štátom.

Na základe žiadostí *leniency*⁵⁸ podaných súťažným autoritám jednotlivých členských štátov bola účasť na karteli postihnutá aj viacerými členskými štátmi, okrem iného i Protimonopolným úradom SR⁵⁹ a českým ÚOHS.⁶⁰ Obe súťažné authority posúdili dané konanie výhradne vo vzťahu k územiám týchto členských štátov a aplikovali na toto konanie výhradne vnútroštátne súťažné právo. Protimonopolný úrad SR pokutoval toto konanie len do 30. apríla 2004, ÚOHS do 3. mar-

47 V podrobnostiach pozri bližšie: Petr, M.: **Medzinárodní kartely: více trestů za jedno jednání**, Právní rozhledy 8/2008, str. 291.

48 V zmysle rozsudku ESD C 344/98 Masterfoods, Komisia môže zahájiť v určitej veci konania dokonca aj potom, čo o nej bolo rozhodnuté národným súdom.

49 Rozsudok ESLP Fischer c. Rakúsko z 29. 8. 2001, W. F. c. Rakúsko zo dňa 30. 5. 2002, Sailer c. Rakúsko zo 6. 6. 2001, Zolotukhin c. Rusko z 4. 3. 2009.

50 Rozsudok ESD Gozúttík a Brúgge (ECR-I-1345, 2003).

51 Bližšie pozri Raus, D.: **Osmadvadcekrát v těžé věci?** Právní fórum 10/2007, str. 365.

52 Bližšie pozri Raus, D.: **Osmadvadcekrát v těžé věci?** Právní fórum 10/2007, str. 366.

53 Bližšie pozri Raus, D.: **Osmadvadcekrát v těžé věci?** Právní fórum 10/2007, str. 366.

54 Bližšie pozri Jirušková, I.: **Aplikace zásady ne bis in idem podle článku 54 a nasl. Schengenské prováděcí úmluvy v judikatuře ESD**. Jurisprudence 4/2008.

55 Rozhodnutie Rady EU zo dňa 20. 5. 1995, číslo: 1999/436/ES.

56 Bližšie pozri Vaľo, M.: **Ne bis in idem v slovenskom (európskom) trestnom práve a potrestanie za priestupok?** Justičná revue ročník 61, číslo 6–7/2009, str. 758.

57 Case COMP/F/38.899 (24/01/2007) http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/38899/388-99_1030_7.pdf

58 Pozri § 38 odsek 10 a 11 zákona číslo 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.

59 Rozhodnutie číslo 2009/KH/R/2/035 zo dňa 14. 8. 2009 <http://www.antimon.gov.sk/502/3585/rozhodnutie-c-2009khr2035.axd>

60 Rozhodnutie č. R059-070, 075-078/2007 zo dňa 27. 4. 2007.

61 Rozsudok sp. zn. 62 Ca 22/2007 zo dňa 25. júna 2008.

62 Rozsudok sp. zn. 2Afs 93/2008-920 http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/sbirky_rozhodnuti/rozsudky/2Afs93_2008_920.pdf

63 Rozsudok SDEÚ vo veci C-17/10 <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=119427&pageIndex=0&doclang=SK&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=457955>

ca 2004. Tak Protimonopolný úrad SR, ako aj ÚOHS vychádzali z toho, že právomoc Komisie vo vzťahu k „novým“ členským štátom je daná až od 1. mája 2004. Navyše, z rozhodnutia Komisie jasne nevyplývalo, či svoju právomoc uplatnila po rozšírení EÚ na nové členské štáty (vo vzťahu k jedenástim dňom po rozšírení EÚ). Protimonopolný úrad SR pritom vo svojom rozhodnutí zdôraznil, že vzhľadom na určité nejasnosti ohľadom aplikácie rozhodnutia Komisie od 1. do 11. mája 2004 na územie nových členských štátov a vzhľadom na riziko porušenia zásady *ne bis in idem* sa rozhodol aplikovať vnútroštátne právo len na obdobie do 30. 4. 2004.

Súdny prieskum rozhodnutí ÚOHS a podanie prejudiciálnej otázky

Vzhľadom na skorší dátum vydania bolo rozhodnutie českého ÚOHS aj skôr podrobené súdnemu prieskumu na úrovni Krajského súdu v Brne a na úrovni Nejvyššího správného soudu.

Krajský súd v Brne vo svojom rozsudku⁶¹ zrušil rozhodnutie ÚOHS, pritom akceptoval žalobné dôvody, ktoré boli založené na porušení zásady *ne bis in idem*. Podľa Krajského súdu sa rovnakým konaním, ako český ÚOHS už zaoberala Komisia. Tá pritom vydala rozhodnutie, ktorým voči účastníkom uplatnila sankcie. Krajský súd uviedol, že posudzované konanie bolo ukončené po 1. 5. 2004, z čoho vyplýva nevyhnutnosť aplikovať právnu úpravu účinnú od 1. 5. 2004 (Nariadenie 1/2003 nadobudlo účinnosť práve týmto dátumom) a tým došlo aj k strate právomoci ÚOHS sa týmto konaním zaoberať vo vzťahu k čl. 81 ZES (dnes čl. 101 ZFEÚ), ak sa týmto konaním už zaoberá/zaoberala Komisia. Krajský súd v Brne tiež uviedol, že ak ÚOHS stratil právomoc na aplikáciu článkov ZES, je proti zmyslu jednotnej aplikácie európskeho súťažného práva, aby mal na obdobie pred 1. 5. 2004 právomoc k spätnej aplikácii vnútroštátnej právnej úpravy.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie ÚOHS na Nejvyšší správný soud. Ten rozhodol rozsudkom zo dňa 10. apríla 2009,⁶² ktorým predošlý rozsudok Krajského súdu v Brne zrušil a vec mu vrátil na nové konanie. V rozsudku uviedol, že konanie, ku ktorému prišlo pred pristúpením Českej republiky k EÚ nie je konaním, ktoré by sa okamihom vstupu stalo konaním podliehajúcim spätne komunitárnej jurisdikcii. Podľa Nejvyššího správného soudu zmena jurisdikcie spojená s pristúpením krajiny k EÚ ukončila protisúťažné konanie, ku ktorému do tej doby dochádzalo na národnom území a ktoré podliehalo výlučne národnej jurisdikcii a mohlo byť postihované výlučne podľa vnútroštátnej právnej úpravy. Nejvyšší správný soud uviedol, že až okamihom pristúpenia krajiny k EÚ sa kartel praktikovaný na národnom území stáva i na tomto území kartelom s komunitárnym prvkom podliehajúcim kvalifikácii podľa čl. 81 ZES a úprave jurisdikcie v komunitárnom priestore, nestáva sa ním však spätne. Podľa Nejvyššího správného soudu je vylúčené, aby rozhodná časť protisúťažného konania zostala nepostihnutá len preto, že proti-právne konanie prechádza obdobím pred vstupom a po vstupe do EÚ a že ide o deliktuálne konanie podľa národnej a komunitárnej právnej úpravy.

Po vrátení veci na Krajský súd v Brne sa tento obrátil na SD EÚ s nasledovnými prejudiciálnymi otázkami.

- „1. Majú sa ustanovenia článku 81 ZES (teraz článok 101 ZFEÚ) a Nariadenia [č. 1/2003] vykladať tak, že ich treba (v konaní začatom po 1. máji 2004) uplatniť na celú dĺžku kartelu, ktorý bol na území Českej republiky vytvorený pred jej pristúpením k Európskej únii (teda pred 1. májom 2004) a trval a skončil sa po pristúpení Českej republiky k Európskej únii?
2. Má sa článok 11 ods. 6 v spojení s článkom 3 ods. 1 a odôvodnením č. 17 Nariadenia [č. 1/2003], s bodom 51 oznámenia Komisie..., so zásadou *ne bis in idem* vyplývajúcou z... Charty... a so všeobecnými zásadami práva Spoločenstva vykladať tak, že ak Komisia začne konanie vo veci porušenia článku 81 ZES po 1. máji 2004 a rozhodne vo veci samej:
 - a) orgány pre hospodársku súťaž členských štátov strácajú právomoc zaoberať sa týmto konaním raz a navždy?
 - b) orgány pre hospodársku súťaž členských štátov strácajú právomoc uplatniť na to isté konanie predpisy vnútroštátneho práva obsahujúce podobnú právnu úpravu ako článok 81 ZES...?“

Rozsudok SDEÚ

SDEÚ o prejudiciálnych otázkach rozhodol dňa 14. 2. 2012⁶³ v konaní, v ktorom predložilo svoje pripomienky 15 subjektov, medzi inými i vláda Slovenskej republiky a tiež Komisia.

K prvej prejudiciálnej otázke

SDEÚ v súvislosti s prvou prejudiciálnou otázkou uviedol, že čl. 3 ods. 1 Nariadenia č. 1/2003 a čl. 81 ZES predstavujú hmotnoprávne normy úniijného práva. SDEÚ pripomenul judikatúru, podľa ktorej musia byť hmotnoprávne normy úniijného práva vykladané tak, že sa vzťahujú na situácie existujúce pred nadobudnutím ich účinnosti len vtedy, keď z ich znenia, účelu alebo systematiky jasne vyplýva, že im takýto účinok má byť priznaný. SD EÚ však dospel k záveru, že ani znenie, ani účel, ani systematika čl. 81 ZES, a čl. 3 Nariadenia 1/2003 neobsahujú žiadne jasné indície v prospech použitia týchto dvoch ustanovení so spätnou účinnosťou.

Podľa SDEÚ sú ustanovenia čl. 81 ZES a čl. 3 ods. 1 Nariadenia č. 1/2003 použiteľné na prípadné protisúťažné účinky kartelovej dohody dotknutej v pôvodnom konaní na území Českej republiky len v rozsahu, v ktorom je potrebné tieto účinky postihovať z dôvodu, že nastali v dobe počínajúcej 1. májom 2004.

Podľa súdu mali len vnútroštátne orgány v období pred 1. májom 2004 v rámci prejednávanych prípadov, pokiaľ ide o protisúťažné účinky vyvolané na území Českej republiky, právomoc používať a vykonávať tak vnútroštátne právo, ako Európsku dohodu o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Českou republikou na strane druhej. Okrem toho súd pripomenul, že Nariadenie 1/2003 nebolo pred 1. májom 2004 použiteľné ani v starých, ani v nových členských štátoch.

K argumentom žalobcov dovoľávajúcich sa spätného uplatňovania miernejšieho trestu (t. j. že zásada spätného uplatnenia miernejšieho trestu odôvodňuje posudzovanie protisúťažných účinkov, ktoré kartelová dohoda dotknutá v pôvodnom konaní vyvolala na území Českej republiky pred 1. májom 2004 z hľadiska článkov 81 ZES a Nariadenia 1/2003) SDEÚ uviedol, že žalobcovia tým, že sa takejto zásady dovoľávajú neusilujú o uplatnenie miernejšej sankcie za obdobie pred 1. májom 2004, ale v skutočnosti je ich cieľom dosiahnuť to, aby ÚOHS nevydal ohľadom účinkov kartelovej dohody dotknutej v pôvodnom konaní na území Českej republiky žiadne rozhodnutie.⁶⁴

Z týchto záverov SD EÚ teda vyplýva, že ustanovenie čl. 81 ZES a čl. 3 ods. 1 Nariadenia 1/2003 nemôžu byť v konaní začatom po 1. máji 2004 použité na kartelovú dohodu, ktorá vyvolala účinky v obdobiach pred 1. májom 2004 na území členského štátu, ktorý pristúpil k EÚ k tomuto dňu.

K druhej prejudiciálnej otázke

K druhej prejudiciálnej otázke SD EÚ podotkol, že je pravdou, že čl. 11 ods. 6 v spojení s čl. 3 ods. 1 Nariadenia č. 1/2003, na základe ktorého orgány členských štátov pre hospodársku súťaž strácajú príslušnosť používať čl. 81 ZES a čl. 82 ZES, len čo Komisia začne konanie za účelom prijatia rozhodnutia podľa kapitoly III Nariadenia 1/2003 obsahuje procesnú normu a je použiteľný od 1. mája 2004 vo všetkých členských štátoch, a to i v konaniach týkajúcich sa kartelových dohôd, ktorých predmetom sú situácie, ktoré vznikli pred týmto dňom.

V tejto súvislosti však SD EÚ tiež uviedol, že Nariadenie 1/2003 neuvádza, že by vnútroštátne orgány pre hospodársku súťaž začatím konania zo strany Komisie trvale a raz a navždy stratili právomoc používať vnútroštátne právne predpisy v oblasti hospodárskej súťaže, ale ukončením konania začatého Komisiou sa právomoc vnútroštátnych orgánov obnovuje.

Podľa SDEÚ sa právo EÚ a vnútroštátne právo uplatnia paralelne. Pravidlá hospodárskej súťaže na európskej a vnútroštátnej úrovni posudzujú odlišné aspekty postupov obmedzujúcich hospodársku súťaž a rozsah ich pôsobnosti nie je totožný.⁶⁵ Súd uviedol, že NCA členských štátov si ponechávajú právomoc konať, hoci Komisia už prijala rozhodnutie. Môžu tak uplatniť nielen vnútroštátne právo, ale i právo EÚ na to isté konanie za predpokladu, že budú rešpektovať požiadavky práva EÚ v súlade s čl. 3 Nariadenia 1/2003 a zásadu *ne bis in idem*.

SD EÚ teda dospel k záveru, že pokiaľ Komisia začne vo veci kartelovej dohody konanie podľa kapitoly III Nariadenia 1/2003, nestráca tým NCA dotknutého členského štátu podľa čl. 11 ods. 6 Nariadenia 1/2003 v spojení s čl. 3 ods. 1 Nariadenia právomoc postihovať na základe vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže protisúťažné účinky, ktoré táto dohoda vyvolala na území NCA členského štátu v obdobiach pre jeho pristúpením k EÚ.

V otázke porušenia zásady *ne bis in idem* SDEÚ zopakoval, že použitie zásady *ne bis in idem* podlieha trojitej podmienke: naplneniu totožnosti skutku, totožnosti páchatel'a a totožnosti chráneného právneho záujmu. V prejednávanej veci však podľa SDEÚ nebola naplnená pod-

64 Za priaznivejšiu právnu úpravu sa však podľa trestnoprávnej literatúry považuje právna úprava, podľa ktorej je skutok celkom beztrestný alebo je trestný napr. ako administratívny delikt. Pozri napr. Ivor, J. a kol.: **Trestné právo hmotné, Všeobecná časť.** Bratislava: IURA Edition 2006, s. 58.

65 Rovnako sa vyjadrila aj generálna advokátka v bode 81 svojho návrhu k prejudiciálnemu konaniu. Tieto závery SDEÚ sú však prekvapivé vzhľadom k článku 50 Charty, ktorý celé územie EÚ chápe ako jednu jurisdikciu. Generálna advokátka rovnako uznala v bodoch 101 až 110 povinnosť aplikácie zásady *ne bis in idem* v znení Charty, ako aj nemožnosť trestať 2x v rámci EÚ – bod 131 návrhu generálnej advokátky (okrem ak nejde o *idem* – čiže rovnaké územie a čas), pričom však mimo EÚ a v EÚ je trestanie možné – bod 132 návrhu generálnej advokátky.

66 Generálna advokátka k tomu v bode 100 svojho návrhu na prejudiciálne konanie uviedla: „Rozsah pôsobnosti zásady *ne bis in idem* ide nad rámec čisto vnútroštátnych prípadov a vzťahuje sa na cezhraničné situácie, čo prospieva voľnému pohybu občanov Únie a cieľu čo najmenej obmedzeného obchodu na európskom vnútornom trhu.“

67 „Zdá sa, že článok 16 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 podľa svojho znenia predvída, že vnútroštátne orgány pre hospodársku súťaž uplatnia iba právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže. To isté nariadenie sa však musí uplatniť a fortiori v prípade, keď vnútroštátne orgány pre hospodársku súťaž zamýšľajú uplatniť vnútroštátne právo hospodárskej súťaže. Keďže tieto orgány ostávajú kompetentné uplatniť právo Únie po tom, ako Komisia prijala rozhodnutie, musí im byť a fortiori povolené uplatňovať svoje vnútroštátne právo, pod podmienkou, že budú rešpektovať požiadavky práva Únie v súlade s článkom 3 nariadenia č. 1/2003.“

68 Case COMP/E-1/38.823 - PO/Elevators and Escalators rozhodnutie Komisie zo dňa 21. 2. 2007

69 <http://europa.eu/rapid-pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/505&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>

70 Generálna advokátka rovnako uznala v bodoch 101 až 110 svojho návrhu povinnosť aplikácie zásady *ne bis in idem* v znení Charty, ako aj nemožnosť trestať 2x v rámci EÚ – bod 131 návrhu generálnej advokátky (okrem ak nejde o *idem* – čiže rovnaké územie a čas), pričom však mimo EÚ a v EÚ je trestanie možné – bod 132 návrhu generálnej advokátky.

mienka totožnosti skutku. V tomto prípade sa otázka, či sa podniky dopustili konania, ktorého účelom alebo dôsledkom bolo vylúčenie, obmedzenie alebo narušenie hospodárskej súťaže nemôže byť posudzovaná abstraktne, ale musí byť preskúmaná s ohľadom na územie, buď vnútri EÚ⁶⁶ alebo mimo ňu, na ktorom sa prejavil účel alebo dôsledok dotknutého konania, a na dobu, počas ktorej sa takýto účel alebo dôsledok dotknutého konania prejavoval.

Súdny dvor EÚ skonštatoval, že rozhodnutie Komisie sa nevzťahuje na žiadny z protisúťažných dôsledkov kartelovej dohody na území Českej republiky v období pred 1. májom 2004.

Súdny dvor EÚ preto dospel k záveru, že zásada *ne bis in idem* nebráni tomu, aby boli podnikom, ktoré sa zúčastnili na kartelovej dohode zo strany NCA dotknutého členského štátu uložené pokuty postihujúce účinky, ktoré táto dohoda vyvolala na území tohto štátu v dobe pred jeho pristúpením k EÚ, vzhľadom na to, že pokuty, ktoré boli účastníkmi tejto dohody uložené rozhodnutím Komisie prijatým pred vydaním rozhodnutia NCA, uvedené účinky nepostihovali.

Závery vyplývajúce z rozsudku

Rozsudok SDEÚ priniesol niekoľko zaujímavých záverov. Samozrejme, len ťažko by bolo možné predpokladať, že by SDEÚ vydal rozsudok, ktorý by nejakým spôsobom oslaboval pozíciu NCA pri vymáhaní súťažného práva. Priniesol však objasnenie, pokiaľ ide o výklad niektorých sporných ustanovení Nariadenia 1/2003, ďalej uistenie, že princípy stanovené v skoršej judikature (napr. rozsudok ESD 14/68 vo veci *Walt Wilhelm*) sú platné i naďalej.

Závery uvedené v rozsudku SD EÚ je možné zhrnúť nasledovne:

1. Komisia nemá právomoc posudzovať protisúťažné konanie vo vzťahu k územiu určitého štátu za to obdobie, keď tento štát nebol členským štátom EÚ.
2. Nariadenie 1/2003 nebráni členským štátom EÚ aplikovať vnútroštátne a dokonca ani úijné právo v prípade, ktorý už bol predmetom rozhodnutia Európskej Komisie a to za predpokladu dodržania požiadaviek obsiahnutých v nariadení 1/2003 a tiež za predpokladu, že nebude porušená zásada *ne bis in idem*.
3. Nedochoádza k porušeniu zásady *ne bis in idem* vtedy, ak NCA postihujú konanie, ktoré sa vzťahuje k ich teritóriu, pričom predchádzajúce rozhodnutie Komisie toto teritórium nepokrývalo. V tomto prípade nemohla byť naplnená požiadavka totožnosti skutku ako jednej z troch podmienok uplatnenia zásady *ne bis in idem* (ďalej tiež totožnosť porušovateľa a chráneného záujmu).

Zaujímavosťou je, že okrem následnej aplikácie vnútroštátneho práva pripustil SD EÚ aj možnosť aplikácie úijného práva zo strany NCA po tom, čo o protisúťažnom konaní rozhodla Komisia (pozri bod 86 rozsudku).⁶⁷ Z uvedeného vyplýva že aplikácia čl. 101 a 102 ZFEÚ je členským štátom možná vo vzťahu k jeho vlastnému územiu aj v prípade, ak o danom konaní už rozhodla Komisia. Nie je však zjavné, či bol úmysel SDEÚ práve takýto, vzhľadom na fakt, že doslovnou aplikáciou tohto princípu by mohlo teoreticky dôjsť k situácii, keď by bolo rovnaké konanie posúdené súťažnými orgánmi vo všetkých členských štátoch EÚ (hoci táto situácia nie je veľmi pravdepodobná s prihliadnutím na stanovený systém alokácie prípadov v rámci európskej súťažnej siete). Otázne je praktické uplatnenie tohto princípu. Môže Komisia aplikovať čl. 101 a 102 ZFEÚ len vo vzťahu k niektorým členským štátom? A môže obdobne NCA aplikovať čl. 101 a 102 ZFEÚ výhradne vo vzťahu k svojmu teritóriu? Ak by to tak bolo, znamenalo by to, že každé rozhodnutie NCA (ale aj Komisie) musí v záujme zachovania zásady *ne bis in idem* jasne vymedziť svoju teritoriálnu pôsobnosť. Komisia tak učinila napr. v prípade kartelu *Elevators and escalators*,⁶⁸ kde bola pôsobnosť rozhodnutia vymedzená len na územie Nemecka, Holandska, Belgicka a Luxemburska.⁶⁹

Záver vyššie uvedeného rozsudku bol značne prekvapivý aj vzhľadom na znenie článku 50 Charty, ktoré považuje celé územie EÚ za jedinú jurisdikciu.⁷⁰ Zo znenia tohto článku by malo podľa nás vyplývať, že keď je prijaté rozhodnutie Komisie (aplikujúce súťažné právo EÚ) a hoci aj nepokrýva celé územie EÚ, nemôže už žiadna NCA aplikovať na rovnaké konanie (a keďže EÚ je jedna jurisdikcia, vždy pôjde o *idem*) ani európske súťažné právo a ani vnútroštátne právo hospodárskej súťaže (nemôže obstať ani námietka odlišných záujmov vnútorného trhu a trhu členského štátu). To by potom znamenalo, že podľa článku 16 ods. 2 Nariadenia 1/2003 by NCA aplikujúci súťažné právo EÚ a vnútroštátne súťažné právo alebo len súťažné právo EÚ (Komisia/NCA) konzumoval celú právomoc stíhať a potrestať protisúťažné konanie v rámci EÚ

voči všetkým ostatným NCA (alebo Komisii) tak podľa práva EÚ ako aj podľa vnútroštátneho práva.⁷¹ SD EÚ však dospel presne k opačným záverom (podporenými efektívnym uplatňovaním súťažného práva), pričom je potrebné uviesť, že vôbec neprevzal a ani sa nezaoberal myšlienkami generálnej advokátky ohľadne uplatnenia Charty.

SD EÚ síce uzavrel, že v prípade, ak sa rozhodnutia teritoriálne neprekrývajú, nemôže dôjsť k porušeniu zásady *ne bis in idem*, napriek tomu však nie je doriešená otázka spravodlivosti takto uloženého trestu.

Mnohé členské štáty totiž zharmonizovali svoju sankčnú politiku s právom EÚ a so *soft law* vydaných Komisiou v tejto oblasti,⁷² vrátane Slovenskej republiky.⁷³ Znamená to, že pri výpočte pokuty sa primárne vychádza z relevantného obratu, čo predstavuje obrat dosiahnutý podnikateľom z predaja tovarov a služieb, ktorých sa narušenie alebo obmedzenie súťaže priamo alebo nepriamo dotýka, a to na vymedzenom priestorovom relevantnom trhu. Celkový obrat podnikateľa pritom slúži aj ako horná hranica, nad ktorú už nie je možné podnikateľovi uložiť peňažnú sankciu. Pri rovnakom postupe v jednotlivých členských štátoch však môže nastať situácia, keď k prekročeniu takto stanoveného obratu dôjde, k čomu by nedošlo, ak by toto konanie posudzoval len jeden orgán vo vzťahu k celému zasiahnutému územiu EÚ. V tejto súvislosti napr. vyššie spomenutý rozsudok ESD vo veci *Walt Wilhelm a. i.* uvádza, že orgány ochrany hospodárskej súťaže musia pri ukladaní pokuty zobrať do úvahy každé predchádzajúce pokutové rozhodnutie týkajúce sa obdobného protisúťažného konania. Podľa ESD sa v tomto prípade uplatňuje všeobecná požiadavka prirodzenej spravodlivosti vyjadrená aj v zmluvných zmluvách.⁷⁴ ESD však jednoznačne neupravil, akým spôsobom sa tieto pokuty majú zohľadňovať.

Použitá literatúra

Raus, D.: **Osmadvicekrát v ťažkej veci?** Právní fórum 10/2007

Jirušková, I.: **Aplikace zásady *ne bis in idem* podle článku 54 a nasl. Schengenského prováděcí úmluvy v judikatuře Soudního dvora.** Jurisprudence 4/2008

Valo, M.: ***Ne bis in idem* v slovenskom (európskom) trestnom práve a potrestanie za priestupok?** Justičná revue ročník 61, číslo 6–7/ 2009

Petr, M.: **Medzinárodní kartely: více trestů za jedno jednání.** Právní rozhledy 8/2008

Šramelová, S. – Britvík T.: **Hospodářská soutěž v kontexte ochrany lidských práv.**

Justičná revue ročník 63, číslo 6–7/ 2011

Svák, J.: **Ochrana lidských práv (z pohledu judikatury a doktríny štrasburských orgánů ochrany práva).** EUROKODEX. 2003.

Ivor, J. a kol.: **Trestné právo hmotné. Všeobecná časť.** IURA Edition. Bratislava 2006. str. 58.

Woude, van der M.: **Exchange of information within the european competition network: Scope and limits.** <http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2002/200207CompvanderWoude.pdf> (2011-01-15)

Fingleton, J.: **The distribution and attribution of cases among the members of the network: The perspective of the Commission/NCA's** <http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Competition/2002/200207CompFingleton.pdf> (2011-01-10)

rozsudok NSSR sp. zn. 8SŽ/18/2011, 8 SŽ/22-24/2011

rozhodnutie PMÚ SR číslo 2009/KH/R/2/035 zo dňa 14. 08. 2009

rozhodnutie ÚOHS číslo R059-070, 075-078/2007 zo dňa 27. 04. 2007

rozsudok Krajského soudu v Brne sp. zn. 62 Ca 22/2007 zo dňa 25. júna 2008

rozsudok Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2Afs 93/2008-920

rozsudok SPS T-112/98 Mannesmannröhren - Werke AG

rozsudok ESD C 344/98 Masterfoods

rozsudok ESD C 204, 205, 211, 213, 217 a 219/00 P Aalborg Portland

rozsudok ESD 14/68 Walt Wilhelm

rozsudok SPS T 59/02 Archer Daniels Midland

rozsudok SPS T-234, 239, 244 až 246, 251 a 252/01 Grafítové elektródy

rozsudok ESD C -289/04 P Showa Denko

rozsudok C 308/04 P SGL Carbon

rozsudok Manfredi C 295/04 – C 298/04

rozsudok ESD Gozútűk a Brűgge (ECR-I-1345, 2003)

rozsudok ESD C 338/2000Volksvaagen vs. Komisia

71 Iná situácia by bola, keby NCA aplikoval len vnútroštátne právo na konanie, ktoré sa týka viacerých členských štátov, čo však podľa článku 3 Nariadenia 1/2003 nemôže – Raus si však myslí, že v prípade, že by došlo k atrakcii konania zo strany Komisie (ktoré môže aplikovať len právo EÚ) členský štát by mohol uplatňovať naďalej vnútroštátne právo. Pozri Raus, D.: **Osmadvicekrát v ťažkej veci?** Právní fórum 10/2007, str. 363.

72 Usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) Nariadenia číslo 1/2003 (2006/C 210/02).

73 Pozri Metodický pokyn o postupe pri určovaní pokút v prípadoch zneužívania dominantného postavenia a dohôd obmedzujúcich súťaž.

74 „If, however, the possibility of two procedures being conducted separately were to lead to the imposition of consecutive sanctions, a general requirement of natural justice, such as that expressed at the end of the second paragraph of article 90 of the ECSC Treaty, demands that any previous punitive decision must be taken into account in determining any sanction which is to be imposed. in any case, so long as no regulation has been issued under article 87(2) (e), no means of avoiding such a possibility is to be found in the general principles of community law; this leaves intact the reply given to the first question.“

rozsudok ESD C17/2010 Toshiba Corporation z 14. 2. 2010
rozsudok ESĽP Ravon a iní c. Francúzsko z 21. 2. 2008
rozsudok ESĽP Fischer c. Rakúsko z 29. 8. 2001
rozsudok ESĽP W. F. c. Rakúsko z 30. 5. 2002
rozsudok ESĽP Sailer c. Rakúsko zo 6. 6. 2001
rozsudok ESĽP Zolohutkin c. Rusko z 4. 3. 2009
rozsudok ESĽP Engel a ostatní vs. Holandsko z 8. 6. 1976
rozsudok Albert a Le Compte vs. Belgicko z 10. 2. 1983
rozsudok ESĽP Jusilla c. Fínsko z 23. 11. 2006
rozsudok ESĽP Gradinger c. Rakúsko z 23. 10. 1995
rozsudok ESĽP De Oliveira c. Švajčiarsko z 30. 7. 1998
rozsudok SDEÚ vo veci C-17/10 Toshiba a ďalší

RESUMÉ

Aplikácia princípu *ne bis in idem* v súťažnom práve EÚ

Predmetom článku je pohľad na aplikáciu európskeho a národného súťažného práva zo strany vnútroštátnych orgánov hospodárskej súťaže v členských štátoch EÚ (NCA) a Komisie z pohľadu ochrany ľudských práv a základných slobôd, najmä z hľadiska princípu *ne bis in idem*. Článok poukazuje predovšetkým na nejednotnosť judikatúry súdov EÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva pri aplikácii Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Dohovor) na súťažné prípady. Článok tiež naznačuje smerovanie súdnych orgánov EÚ pri aplikácii Dohovoru v súťažných veciach v budúcnosti a vysporiadanie sa súdnych orgánov EÚ s princípom *ne bis in idem*.

SUMMARY

Application of the *Ne Bis In Idem* Principle in the EU Competition Law

The article deals with the application of the European and national competition law by national competition authorities in the EU Member States (NCA) and the Commission in the light of the protection of human rights and fundamental freedoms, mainly in the light of the *ne bis in idem* principle. The article first of all points to variance of case law of the EU courts and the European Court of Human Rights with regard to the application of the European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (the Convention) to competition cases. The article also outlines possible scenarios to be followed by the EU judicial authorities with regard to the application of the Convention in the future and how the EU judicial authorities might deal with the *ne bis in idem* principle.

ZUSAMENFASSUNG

Anwendung des Grundsatzes *ne bis in idem* im Wettbewerbsrecht der EU

Der Gegenstand des Artikels ist die Betrachtungsweise der Anwendung des europäischen und nationalen Wettbewerbsrechtes seitens der innenstaatlichen Organe des Wirtschaftswettbewerbes in den Mitgliedsstaaten der Europäischen Union (NCA) und der Kommission vom Sichtpunkt des *ne bis in idem* - Grundsatzes. Im Artikel wird insbesondere auf die Uneinigkeit der Rechtssprechung der Gerichte der EU und des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte bei der Anwendung der Europäischen Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten (Konvention) auf die Wettbewerbsfälle hingewiesen. Im Artikel wird auch die künftige Leitwegbestimmung der Gerichtsorgane der EU bei der Anwendung der Konvention in den Angelegenheiten des Wettbewerbs und die Auseinandersetzung der Gerichtsorgane der EU mit dem Grundsatz *ne bis in idem* angedeutet.

Eurokonformný verzus ústavnokonformný výklad práva

JUDr. Nadežda Vaculíková, PhD.

JUDr. Mgr. Michal Mrva, LL.M.

Problematike eurokonformnej interpretácie práva je venovaných mnoho odborných článkov a táto problematika je tiež pomerne dobre rozpracovaná vo viacerých monografiách venovaných právnej hermeneutike. Napriek existencii odbornej literatúry sa však v praxi vyskytujú problémy, ktorých riešenie s ohľadom na aplikáciu európskeho práva nie je jednoznačné. Okrem otázok týkajúcich sa eurokonformného výkladu ako takého, v poslednej dobe sa čoraz častejšie vyskytujú otázky o postupe pri interpretácii v prípade, že nastane konflikt vnútroštátnej právnej normy členského štátu EÚ (najmä s ústavnou normou tohto členského štátu) s európskou právnou normou. Aktuálnosť tejto problematiky viedla autorov článku k zamysleniu sa nad riešením problému, ako postupovať pri interpretácii právnych noriem, ktoré sú „podozrivé“ tým, že sú zároveň protiústavné ako aj „protieurópske“.

Ústavnokonformný výklad práva

Pokiaľ ide o interpretáciu právnych textov a v nich obsiahnutých právnych noriem je nutné pripomenúť jedno zo základných interpretačných pravidiel používaných pri interpretácii práva v rámci jeho realizácie (prípadne aplikácie) a to, že v prípade konfliktu dvoch právnych noriem

má prednosť právna norma, ktorá má vyššiu právnu silu. Každý právny poriadok je budovaný na základe hierarchie právnych noriem odstupňovaných do jednotlivých vrstiev podľa stupňa právnej sily. V prípade čisto vnútornej situácie („*situation purement interne*“), kedy daný spoločensko-právny vzťah spadá výlučne do sféry aplikácie vnútroštátneho práva (keď neexistuje väzba na európske právo) je v aplikačnej praxi z hľadiska hierarchickej štruktúrovanosti právneho poriadku najčastejší tzv. ústavnokonformný výklad právnych noriem. Zákony aj podzákonné predpisy a v nich obsiahnuté právne normy treba vždy interpretovať v súlade s ústavným poriadkom. Ak sa na základe použitia niektorej z interpretačných metód (najčastejšie použitím gramatického výkladu) dosiahne taký spôsob interpretácie, ktorý je v rozpore s ústavným poriadkom, treba takýto interpretačný záver odmietnuť a využiť iný (v prípade, ak existuje viacero možných záverov). V danom prípade dochádza použitím ústavnokonformného výkladu k takému spôsobu interpretácie, kedy nie je nevyhnutné, aby príslušná právna norma (ktorá bola takto interpre-

JUDr. Nadežda Vaculíková, PhD.

je vedúcou Katedry teórie práva a sociálnych vied na Právnickej fakulte UK v Bratislave.

Vo svojej pedagogickej a vedeckej činnosti sa zameriava najmä na otázky teórie práva. Je spoluautorkou niekoľkých vysokoškolských učebných textov.

JUDr. Mgr. Michal Mrva, LL.M., PhD.

pôsobí ako odborný asistent na Katedre teórie práva a sociálnych vied na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Je absolventom Právnickej fakulty a tiež Filozofickej fakulty

UK v Bratislave a Faculté de Droit, d'Économie et de Finance Université du Luxembourg. Od roku 2012 pôsobí ako advokát so sídlom v Bratislave.

tovaná) musela vypadnúť (stratiť účinnosť a neskôr aj platnosť) z právneho poriadku určitého štátu (na základe uplatnenia príslušnej právom upravenej procedúry), ale treba ju len vhodne

interpretovať. Druhý prípad ústavnokonformného výkladu je taký, že nie je možné, aby predmetná právna norma bola interpretovaná v súlade s ústavou a z tohto dôvodu musí vypadnúť z právneho poriadku konkrétneho štátu (musí byť derogovaná).

Eurokonformný a euroústavnokonformný výklad práva

V prípade, ak nejde o čisto vnútornú záležitosť, situácia môže byť komplikovanejšia. Keďže predmetom príspevku je vzťah ústavnokonformného a eurokonformného výkladu práva, autori sa venujú len problematike interpretácie práva v rámci spoločensko-právnych vzťahov, ktoré spadajú do rámca aplikácie európskeho práva a nevenujú sa problematike interpretácie z pohľadu medzinárodného práva. Pokiaľ ide o rámec, v ktorom dochádza k aplikácii práva EÚ, môžu nastať tieto situácie:

- a) existuje norma európskeho práva, pričom neexistuje vnútroštátna norma členského štátu EÚ, ktorá by bola v rozpore s takouto európskou normou (prípadne neexistuje žiadna vnútroštátna právna norma);
- b) existuje norma európskeho práva a zároveň existuje vnútroštátna norma členského štátu EÚ, ktorá je obsahovo rozporná s normou európskou;

V prvom aj v druhom prípade treba rozlišovať druh prameňa európskeho práva, v ktorom je príslušná norma práva EÚ obsiahnutá. S ohľadom na skutočnosť, či je norma obsiahnutá v primárnom prameni práva EÚ a tiež, či je táto jasná a bezpodmienečná alebo je obsiahnutá v niektorom zo sekundárnych prameňov práva EÚ (najmä s prihliadnutím na rozdiel medzi nariadením a smernicou) závisia rozličné dôsledky pri interpretácii práva. V prípade existencie normy obsiahnutej v primárnom prameni práva EÚ, ktorá je jasná, bezpodmienečná a priamo zakladá práva alebo povinnosti pre jej adresáta, bude táto aj priamo aplikovateľná (bude mať priamy účinok – v zmysle konštantnej judikatúry SD EÚ). Priamy účinok majú aj všetky európske nariadenia. Pokiaľ ide o európsku smernicu, v prípade ak táto nebola riadne alebo včas transponovaná do právneho poriadku členského štátu EÚ a v prípade, ak sú jej ustanovenia jasné a bezpodmienečné a priamo zakladajú práva alebo povinnosti ich adresáta, bude mať táto tiež priamy účinok (samozrejme, výlučne pokiaľ ide o tzv. vertikálny priamy účinok). V prípade tohto druhu noriem európskeho práva sú tieto priamo aplikovateľné vo vnútroštátnom právnom poriadku členského štátu EÚ. Za daných okolností platí okrem priameho účinku aj princíp prednosti práva EÚ pred vnútroštátnym právom. Znamená to, že ak sa dostane vnútroštátna právna norma do rozporu s právnou normou európskou, prednosť v aplikácii bude mať norma európska.

V ostatných prípadoch (teda v prípadoch primárneho práva EÚ, ale aj v prípadoch smerníc, ktoré neobsahujú ustanovenia, ktoré sú jasné, bezpodmienečné a ktoré priamo zakladajú práva a povinnosti pre ich adresátov) ide o také normy, ktoré nemajú priamy účinok a sú interpretačným vodidlom, v súlade s ktorým treba interpretovať príslušné normy vnútroštátneho práva. Napriek neexistencii priameho účinku takýchto európskych noriem sa v tomto prípade uplatňuje princíp prednosti práva EÚ, a preto treba použiť v danom prípade tzv. eurokonformný výklad práva, teda taký výklad vnútroštátnych právnych noriem členského štátu EÚ, ktorým bude rešpektovaný zmysel a cieľ vyjadrený v norme európskej.

Kým v prípade uvedenom pod písmenom a) neexistuje zásadný problém v rámci aplikácie eurokonformného výkladu práva, v prípade uvedenom pod písmenom b) treba postupovať tak, že uprednostnené budú normy európske pred normami vnútroštátnymi, prihliadajúc na princíp priameho aj nepriameho účinku európskeho práva. Jednak treba v rámci daného konfliktu postupovať tak, že v prípade, ak je to možné, bude sa aplikovať priamo ustanovenie európskeho práva (s ohľadom na princíp prednosti európskeho práva). V prípade, že priamy účinok európskeho práva nie je možný, treba vnútroštátnu právnú normu interpretovať vo svetle európskeho práva (aplikovať princíp nepriameho účinku európskeho práva).¹

Pri aplikácii eurokonformného výkladu práva ako aj v prípade, kedy sú normy európskeho práva priamo aplikovateľné treba rešpektovať aj „euroústavnokonformný“ výklad. Znamená to, že v každom prípade aplikácie noriem európskeho práva okrem sledovania cieľa vychádzajú-

1 Mazák, J.; Jánošíková, M.:

Základy práva Európskej únie. Ústavný systém a súdny ochrana.

Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2009.

ceho z princípu prednosti európskeho práva (aby bola zabezpečená realizácia noriem európskeho práva) je potrebné sledovať aj súlad noriem obsiahnutých v sekundárnych prameňoch práva EÚ s primárnym právom EÚ, ktoré v zmysle judikatúry SD EÚ predstavuje ústavný základ fungovania EÚ.² Znamená to, že orgán aplikácie práva musí v prípade, ak sa tento pohybuje v oblasti aplikácie práva EÚ sledovať jednak súlad interpretácie noriem vnútroštátneho práva s normami európskymi a jednak súlad sekundárnych európskych právnych noriem s európskymi normami primárnymi. Treba podotknúť, že ani princíp priameho účinku, ani princíp prednosti práva EÚ (s výnimkou európskych nariadení) nie je vyjadrený v žiadnej medzinárodnej zmluve, ktorou je tvorený tzv. konštitučný základ EÚ. Tieto princípy sú výsledkom jedine rozhodovacej činnosti SD EÚ, pričom motívom ich kreácie bol bezpochyby princíp právnej istoty, ktorého zabezpečenie bolo možné dosiahnuť výlučne prostredníctvom vytvorenia a následnej akceptácie týchto princíпов členskými štátmi. Napriek tomu treba zdôrazniť, že členské štáty sa bránili a doteraz sa stále bránia explicitnému zakotveniu týchto princíпов v primárnom práve EÚ (ich zakotvenie bolo predpokladané v texte Zmluvy o ústave pre Európu, avšak z textu Lisabonskej zmluvy tieto princípy vytvorené rozhodovacou činnosťou SD EÚ boli vypustené a ich existencia bola deklarovaná len politickým aktom bez pozitívno-právneho zakotvenia v Prehlásení č. 17 k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu. Toto prehlásenie „pripomína, že v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie majú Zmluvy a právo prijímané Úniou na základe Zmlúv prednosť pred právom členských štátov, za podmienok stanovených touto judikatúrou“).

2 Rozsudok SD EÚ zo dňa 23. apríla 1986 vo veci Parti écologiste „Les Verts“/Parlement européen, (affaire 294/83).

Ústavnokonformný vs. eurokonformný výklad práva

Už bolo spomenuté, že tak ústavnokonformný ako aj eurokonformný výklad práva sú založené na hierarchickej štruktúrovanosti právneho poriadku, v ktorom sú právne normy usporiadané podľa stupňa ich právnej sily. V prípade ústavnokonformného výkladu je situácia relatívne jasná. Na vrchole každého vnútroštátneho poriadku stojí ústava, ktorá má najvyššiu právnu silu a predstavuje základný zákon, ktorý upravuje základy organizácie štátu, jeho formu a štruktúru a zásady vzťahov medzi štátom a občanmi. Ústava je nadradená všetkým zákonom dotýkajúcich sa všetkých právnych odvetví nielen z hľadiska formy prijatia, svojho obsahu a spôsobov realizácie, ale najmä svojou právnou silou. V prípade eurokonformného výkladu je hierarchia prameňov európskeho práva a tiež vzťahu týchto prameňov k prameňom práva vnútroštátneho (jednotlivých členských štátov EÚ) vyjadrená len prostredníctvom judikatúry SD EÚ, ktorý ju začal vytvárať počnúc rozsudkom vo veci C-294/83 Les Verts. Princíp prednosti práva EÚ vytvorený na základe judikatúry SD EÚ je bázou, na základe ktorej je povinnosťou každého orgánu aplikácie práva (v prípade situácie spadajúcej do rámca pôsobnosti európskeho práva) použiť európsku právnu normu buď priamo (a vnútroštátnu právnu normu, ktorá tejto európskej norme odporuje ponechať neaplikovanú) alebo vykladať vnútroštátnu právnu normu vo svetle európskej právnej normy (v prípadoch, keď nie je možné priamo aplikovať európsku právnu normu – vid' vyššie uvedené). Pokiaľ ide o judikatúru SD EÚ, na základe ktorej bol vytvorený princíp prednosti práva EÚ, treba spomenúť rozsudok vo veci 6-64 Flaminio Costa proti E. N. E. L. z 15. júla 1964, kde ESD uviedol, že: „Vytvorením Spoločenstva na dobu neurčitú s vlastnými inštitúciami, s vlastnou spôsobilosťou na právne úkony a spôsobilosťou konať na medzinárodnej úrovni a najmä s reálnymi právomocami vyplývajúcimi z obmedzenia právomocí štátov alebo prenosu právomocí štátov na Spoločenstvo, tieto štáty, aj keď len v obmedzených oblastiach obmedzili svoje zvrchované práva, a tak vytvorili systém práva uplatniteľný na ich štátnych príslušníkov a aj na ne samé.“

Začlenenie ustanovení komunitárneho práva do právneho poriadku jednotlivých členských štátov, všeobecnejšie začlenenie textu a podstaty Zmluvy o založení EHS, má za následok, že štáty na základe reciprocity nemôžu presadiť neskoršie jednostranné opatrenie, ktoré je v rozpore s nimi prijatým právnym poriadkom. Takéto opatrenie preto nemôže byť záväzné a účinné pre uvedený právny poriadok.

Používanie komunitárneho práva totiž nemôže byť v jednotlivých štátoch rôzne v závislosti od neskorších vnútroštátnych predpisov bez toho, aby tak nebolo ohrozené uskutočňovanie cieľov

Zmluvy o založení EHS tak, ako je to uvedené v článku 5 ods. 2 (10) ZEHS a aby nebola vyvolaná diskriminácia zakázaná článkom 7 (12) ZEHS.“

Neskôr bol princíp prednosti európskeho práva vyjadrený v ďalších rozsudkoch ako napr. vo veci 11-70 Internationale Handelsgesellschaft v. Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel alebo vo veci 106/77 *Amministrazione delle finanze dello Stato* proti S. p. A. *Simmenthal*. Posledným takýmto významným rozsudkom bol rozsudok v spojených veciach C-188/10 a C-189/10 *Melki a Abdeli*.

Na takto formulovaný princíp prednosti európskeho práva reagovali členské štáty EÚ rôzne, pričom významnú úlohu zohrali ústavné sudy členských krajín. Niektoré nové členské štáty EÚ, medzi ktoré patrí aj SR, pretavili svoj postoj k princípu prednosti európskeho práva vo svojich ústavách. Pokiaľ ide o SR, treba poukázať na čl. 7 ods. 2 Ústavy SR, v ktorom je upravená prednosť sekundárneho práva EÚ (avšak „len“ pred zákonmi SR). Pokiaľ ide o vzťah primárneho práva EÚ a vnútroštátneho slovenského práva (prípadne jeho prednosť pred slovenským právnym poriadkom), tento treba vyvodiť z čl. 1 ods. 2 Ústavy SR, v ktorom je uvedené, že: „*Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná a svoje medzinárodné záväzky.*“ V čl. 7 ods. 5 Ústavy SR je uvedené, že: „*Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.*“

Z vyššie uvedených ustanovení Ústavy SR je zrejme, že SR uznáva prednosť európskeho práva pred zákonmi. Súdny dvor EÚ však vo svojej rozhodovacej činnosti presadzuje prednosť európskeho práva aj pred ústavnými normami členských štátov EÚ. V každom prípade treba zdôrazniť skutočnosť, že princíp prednosti európskeho práva nie je zakotvený v medzinárodných zmluvách, ktoré tvoria primárne pramene európskeho práva (s výnimkou európskych nariadení, avšak čl. 288 ZFEÚ nehovorí nič o prednosti európskych nariadení pred ústavnými normami členských štátov EÚ).

Je zrejme, že v prípade konfliktu medzi vnútroštátnou právnou normou so silou zákona alebo podzákonnou vnútroštátnou normou s európskym právom, je nevyhnutné, aby orgán aplikácie práva postupoval v zmysle čl. 7 ods. 2 a ods. 5 Ústavy SR, aby tieto vnútroštátne právne normy nechal neaplikované, alebo aby ich interpretoval vo svetle európskeho práva. Takýto postup je však možný len vtedy, ak nevznikajú pochybnosti ohľadom interpretácie európskeho práva, prípadne súladnosti vnútroštátnej právnej normy s európskym právom. Ak sú tu zároveň pochybnosti ohľadom interpretácie ustanovení Ústavy SR alebo súladu niektorého z prameňov vnútroštátneho práva s Ústavou SR alebo s ústavným zákonom, situácia je s ohľadom na znenie Ústavy SR značne komplikovanejšia. Ak existujú pochybnosti o súlade vnútroštátnej právnej normy len s právom EÚ, situácia je riešiteľná na základe aplikácie čl. 267 ZFEÚ, keď sa všeobecný súd obráti na SD EÚ s prejudiciálnou otázkou a tento súd všeobecnému súdu odpovie. Ako má ale vnútroštátny súd postupovať v prípade súčasného konfliktu vnútroštátnej právnej normy s európskou právnou normou a tiež s normou ústavnou?

Pokiaľ ide o princíp prednosti európskeho práva aj pokiaľ ide o eurokonformný výklad práva a jeho vzťah k ústavnokonformnému výkladu práva treba v podmienkach SR vziať do úvahy aj čl. 144 ods. 2 Ústavy SR v zmysle ktorého: „*Ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný.*“ Ak sa teda slovenský všeobecný súd nazdáva, že právna norma obsiahnutá napr. v zákone je v rozpore jednak s Ústavou SR a súčasne s niektorým z primárnych alebo sekundárnych prameňov európskeho práva, musí tento v zmysle čl. 144 ods. 2 Ústavy SR podať návrh na Ústavný súd SR a prerušiť konanie vo veci samej v zmysle § 109 ods. 1 písm. b) OSP. Takýto postup, kedy by všeobecný súd v podmienkach SR rešpektoval Ústavu SR však môže viesť k zásadnému zníženiu účinnosti európskeho práva (v zmysle vyššie uvedenej judikatúry SD EÚ).

Rozsudok SD EÚ vo veci Melki a Abdeli

Pri riešení danej problematiky je potrebné poukázať aj na už spomenuté rozhodnutie SD EÚ z 22. júna 2010 (návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podal Cour de cassation – Francúzsko) – konania proti Azizovi Melkimu (C-188/10) a Sélimovi Abdelimu (C-189/10), v ktorom SD EÚ konštatoval, že: „Článok 267 ZFEÚ bráni právnym predpisom členského štátu, ktoré zavádzajú incidenčné konanie kontroly ústavnosti vnútroštátnych zákonov, pokiaľ prioritná povaha tohto konania vo svojom dôsledku bráni všetkým ostatným vnútroštátnym súdom, tak pred predložením otázky ústavnosti vnútroštátnemu súdu poverenému výkonom kontroly ústavnosti zákonov, ako prípadne aj po vydaní rozhodnutia uvedeného súdu o tejto otázke, vo výkone ich právomoci alebo v plnení ich povinnosti obrátiť sa na Súdny dvor s prejudiciálnymi otázkami. Článok 267 ZFEÚ takým vnútroštátnym právnym predpisom naopak nebráni, pokiaľ môžu ostatné vnútroštátne súdy aj naďalej

- obrátiť sa v priebehu konania v ktoromkoľvek okamihu, ktorý považujú za vhodný, dokonca aj po ukončení incidenčného konania kontroly ústavnosti, na Súdny dvor s akoukoľvek prejudiciálnou otázkou, ktorú považujú za nevyhnutnú,
- prijať akékoľvek opatrenie nevyhnutné na zabezpečenie predbežnej súdnej ochrany práv priznaných právnym poriadkom Únie a
- po ukončení takého incidenčného konania upustiť od uplatnenia dotknutého ustanovenia vnútroštátneho právneho predpisu, pokiaľ rozhodnú, že je v rozpore s právom Únie.

Je úlohou predkladajúceho súdu overiť, či možno vnútroštátne právne predpisy, o ktoré ide vo veciach samých, vykladať v súlade s týmito požiadavkami práva Únie.“

Ako teda vyriešiť rozpor medzi požiadavkou prednostne ústavnokonformného výkladu vnútroštátnych právnych noriem v zmysle Ústavy SR s požiadavkou SD EÚ? Ako postupovať pri interpretácii v prípade súčasného konfliktu vnútroštátnej právnej normy členského štátu EÚ s európskou právnou normou a tiež s normou ústavnou tohto členského štátu? Riešenie je možno demonštrovať na príklade ústavnej úpravy v podmienkach SR, ktorá už bola vyššie načrtnutá. Keďže v zmysle čl. 267 ZFEÚ vzniká pre vnútroštátny orgán aplikácie práva povinnosť obrátiť sa na SD EÚ s prejudiciálnou otázkou len vtedy, ak proti rozhodnutiu tohto orgánu neexistuje opravný prostriedok (inak je to len oprávnenie orgánu aplikácie práva), môže vnútroštátny orgán (súd) postupovať takto:

1. prvostupňový orgán aplikácie práva (prvostupňový súd) sa obráti na ústavný súd (v podmienkach SR podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1), ktorý podá ústavnokonformný výklad vnútroštátnej právnej normy;
2. ak to ústavný súd uzná za vhodné, môže sa sám v zmysle čl. 267 ZFEÚ obrátiť na SD EÚ s prejudiciálnou otázkou a takto na konci konania o prejudiciálnej otázke dostane orgán aplikácie práva odpoveď na otázku, či je daná vnútroštátna právna norma v súlade s ústavou ako aj s európskym právom,³
3. v prípade, ak ústavný súd toto svoje právo nevyužije, konanie pokračuje a prvostupňový orgán aplikácie práva alebo druhostupňový orgán aplikácie práva (tento však už musí) sa obráti na SD EÚ s prejudiciálnou otázkou, na ktorú mu SD EÚ odpovie.

Takýmto spôsobom je možné zadosťučiniť jednak požiadavkám vyplývajúcim pre orgán aplikácie práva priamo z ústavy (v danom prípade z Ústavy SR) a tiež judikatúre SD EÚ. Je možné, že oba súdy vyslovia nesúlad právnej normy jednak s ústavou a jednak s európskym právom.

Tiež je možné, že vnútroštátna právna norma bude v súlade s ústavou, ale v rozpore s európskym právom (alebo naopak).

Najproblematickejšia situácia by mohla nastať v prípade, ak by ústavný súd judikoval, že určitá vnútroštátna norma je v rozpore s ústavou, ale SD EÚ by rozhodol, že tá istá norma je plne v súlade s európskym právom. V danom prípade sa dostávame do situácie vzájomného konfliktu ústavného práva s európskym právom. V zmysle judikatúry SD EÚ má európske právo prednosť aj pred ústavou členského štátu EÚ. Tento postoj SD EÚ však nie je explicitne vyjadrený v primárnom práve EÚ a ústavné súdy niektorých členských štátov sa k nemu nestavali spočiatku príliš pozitívne. Dá sa povedať, že v zmysle rozhodnutí nemeckého ústavného súdu vo veciach Solange I, Solange II, Maastricht a Lisabon (ktoré sledovali aj ostatné ústavné súdy členských štátov EÚ napr. český ústavný súd), v súčasnosti členské štáty fakticky rešpektujú princíp prednosti európskeho práva aj pred ústavnými normami, avšak uplatnenie tohto prin-

3 Podobne ako to urobil Belgický ústavný súd vo veci C-236/09 Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL.

cípu v tejto podobe je podmienené rešpektom európskeho práva k základným hodnotám, na ktorých je ústavný poriadok toho ktorého členského štátu vybudovaný. Je teda podmienený rešpektom európskeho práva k materiálnemu ohnisku ústavy. Takýto prístup k interpretácii vnútroštátneho práva do určitej miery relativizuje postavenie ústavy ako prameňa práva, ktorý má najvyššiu právnu silu v rámci vnútroštátneho právneho poriadku konkrétneho členského štátu EÚ. Na druhej strane tak ale dochádza k posilneniu princípu právnej istoty (najmä jeho aplikačnej stránky) na úrovni celej EÚ. Právna istota na úrovni členského štátu teda ustupuje právnej istote na úrovni EÚ.

Dá sa zhrnúť, že eurokonformný výklad práva má prednosť pred ústavnokonformným výkladom práva, avšak iba relatívnu z toho dôvodu, že ústavné súdy členských štátov EÚ si ponechali ako prostriedok *ultima ratio* možnosť odmietnuť aplikáciu noriem európskeho práva v prípade, ak by nimi malo dôjsť k spochybneniu základných hodnôt, na ktorých je vybudovaný ústavný poriadok konkrétneho štátu.

Záver

Cieľom tohto článku bolo poukázať v teoretickej rovine na niektoré problémy súvisiace s interpretáciou právnych noriem v kontexte európskeho právneho poriadku. Hierarchia prameňov práva je kľúčovým interpretačným vodidlom každého právnika, pričom v európskom práve nie je táto hierarchia vôbec jednoznačná. Ešte komplikovanejšie je však pokúsiť sa hierarchicky usporiadať ústavné normy členských štátov EÚ a normy európskeho práva. Predmetný článok poskytuje určité teoretické východiská pre uchopenie danej problematiky v právnej praxi. ■

Zoznam použitej literatúry:

- Gerloch, A. : **Teorie práva, 5. upravené vydání.** Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2009
- Gerloch, A; Tomášek, M. a kol.: **Nové jevy v právu na počátku 21. století. Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva.** Praha : Karolinum, 2010
- Mazák, J.; Jánošíková, M.: **Výber rozhodnutí súdneho dvora ES pre právnu prax.** Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2007
- Mazák, J.; Jánošíková, M.: **Základy práva Európskej únie. Ústavný systém a súdny ochrana.** Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2009
- Ottová, E.: **Teória práva.** Šamorín : Heuréka, 2006
- Večeňa, M.; Gerloch, A.; Schlosser, H.; Beran, K.; Rudenko, S.: **Teória práva. II. vydanie.** Bratislava : EURO Kódex, 2008
- Rozsudok ESD zo dňa 15. júla 1964 vo veci Flaminio Costa contre Ente Nazionale per l'Energia Elettrica (alebo Costa c/ Enel, affaire 6/64)
- Rozsudok ESD zo dňa 5. februára 1963 vo veci NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos contre Administration fiscale néerlandaise (alebo van Gend en Loos, affaire 26/62)
- Rozsudok ESD zo dňa 23. apríla 1986 vo veci Parti écologiste „Les Verts“/Parlement européen, (affaire 294/83)
- Rozsudok ESD zo dňa 9. marca 1978 vo veci Administration des finances de l'État contre Société anonyme Simmenthal (affaire 106/77)
- Rozsudok ESD zo dňa 17. decembra 1970 vo veci Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel (affaire 11/70)
- Rozsudok ESD zo dňa 22. júna 2010 v spojených veciach Melki et Abdeli (affaire C188/10 et C189/10)
- Rozsudok ESD zo dňa 1. marca 2011 vo veci C-236/09 Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL (affaire C-236/09)

RESUMÉ**Eurokonformný verzus ústavnokonformný výklad práva**

Autori článku reagujú na otázky vyplývajúce z potrieb právnej praxe dotýkajúce sa problematiky interpretácie právnych noriem v prípade súčasného konfliktu vnútroštátnej právnej normy členského štátu EÚ s ústavou tohto štátu a zároveň s európskou právnou normou. Článok sa venuje problematike hierarchie prameňov práva, ktorá je kľúčovým interpretačným vodidlom každého právnika. Rovnako sa autori pokúšajú predložiť určité teoretické východiská pre uchopenie danej problematiky v právnej praxi s ohľadom na postup súdov pri predkladaní prejudiciálnych otázok SD EÚ ako aj Ústavnému súdu SR.

SUMMARY**Euro-conformist versus Constitution-conformist Interpretation of Law**

The authors respond to issues arising in connection with the needs of the administration and implementation of laws, which concern interpretation of legal norms in the event of a simultaneous conflict between the national legal rule of the EU Member State and the constitution of that Member State and at the same time with the European legal rule. The article deals with issues concerning hierarchy of sources of law, which is a key interpretation guideline for each lawyer. The authors also try to provide certain theoretical starting points and basis to encompass these issues in the administration and implementation of laws with regard to procedures followed by courts when referring questions for a preliminary ruling to the Court of Justice of the European Union as well as to the Constitutional Court of the Slovak Republic.

ZUSAMENFASSUNG**Eurokonforme versus verfassungskonforme Auslegung des Rechtes**

Die Autoren des Artikels reagieren auf die sich aus den Erfordernissen der Rechtspraxis ergebenden Fragen betreffend die Problematik der Rechtsnormenauslegung bei einer parallelen Kollision der innenstaatlichen Rechtsnorm eines EU-Mitgliedsstaates mit der Verfassung dieses Staates und zugleich mit der europäischen Rechtsnorm. Der Artikel widmet sich der Problematik der Hierarchie der Rechtsquellen, die ein schwerpunktmäßiger Interpretationsleitfaden jedes Anwaltes sind. Die Autoren versuchen zugleich, bestimmte theoretische Ausgangspunkte für die Erfassung der betreffenden Problematik in der Rechtspraxis in Bezug auf die Vorgangsweise der Gerichte bei der Unterbreitung von prejudizialen Fragen beim Gerichtshof der EU sowie beim Verfassungsgericht der Slowakischen Republik, zu bieten.

Z ROZHODNUTÍ SÚDNEHO DVORA EÚ

Náhrada trov pri zastupovaní v inom členskom štáte EÚ

Články 49 a 50 ZES a smernicu treba vykladať v tom zmysle, že nebránia rozhodnutiu súdneho orgánu členského štátu, ktorým sa obmedzuje výška náhrady trov za zastupovanie v súdnom konaní advokátom usadeným v členskom štáte na výšku, na ktorú by mal nárok advokát usadený v hostiteľskom členskom štáte. [...] Článok 49 ZES a smernica bránia tomu, aby na základe rozhodnutia súdneho orgánu členského štátu úspešná strana v spore, ktorá bola zastúpená advokátom usadeným v inom členskom štáte, nemohla získať popri náhrade trov zastupujúceho advokáta náhradu odmeny spolupracujúceho advokáta od protistrany, ak povinnosť spolupráce tohto advokáta vyplýva z vnútroštátnej zákonnej úpravy.

(Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 11. decembra 2003
vo veci C289/02 AMOK)

Dotknuté ustanovenia práva EÚ:

- Čl. 12, čl. 49 (čl. 56 Zmluvy o fungovaní EÚ v znení Lisabonskej zmluvy) a čl. 50 (čl. 57 Zmluvy o fungovaní EÚ v znení Lisabonskej zmluvy) Zmluvy o Európskych spoločenstvách (ZES)
- Čl. 4 a 5 Smernice Rady z 22. marca 1977 na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby (77/249/EHS)

Súvisiace ustanovenia slovenského práva:

- § 32 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Voľný pohyb osôb a voľný pohyb služieb predstavujú základné slobody občanov EÚ, na ktorých je vybudovaný vnútorný trh EÚ. V roku 1977 bola prijatá smernica 77/249/EHS,¹ ktorej cieľom je uľahčiť účinný výkon slobody advokátov dočasne poskytovať služby v inom členskom štáte EÚ, teda pôsobiť ako tzv. hosťujúci európsky advokát (ďalej len „smernica“). Napriek snahe o harmonizáciu a uľahčenie činnosti, advokáti sa dosiaľ stretávajú s prekážkami, ktoré spôsobujú obmedzenie výkonu advokácie s cezhraničným prvkom.

Treba si však uvedomiť, že podľa článku 4 smernice, činnosti týkajúce sa zastupovania klienta v súdnom konaní alebo pred verejnými orgánmi sa vykonávajú v každom členskom štáte za podmienok stanovených pre advokátov usadených v tomto štáte s výnimkou akýchkoľvek podmienok, ktoré si vyžadujú trvalý pobyt alebo registráciu v profesijnej organizácii v danom štáte. Pri zastupovaní klienta pred zahraničným súdom je nevyhnutné rešpektovať procesné aj deontologické pravidlá daného štátu a profesie.

Členské štáty mali tiež možnosť prijať takú právnu úpravu, ktorá ukladá advokátom z iného členského štátu pre výkon činností súvisiacich so zastupovaním klienta v súdnom konaní povinnosť pracovať v spojení s advokátom, ktorý koná pred daným súdnym orgánom a ktorý by v prípade potreby niesol potrebnú zodpovednosť voči tomuto orgánu (alebo s „avoué“ alebo „procuratore“, ktorý koná pred týmto orgánom, článok 5 smernice). Slovenský zákono-

1 Smernica Rady z 22. marca 1977 na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby (77/249/EHS).

darca implementoval článok 5 v § 32 Zákona o advokácii nasledovne: „Hostujúci euroadvokát je pri zastupovaní účastníka konania v konaní pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci a obhajobe obvineného v trestnom konaní povinný spolupracovať s advokátom zapísaným do zoznamu advokátov (ďalej len „spolupracujúci advokát“); inak nie je oprávnený účastníka konania alebo obvineného zastupovať ako advokát. Vzájomnú spoluprácu si advokáti upravia písomnou zmluvou.“

Práve v súvislosti s inštitútom spolupracujúceho advokáta sa otvára otázka náhrady trov konania dvoch advokátov a Súdny dvor sa danou problematikou zaoberal vo veci C-289/02 (AMOK Verlags GmbH v A&R Gastronomie GmbH) na základe prejudiciálnej otázky položenej nemeckým súdom.

Skutkové okolnosti prípadu

Skutkové okolnosti prípadu majú základ v súdnom konaní pred nemeckým krajským súdom (Landgericht) v Traunstein medzi obchodnými spoločnosťami AMOK a A&R. A&R bola zastúpená advokátom usadeným v Rakúsku, ktorý spolupracoval s nemeckým advokátom v súlade s § 28 zákona o činnosti európskych advokátov v Nemecku² (Gesetz über die Tätigkeit europäischer Rechtsanwälte in Deutschland z 9. marca 2000, BGBl. 2000 I, str. 182, tzv. EuRAG). Prostredníctvom tohto zákona bola implementovaná smernica 77/249/EHS.

A&R ako úspešná strana sporu žiadala náhradu trov konania od spoločnosti AMOK. Najprv žiadala trovy vypočítané podľa rakúskej právnej úpravy, ktoré boli značne vyššie ako výška trov vyplývajúca zo spolkovej úpravy tarify (Bundesgebührenordnung für Rechtsanwälte z 26. júla 1957, BGBl. 1957 I, str. 907, tzv. BRAGO). Následne žiadala náhradu trov advokáta usadeného v Nemecku podľa § 24a(1) nemeckej právnej úpravy.³ AMOK namietala, že zastupovanie a spolupráca s advokátom usadeným v Rakúsku nebola nevyhnutná a každopádne náhrada trov by sa mala vypočítať podľa nemeckej právnej úpravy.

Spor sa po odvolaní dostal na Vrchný krajský súd v Mníchove (Oberlandesgericht München), ktorý sa rozhodol obrátiť na Súdny dvor EÚ s prejudiciálnou otázkou v nasledovnom znení: majú sa články 49 a 12 ZES⁴ vykladať v tom zmysle, že bránia rozhodnutiu vnútroštátneho súdu, na základe ktorého v hostiteľskom členskom štáte maximálna výška nároku na náhradu trov právnych služieb advokáta z iného členského štátu a advokáta z hostiteľského členského štátu, ktorý s ním spolupracuje (Einvernehmensanwalt), sa rovná trovám vrátane DPH, ktoré by vznikli v prípade zastupovania advokátom hostiteľského štátu?

Odpoveď Súdneho dvora na prejudiciálnu otázku

Súdny dvor prejudiciálnu otázku rozdelil na dve časti – otázka použitia rakúskej tarify a otázka náhrady dodatočných nákladov spolupracujúceho advokáta.

a) Aplikácia tarify podľa sídla hostujúceho euroadvokáta

Spoločnosť A&R zastávala názor, že obmedzenie výšky trov advokáta z iného členského štátu je v rozpore s článkom 49 ZES (článok 56 Zmluvy o fungovaní EÚ v znení Lisabonskej zmluvy), podľa ktorého sú zakázané obmedzenia slobody poskytovať služby v Spoločenstve vo vzťahu k štátnym príslušníkom členských štátov, ktorí sa usadili v niektorom inom štáte Spoločenstva ako príjemca služieb. Následkom by bolo limitovanie slobody advokátov voľne poskytovať služby, ktoré už je do určitej miery obmedzené povinnosťou spolupráce s miestnym advokátom, a tento krok by mal nepriaznivý vplyv na hospodársku súťaž. Je v súlade s medzinárodným právom súkromným, že odmena advokáta sa riadi miestom, kde je usadený, v tomto prípade Rakúsko.

Nemecká vláda sa opierala o argument, že právne služby advokáta z iného členského štátu v danej veci neboli potrebné v zmysle § 91 (1) OSP Spolkovej republiky Nemecko, na základe ktorého strana, ktorá bola v spore úspešná, má nárok na náhradu trov od protistrany pokiaľ tieto náklady boli nevyhnutné na zahájenie súdneho konania alebo obhajoby. Ak by bolo zastupovanie hosťujúcim európskym advokátom opodstatnené (napr. medzinárodným prvkom,

2 § 28 zákona z 9. 3. 2000 o činnosti európskych advokátov v Nemecku:

„V súdnych a správnych konaniach vyplývajúcich z trestných činov, priestupkov, zodpovednosti za vady pri poskytovaní služieb alebo porušenia pracovných povinností, v ktorých klient nemôže zastupovať sám seba pri podaní žaloby alebo pri vlastnej obhajobe, európsky advokát poskytujúci služby môže klienta zastupovať alebo konať ako jeho obhajca len v súlade s dohodou, ktorú uzavrel s miestnym advokátom. Miestny advokát musí byť oprávnený zastupovať klientov alebo pôsobiť ako obhajca pred príslušným súdnym alebo správnym orgánom. Miestny advokát zabezpečí, aby európsky advokát pri poskytovaní právnych služieb zastupovania a obhajoby konal v súlade so zásadami riadneho výkonu spravodlivosti. Ak tomu nenasvedčuje dohoda medzi stranami, medzi miestnym advokátom a klientom nevzniká zmluvný vzťah.“

3 § 24a(1) spolkovej úpravy tarify pre advokátov z 26. júla 1957:

„Ak advokát vystupuje ako vnútroštátny advokát v súlade s § 28 zákona o činnosti európskych advokátov v Nemecku, má nárok na náhradu trov rovnajúcu sa súdnejmu poplatku za podanie žaloby alebo za prevzatie zodpovednosti za zastupovanie, ktoré by obdržal v prípade, že by bol sám inštruovaný klientom. Táto náhrada trov sa účtuje k príslušnej odmene advokáta, ktorého inštruoval klient.“

4 Tieto články upravujúce voľný pohyb služieb a zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti predstavujú právny základ smernice 77/249/EHS.

znalosťou inej právnej úpravy a pod.), daný advokát by mal nárok na náhradu trov podľa tarify v mieste svojho sídla. V opačnom prípade, ak bola voľba európskeho advokáta založená len na slobodnom výbere klienta, mala by sa použiť tarifa podľa sídla príslušného súdu v rámci sporu. Tarifa podľa nemeckej vlády nespadá do rozsahu aplikácie voľného pohybu služieb a ak by aj tento prístup bol obmedzením slobody vnútorného trhu, je možné ho odôvodniť na základe verejného záujmu. Určenie maximálneho limitu náhrady trov je v súlade so zásadami riadneho výkonu spravodlivosti s cieľom chrániť neúspešnú stranu pred neprimeranými a nepredvídateľnými nárokmi.

Rakúska vláda doplnila, že nemôže ísť o obmedzenie slobody služieb, ak advokát usadený v Rakúsku je oprávnený poskytovať právne služby v Nemecku za rovnakých podmienok ako nemecký advokát.

Súdny dvor vylúčil aplikáciu článku 12 ZES (zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti), zameral sa na súlad s článkom 49 ZES, ktorý pôsobí ako *lex specialis*, a potvrdil, že obmedzenie slobody poskytovať služby je zakázané a nie je vylúčené, že zavedenie horného limitu nahraditeľných trov advokáta usadeného v členskom štáte, ktorý sa rovná tarife v inom členskom štáte, môže cezhraničné poskytovanie služieb urobiť menej atraktívnym.

Súdny dvor však ďalej poukázal na článok 50 ZES (článok 57 Zmluvy o fungovaní EÚ v znení Lisabonskej zmluvy), podľa **ktorého poskytovateľ služieb môže dočasne vykonávať svoju činnosť v štáte, v ktorom sa služba poskytuje za rovnakých podmienok, aké tento štát ukladá svojim vlastným štátnym príslušníkom**. Túto zásadu prevzala aj smernica 77/249/EHS v článku 4 ods. 1. Okrem výnimiek výslovne uvedených v legislatíve ES/EÚ, všetky účinné podmienky a pravidlá v hostiteľskom štáte sa aplikujú na cezhraničné poskytovanie služieb advokátmi. Náhrada trov konania advokáta usadeného v členskom štáte môže tiež byť podmienená pravidlami, ktoré platia pre advokátov usadených v inom členskom štáte.

Toto riešenie tiež ako jediné zodpovedá zásade predvídateľnosti a právnej istoty, pokiaľ ide o stranu, ktorá vstupuje do konania a teda je vystavená riziku, že bude musieť znášať náklady druhej strany v prípade neúspechu v spore. **Články 49 a 50 ZES a smernicu treba vykladať v tom zmysle, že nebránia rozhodnutiu súdneho orgánu členského štátu, ktorým sa obmedzuje výška náhrady trov za zastupovanie v súdnom konaní advokátom usadeným v členskom štáte na výšku, na ktorú by mal nárok advokát usadený v hostiteľskom členskom štáte.**

b) Náhrada dodatočných nákladov spolupracujúceho advokáta

Pokiaľ ide o druhú časť otázky týkajúcu sa dodatočných nákladov spolupracujúceho advokáta, nemecká vláda vyjadrila stanovisko, že takáto požiadavka nepredstavuje obmedzenie slobody poskytovať služby a nie je dôvod, aby mal klient bezplatne prospech zo služieb dvoch advokátov. Odmenu spolupracujúceho advokáta by mal hradiť klient, nárok na náhradu súdnych trov európskeho advokáta tým nie je dotknutý. Priznanie odmeny spolupracujúcemu advokátovi je obsiahnuté v článku 5 smernice.

Na druhej strane, podľa Európskej komisie v prípade, že vnútroštátna legislatíva vyžaduje, aby európsky advokát uzavrel spoluprácu s miestnym advokátom v hostiteľskom členskom štáte, strana sporu, ktorá je povinná hradiť súdne trovy úspešnej strane sporu, musí uhradiť aj náklady vyplývajúce z tejto spolupráce.

Súdny dvor reagoval nasledovne: **skutočnosť, že úspešná strana sporu nemôže v rámci náhrady súdnych trov žiadať aj o odmenu pre spolupracujúceho advokáta z dôvodu, že takéto náklady nie sú nevyhnutné, je spôsobilá ohroziť cezhraničné poskytovanie právnych služieb a negatívne ovplyvniť súťaž medzi advokátmi v inom členskom štáte**. Z článku 5 smernice vyplýva, že členský štát môže podmieniť poskytovanie služieb advokáta z iného členského štátu spoluprácou s advokátom, ktorý koná pred daným súdnym orgánom a ktorý by v prípade potreby niesol potrebnú zodpovednosť voči tomuto orgánu. Článok 5 smernice však neobsahuje podrobnosti o výsledných nákladoch. Nemecká spolková republika zvolila možnosť implementovať článok 5 do § 28 zákona o činnosti európskych advokátov v Nemecku ako povinnú náležitosť bez ohľadu na vôľu strán. Zákonná povinnosť spolupráce s miestnym advokátom znamená, že z tejto povinnosti vyplývajúce náklady budú nevyhnutné na účely náležitého právneho zastupovania. Všeobecné vylúčenie nákladov z výslednej sumy, ktorá má byť

nahradená, by penalizovalo úspešnú stranu v spore. Sloboda poskytovania služieb a harmonizácia danej oblasti by bola nepriaznivo ovplyvnená. Takéto obmedzenie nemožno odôvodniť požiadavkou riadneho výkonu spravodlivosti. Nárok na náhradu trov spolupracujúceho advokáta nie je nepredvídateľný, pretože má základ v § 24a úpravy advokátskej tarify (BRAGO). Navyše, s ohľadom na relatívne obmedzenú činnosť daného advokáta, v porovnaní so zastupujúcim advokátom nepôjde o vysoké náklady.

Z toho vyplýva, že článok 49 ZES a smernica bránia tomu, aby na základe rozhodnutia súdneho orgánu členského štátu, úspešná strana v spore, ktorá bola zastúpená advokátom usadeným v inom členskom štáte, nemohla získať náhradu odmeny spolupracujúceho advokáta popri náhrade trov zastupujúceho advokáta od protistrany, ak povinnosť spolupráce tohto advokáta vyplýva z vnútroštátnej zákonnej úpravy.

Záver

Pri zastupovaní klienta v inom členskom štáte EÚ alebo v Švajčiarsku by si mal slovenský advokát vopred zistiť povinnosti vyplývajúce z implementácie smernice 77/249/EHS do právneho poriadku tohto štátu. Je totiž možné, že na to, aby klienta zastupoval pred súdom, musí byť v kontakte s advokátom zapísaným do zoznamu miestnej advokátskej komory, resp. advokátom, ktorý môže konať pred daným súdnym orgánom.⁵ Členský štát EÚ, resp. súdny orgán, má právo obmedziť výšku náhrady trov, napr. aplikáciou tarify daného štátu, čo vyplýva z úpravy zakladajúcich zmlúv EÚ a článku 4 smernice 77/249/EHS, podľa ktorých hosťujúci euroadvokát má právo na také postavenie ako advokát hostiteľského štátu. Na druhej strane, z rozhodnutia Súdného dvora vo veci C-289/02 vyplýva, že aj odmena slovenského spolupracujúceho advokáta môže tvoriť súčasť nároku na náhradu trov súdneho konania, ktoré by mal súd úspešnej strane priznať, keďže ide o náklady nevyhnutné na účel riadneho právneho zastupovania. Všeobecné vylúčenie nároku by predstavovalo penalizáciu strany, ktorá spor vyhrala.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované, doplnené o odkazy na citované ustanovenia a komentár.

Právnu vetu a odôvodnenie redakčne spracovala a preložila
Mgr. Michaela Chládková
doktorandka na FSEV UK

5 Najčastejším príkladom členského štátu EÚ, v ktorom slovenský advokát zastupuje klienta, je Česká republika. Problematiku relatívne podrobne upravuje zákon č. **85/1996 Sb. o advokácii**. V § 35j sú určené podmienky, po splnení ktorých je nutné ustanoviť českého advokáta ako splnomocnenca na doručovanie, v § 35p je upravená povinnosť ustanoviť advokáta ako svojho konzultanta v otázkach procesného práva.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory zasadalo dňa 11. októbra 2012 s pokračovaním 12. októbra 2012 vo Vyhniach. Rokovanie viedol podpredseda SAK doc. JUDr. Jozef Olej vzhľadom na neprítomnosť predsedu SAK z dôvodu čerpania dlhodobo plánovanej dovolenky.

Členovia P SAK **schválili** navrhnutý a doplnený program, za overovateľku zápisnice určili JUDr. Chrenkovú. Na základe poverenia predsedu SAK informoval o stave legislatívnych prác na novele zákona o advokácii JUDr. Popovec.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** informáciu JUDr. Kerecmana o stave prác na komentári k zákonu o advokácii.

Na základe informácie Mgr. Draškabu a Mgr. Veverku a predloženia návrhu kritérií na výber uchádzačov na zastupovanie SAK v sporových veciach predsedníctvo SAK **rozhodlo o vyhlásení výberového konania** na advokátov a advokátske kancelárie na zastupovanie SAK v sporoch pred súdom s nasledovnými kritériami: advokátska prax nepretržite po dobu 10 rokov, advokátovi nebolo v posledných 10 rokoch právoplatne uložené disciplinárne opatrenie a vyhovujúce materiálne a personálne zázemie kancelárie.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** písomné informácie JUDr. Bušovej o stave súdnych konaní v statusových veciach, informáciu JUDr. Popovca o vypratání priestorov v budove SAK, správu spoločnosti Legium s. r. o. o stave konaní a informácie o aktuálnych sporových veciach, v ktorých je SAK účastníkom.

Na zasadnutí sa osobne zúčastnila zástupkyňa mediálnej agentúry DEVON, ktorá informovala o činnosti za mesiac september 2012 a predložila ponuky hotelov a iných spoločenských priestorov na organizáciu podujatia Deň advokácie v roku 2013. Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informáciu a rozhodli, že Galavečer sa v roku 2013 uskutoční v Košiciach.

Predseda revíznej komisie Mgr. Karkó informoval o priebežnej skúšobnej prevádzke nového softvéru na posielanie dokumentov členom revíznej komisie a o predpokladanom znížení nákladovosti a prácnosti. Predsedníctvo **rozhodlo** zaradiť bod „Zlepšenie činnosti sťažnostného a disciplinárneho oddelenia kancelárie komory“ na rokovanie až po vyhodnotení dosiaľ prijatých opatrení.

Členovia P SAK **vzali na vedomie** správu JUDr. Popovca o príprave Konferencie advokátov v roku 2013 a **rozhodli**, že 14. novembra 2012 bude v Bratislave spoločné stretnutie P SAK, RK SAK, predsedu DK a predsedov disciplinárnych senátov k návrhu zmien interných predpisov SAK.

JUDr. Kalata uviedol návrh na zmenu výšky náhrad za administratívnu činnosť SAK so špecifikáciou sadzieb poplatkov v prípade klasického a elektronického podania a návrh na zmenu výšky registračného poplatku. Predsedníctvo SAK **schválilo** uznesenia o týchto zmenách (viď priložený Vestník).

O príprave Medzinárodnej konferencie o histórii advokácie a celkove odboru medzinárodných vzťahov informovala jeho riaditeľka Mgr. Marečková.

JUDr. Kerecman predložil písomný materiál o postupe v zmierovacom konaní, ktorý predsedníctvo **schválilo** a jeho znenie je uverejnené v priloženom Vestníku.

Členovia predsedníctva **prerokovali a vzali na vedomie** informáciu JUDr. Chrenkovej a JUDr. Biroščákovej o problémoch v súvislosti s ustanovovaním advokátov a s platením odmien a náhrad Centrom právnej pomoci.

Pred rokovaním predsedníctva komory sa konalo zasadnutie pracovnej skupiny pre veci advokátske, ktorá následne predsedníctvu predložila prostredníctvom JUDr. Kerecmana odpovede na dopyty advokátov a rozhodnutie, že sa v budúcnosti bude zaoberať iba dopytmi advokátov, advokátskych koncipientov, nie otázkami fyzických osôb. Členovia predsedníctva **schválili** návrhy pracovnej skupiny s doplňujúcimi odporúčaniami.

Mgr. Draškaba navrhol zmeny webovej stránky SAK s cieľom jej sprehľadnenia a zjednodušenia. Predsedníctvo SAK **schválilo** zmenu štruktúry webovej stránky SAK v zmysle predloženého návrhu a zrealizovanie technických riešení.

Členovia P SAK **prerokovali** žiadosti o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch koncipientov a o vyčiarknutie z tohto zoznamu, žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, žiadosti o zápis do zoznamu advokátov, informácie o pozastavení výkonu advokácie, o zrušení pozastavenia výkonu advokácie, o vyčiarknutí zoznamu advokátov, žiadosti o zápis do zoznamu zahraničných advokátov, usadených euroadvokátov, komanditných spoločností, verejných obchodných spoločností, spoločností s ručením obmedzeným informácie o zmenách právnej formy obchodných spoločností a o prístupení spoločníkov.

Na druhý deň 12. októbra 2012 predsedníctvo komory prerokovalo odvolania proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov.

Zapísala –no–

Pýta(j)te sa predsedníctva

Má advokát nárok na paušálnu odmenu za poskytovanie právnych služieb aj za mesiac, v ktorom pre klienta nevykonal žiadny úkon právnej služby?

Paušálna odmena za poskytovanie právnych služieb v určitom časovom období patrí počas tohto obdobia advokátovi bez ohľadu na rozsah skutočne poskytnutých právnych služieb, ak zmluva o poskytovaní právnych služieb nerieši otázku odchylnu.

POZVÁNKA Zimný seminár advokátov

Slovenská advokátska komora organizuje v dňoch

7. a 8. decembra 2012

zimný seminár advokátov v priestoroch hotela PATRIA na Štrbskom Plese s nasledovným programom:

■ Piatok 7. 12. 2012

10:00 – 11:00

Novela zákona o advokácii

Predseda SAK JUDr. Ľubomír Hreždovič
podpredsa SAK doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.
Národná rada Slovenskej republiky schválila 18. októbra 2012 zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o advokácii s účinnosťou od 1. januára 2013. Zmeny sa dotknú nielen komory, ale aj advokátov a advokátskych koncipientov.

11:00 – 12:00

Príprava zmien v stavovských predpisoch komory pred konferenciou advokátov 2013

Predseda SAK JUDr. Ľubomír Hreždovič
podpredsa SAK doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.
V roku 2013 je v júni plánovaná riadna Konferencia advokátov, ktorej predmetom budú aj s ohľadom na prijatú novelu zákona o advokácii vnútorné predpisy komory. Cieľom zaradenia témy je diskusia o konkrétnych návrhoch, ktoré by mali byť konferencii predložené.

12:30 – 14:00

Prestávka na obed

14:00 – 16:00

Pripravovaná novelizácia OSP

Lektori:
JUDr. Marek Števček, PhD. generálny riaditeľ sekcie civilného práva Ministerstva spravodlivosti SR a predseda rekodifikačnej komisie pre OSP
JUDr. Jana Baricová, predsedníčka senátu Najvyššieho súdu SR, členka rekodifikačnej komisie pre OSP
Zástupcovia rekodifikačnej komisie deklarovali záujem za širokej odbornej diskusii o potrebách zmien v občianskom súdnom konaní, preto sa komora rozhodla takúto diskusiu zaradiť aj na seminár advokátov.

16:00 – 16:30

Prestávka

16:30 – 18:00

E-justice – Dátové schránky – nevyhnutná súčasť výkonu advokátskeho povolania

Lektor: Mgr. Marek Kaľavský, advokát
Pripravované zavedenie dátových schránok (v súčasnosti už zavedené napr. v Českej republike) bude zrejme predstavovať výrazný zmenu v chode advokátskej kancelárie, preto komora považuje za potrebné informovať advokátov o zámeroch v tejto oblasti.

20:00

Raut

■ Sobota 8. 12. 2012

10:00 – 12:30

Etiketa advokáta – Biznis za prestretým stolom – moderná kultúra stolovania, účasť na oficiálnych a firemných spoločenských podujatiach bez faux pas

Lektor: Ing. Tomáš Borec, PhD.
Ing. Tomáš Borec, PhD., viedol protokol v Kancelárii prezidenta SR a na Ministerstve hospodárstva SR, pôsobil ako diplomat Ministerstva zahraničných vecí SR, je autorom publikácií Moderná biznis etiketa pre manažérov, Manažéri na cudzom parkete (Ako prekonávať nástrahy interkultúrnej komunikácie), seriálov článkov na témy Biznis & Etiketa a Manažér vo svete. V súčasnosti pôsobí ako konzultant pre biznis etiketu, diplomatický protokol, interkultúrnú komunikáciu a modernú kultúru stolovania. Po pozitívnych ohlasoch a záujme na letnom seminári advokátov prednáška nadväzuje na prednášku usporiadanú v lete v oblasti spoločenského biznis správania.

Informácie k prihláseniu sa na seminár nájdete na stránke www.sak.sk, sekcia Vzdelávanie a podujatia, alebo kontaktujte p. Janu Pelikánovú, tel.: (02) 20 42 27 27, e-mail pelikanova@sak.sk.

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie vyhlásila aj pre rok 2012 **XI. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov.**

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, eu-

rópskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter.

Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať na adresu kancelárie **SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava**, resp. e-mailom na **ondrisova@sak.sk** s označením „Publikačná súťaž BSA“. Termín uzávierky je **30. november 2012.**

Porota zložená z členov redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* príspevky vyhodnotí do konca decembra 2012. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny budú autorom odovzdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v Bratislave v januári 2013.

VÝZVA Navrhňte advokátov na ocenenie

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory pri príležitosti 21. výročia slobodnej advokácie založilo tradíciu Dňa advokácie spojenú s oceňovaním advokátov, ktorí prispeli k dobrému menu advokátskeho stavu v spoločnosti. Aj v roku 2013 sa bude konať spoločenské podujatie spojené s odovzdávaním pamätných plaket advokátom za prínos advokácii.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia, dovolíme si v mene predsedníctva Slovenskej advokátskej komory osloviť Vás, aby ste **do 30. novembra 2012 predložili Vaše nominácie na ocenených**, a to e-mailom na adresu **office@sak.sk**.

Za aktívnu súčinnosť pri výbere ocenených advokátov vopred ďakujeme.

Výberové konanie

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory

vyhlasuje výberové konanie

**na advokátov a advokátske kancelárie
na zastupovanie SAK v nových sporoch pred súdom,
ktoré napadnú do budúca,
s nasledovnými kritériami:**

- advokátska prax nepretržite po dobu 10 rokov,
- advokátovi nebolo právoplatne uložené disciplinárne opatrenie v posledných 10 rokoch,
- vyhovujúce materiálne a personálne zázemie kancelárie.

POZVÁNKA na medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie

V piatok 30. novembra 2012 sa v Bratislave uskutoční

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O HISTÓRII ADVOKÁCIE

s pracovným názvom

„Sloboda advokácie v dejinách“

Do programu budú zaradené príspevky slovenských aj zahraničných prednášateľov. Cieľom konferencie je umožniť vzájomné stretnutie odborníkov, ktorí sa venujú dejinám povolania, umožniť nadviazanie kontaktov medzi nimi a potvrdiť tradičné hodnoty všetkých právnických povolání. **Registračný formulár, program** a bližšie informácie sú na **www.sak.sk**.

POZVÁNKA NA PREMIETANIE FILMU ADVOKÁTKA

Súčasťou Medzinárodnej konferencie o histórii advokácie je premietanie filmu *Advokátka* z roku 1977 vo veľkej zasadačke SAK na Kolárskej ulici 4 v Bratislave 30. novembra 2012 o 19.00 h, na ktoré Vás Slovenská advokátska komora srdečne pozýva. Ide o prvé premietanie filmu tohto druhu s cieľom pripomenúť si stav advokácie v dávnejších časoch. **Účasť na premietaní nie je podmienená účasťou na konferencii.**

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Prevzatie zastupovania advokátom a náležitosti plnomocenstva na zastupovanie

- 1) Predloženie neúplne vyplneného plnomocenstva na zastupovanie advokátom klientovi ako povinnému v exekučnom konaní prostredníctvom tretej osoby (súdneho exekútora) nie je disciplinárnym previnením advokáta, pretože predloženie plnomocenstva prostredníctvom tretej osoby, ktorej záujmy môžu byť protichodné so záujmami klienta, samo o sebe neznamená, že advokát koná v rozpore so záujmami klienta a zároveň žiadne ustanovenie predpisov upravujúcich výkon advokácie neukladá advokátovi povinnosť predkladať klientovi len úplne vyplnené návrhy plnomocenstiev na zastupovanie.
- 2) K prevzatiu právneho zastúpenia advokátom, t. j. k poskytovaniu právnej služby klientovi, dochádza v súlade s § 22 zákona o advokácii uzatvorením zmluvy o poskytovaní právnej služby, ku ktorému dôjde v zmysle § 43a a 43c Občianskeho zákonníka v okamihu, keď dostatočne určitý návrh jednej zmluvnej strany prijme druhá strana, ktorej je návrh určený.
- 3) Advokát nemá povinnosť postupovať voči sťažovateľovi v súlade s ustanoveniami upravujúcimi vzťah advokáta a klienta, pokiaľ tento vzťah medzi advokátom a sťažovateľom nevznikol, napriek tomu, že advokát za účelom prevzatia zastupovania podnikol potrebné kroky.

*Rozhodnutie VI. disciplinárneho senátu z 17. mája 2011,
sp. zn. DS VI.-76/10:2190/2010*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1 a 2¹ a § 22 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení
- § 2 ods. 1 a ods. 2, § 5 ods. 1 a § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK² zo dňa 16. júna 2010 v platnom znení

Rozhodnutím VI. disciplinárneho senátu z 17. mája 2011, sp. zn. DS VI.-76/10:2190/2010 bol disciplinárne obvinený advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii pre porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 1 zákona o advokácii a § 2 ods. 1, § 2 ods. 2, § 5 ods. 1 a § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK, ktorých sa mal dopustiť

tým, že

- 1) dňa 27. 8. 2009 na základe návrhu a odporúčenia súdneho exekútora prevzal právne zastúpenie povinného (sťažovateľa) v exekučnom konaní vedenom proti nemu vo veci vypratania bytu,
- 2) prostredníctvom exekútora predložil k podpisu plnomocenstvo na zastupovanie pre advokáta bez toho, aby bolo riadne vyplnené, najmä v predmete ktorého sa zastúpenie týka,
- 3) s klientom, t. j. povinným v exekučnom konaní, sa ani nestretol, neprebral s ním vec, ktorej sa právne zastúpenie malo týkať, neposkytol poučenie o jeho právach a povinnostiach, i keď vec, ktorej sa zastúpenie týkalo nezniesla odklad,
- 4) spôsobil v konečnom dôsledku vypratanie povinného sťažovateľa z bytu bez toho, aby tento vôbec bol aspoň poučený o svojich právach bez ohľadu na to, že povinným mu v konečnom dôsledku plná moc bola vypovedaná, pretože v prípade skutkov uvedených po bodmi 1), 3) a 4) **nebolo dokázané, že sa skutky stali** v zmysle § 24 písm. a) Disciplinárneho poriadku SAK a v prípade skutku uvedeného pod bodom 2) bolo zistené, že **skutok nie je disciplinár-**

nym previnením v zmysle § 24 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania zistil nasledovný skutkový a právny stav:

Vo vzťahu ku skutku uvedenému pod bodom 1) návrhu na začatie disciplinárneho konania disciplinárny senát mal za preukázané, že disciplinárne obvinený po kontaktovaní súdnym exekútorom dňa 27. 8. 2012 za účelom zastupovania povinného v predmetnom exekučnom konaní s týmto zastupovaním súhlasil, čo deklaroval zaslaním návrhu plnej moci sťažovateľovi prostredníctvom súdneho exekútora s tým, aby sťažovateľ doplnil chýbajúce údaje a plnú moc podpísal, čo sa aj stalo v kancelárii súdneho exekútora bez prítomnosti advokáta dňa 28. 8. 2009. Z predloženej kópie plnej moci disciplinárny senát zistil, že sťažovateľ vyplnil vo formulári plnej moci svoje osobné údaje, nie však predmet splnomocnenia, pričom ale neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by bránili sťažovateľovi vo vyplnení predmetu zastúpenia. Disciplinárne obvinený sa so sťažovateľom prvýkrát stretol u súdneho exekútora dňa 31. 8. 2009, kedy disciplinárne obvinený obdržal aj takto vyplnenú plnú moc. Na tomto stretnutí však došlo k odvolaniu zastupovania zo strany sťažovateľa, ktorý v tejto súvislosti vo svojej sťažnosti poukázal na to, že súdny exekútor a disciplinárne obvinený si do takejto plnej moci môžu dopísať čo chcú, vrátane požadovanej odmeny advokáta bez vedomia sťažovateľa. Taktiež bolo zistené, že predmetná plná moc nikdy nebola disciplinárne obvineným podpísaná a prijatá.

Na základe týchto skutočností mal senát za to, že k prevzatíu právneho zastúpenia disciplinárne obvineným dňa 27. 8. 2009 nedošlo z nasledovných dôvodov:

Ako vyplýva z § 22 zákona o advokácii, k prevzatíu právneho zastúpenia advokátom, t. j. k poskytovaniu právnej služby klientovi dochádza uzatvorením zmluvy o poskytovaní právnej služby v zmysle § 43a a 43c Občianskeho zákonníka v okamihu, keď návrh jednej zmluvnej strany prijme druhá strana, ktorej je návrh určený. Disciplinárny senát preto zisťoval, či v prejednávacom prípade došlo dňa 27. 8. 2009 k uzatvoreniu zmluvy o poskytovaní právnych služieb medzi sťažovateľom a disciplinárne obvineným a tým k prevzatíu právneho zastúpenia disciplinárne obvineným, ako sa uvádza v bode 1) návrhu.

Podľa názoru senátu iniciatívu súdneho exekútora a jeho ponuku na zastupovanie sťažovateľa prednesenú disciplinárne obvinenému nie je možné považovať za návrh sťažovateľa na uzatvorenie zmluvy o poskytovaní právnej služby, pretože súdny exekútor nebol oprávnený konať za sťažovateľa. Rovnako tak ani zaslanie bianko plnej moci disciplinárne obvineným nebolo možné považovať za návrh ani za prijatie návrhu, pretože samotný návrh by bol pre chýbajúcu identifikáciu splnomocniteľa a predmetu splnomocnenia neurčitý. Ak by aj disciplinárny senát vychádzal z toho, že návrh disciplinárne obvineného by bol dostatočne určitý, čo ale nebol, k jeho akceptácii nedošlo 27. 8. 2009, ako sa

uvádza v návrhu, ale až 28. 8. 2009 podpísaním plnej moci sťažovateľom.

Vzhľadom na vyššie uvedené sa preto sťažovateľ nikdy nestal klientom disciplinárne obvineného. Ku skutku uvedenému v bode 1) návrhu teda nedošlo, a preto senát v zmysle § 24 písm. a) Disciplinárneho poriadku SAK disciplinárne obvineného oslobodil spod návrhu v tejto časti.

Vo vzťahu ku skutku uvedenému pod bodom 2) návrhu na začatie disciplinárneho konania mal disciplinárny senát za preukázané, že ku skutku došlo, nakoľko ani disciplinárne obvinený nepopieral, že plnomocenstvo prostredníctvom súdneho exekútora sťažovateľovi poslal bez toho, aby bolo riadne vyplnené, navrhovateľ však neuviedol porušenia, akej konkrétnej povinnosti sa mal disciplinárne obvinený týmto skutkom dopustiť, preto disciplinárny senát skúmal porušenie každého z namietaných ustanovení zákona o advokácii a Advokátskeho poriadku SAK uvedených v návrhu.

Senát dospel k záveru, že konaním disciplinárne obvineného nedošlo k porušeniu žiadneho z týchto ustanovení zákona o advokácii ani Advokátskeho poriadku. Predloženie návrhu plnomocenstva prostredníctvom súdneho exekútora vzhľadom na krátkosť času a potrebu rýchleho konania bolo vhodným riešením vzniknutej situácie, v tomto postupe nebolo zistené porušenie žiadnych preskúmaných ustanovení, ani s ohľadom na námietky navrhovateľa, keďže v konaní nebolo preukázané, že by súdny exekútor svojou iniciatívou sledoval bezproblémové ukončenie exekučného konania a ustanovenie zástupcu, ktorý nebude konanie zdržovať. Samotná skutočnosť, že disciplinárne obvineného kontaktoval súdny exekútor, vymáhajúci plnenie povinností sťažovateľa, ešte automaticky neznamena, že disciplinárne obvinený by konal v rozpore so záujmami sťažovateľa alebo aby mal sledovať prednostne záujmy súdneho exekútora a nie záujmy sťažovateľa. Podľa názoru senátu žiadne z uvedených ustanovení neprikazuje advokátovi v návrhu plnej moci vyplniť chýbajúce údaje, vrátane predmetu zastúpenia. Je plne na uvážení a vôli klienta určiť rozsah splnomocnenia podľa vlastnej vôle a v súlade s tým ho doplniť do plnomocnenstva. V prípade chýbajúcich osobných údajov tieto ani nemohli byť vyplnené, lebo disciplinárne obvinený ich nemal k dispozícii. Bolo by skôr nezodpovedným konaním od disciplinárne obvineného, ak by vyplnil na základe nedostatočných informácií, ktoré mal k dispozícii a bez predchádzajúceho rozhovoru so sťažovateľom rozsah splnomocnenia, ktorý vôbec nemusel byť v súlade s vôľou sťažovateľa.

Z vyššie uvedených dôvodov senát rozhodol ohľadom bodu 2) návrhu tak, ako sa uvádza vo výroku tohto rozhodnutia a disciplinárne obvineného oslobodil spod návrhu.

Čo sa týka skutku uvedenému pod bodom 3) návrhu, disciplinárny senát vychádzajúc zo záveru, že medzi disciplinárne obvineným a sťažovateľom nevznikol zmluvný vzťah, dospel k záveru, že ani tento skutok sa nestal, pretože disciplinárne obvinený nemal povinnosť konať vo vzťahu k sťažovateľovi v súlade s § 18 ods. 1 zákona o advokácii a § 2 ods. 1 a 2, § 5 ods. 1 a § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK, keďže tieto ustanovenia upravujú vzťah advokáta a klienta,

ktorý však medzi sťažovateľom a disciplinárne obvineným neexistoval. Ak by aj takýto vzťah vznikol, potom s ohľadom na krátkosť jeho trvania (podpísanie plnomocenstva sťažovateľom dňa 28. 8. 2009 a jeho odvolanie zo strany sťažovateľa dňa 31. 8. 2009) disciplinárne obvinený ani nemal možnosť uskutočniť akýkoľvek z úkonov, ktoré mali byť podľa návrhu opomenuté, preto taktiež nemohlo dôjsť ani k zníženiu dôstojnosti advokátskeho stavu, keďže disciplinárne obvinený nemal možnosť ujať sa zastupovania sťažovateľa, prebrať s ním prípad či poučiť ho o jeho právach.

V prípade skutku uvedenému pod bodom 4) návrhu disciplinárny senát nemal za preukázané, že k vyprataniu sťažovateľa skutočne došlo, keďže táto skutočnosť z vykonaných dôkazov nevyplývala, preto aj v tejto časti disciplinárny senát disciplinárne obvineného spod návrhu na začatie disciplinárneho konania oslobodil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia

Poznámky

1 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí“.

§ 18 ods. 2 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb“.

2 § 2 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je pri výkone svojho povolania (§ 18 a nasl. zákona) povinný na prospech klienta využívať svoje vedomosti a skúsenosti, skutkové a právne argumenty a možnosti dané právnym poriadkom.“

§ 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný dodržiavať pravidlá korektnej súťaže a dbať na dôstojnosť advokátskeho stavu“.

§ 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Pri poskytovaní právnych služieb je prvoradý záujem klienta. Jeho oprávnené záujmy majú prednosť pred inými záujmami advokáta, ako aj pred jeho ohľadom na iných advokátov“.

§ 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posilať klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak“.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková

advokátska koncipientka

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zo stretnutia predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy a delegátov CCBE

Slovenská advokátska komora v dňoch 23. a 24. septembra 2012 hosťovala podujatie so vzácnou účastníckou základňou a dlhoročnou tradíciou – stretnutie predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy a delegátov CCBE. Každý rok sa jedna z účastníckych komôr podujme na organizáciu stretnutia, na ktorom zástupcovia komôr z Nemecka, Rakúska, Maďarska, Českej republiky, Slovinska, Poľska, Slovenska a Rady advokátskych komôr Európy (CCBE) rokujú o spoločných témach a záujmoch. Slovenská advokátska komora naposledy predsedala stretnutiu tohto druhu v roku 1998, preto bolo podujatie na jej pôde vnímané ako mimoriadne vzácna udalosť.

Slovenská advokátska komora v dňoch 23. a 24. septembra 2012 hosťovala podujatie so vzácnou účastníckou základňou a dlhoročnou tradíciou – stretnutie predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy a delegátov CCBE. Každý rok sa jedna z účastníckych komôr podujme na organizáciu stretnutia, na ktorom zástupcovia komôr z Nemecka, Rakúska, Maďarska, Českej republiky, Slovinska, Poľska, Slovenska a Rady advokátskych komôr Európy (CCBE) rokujú o spoločných témach a záujmoch. Slovenská advokátska komora naposledy predsedala stretnutiu tohto druhu v roku 1998, preto bolo podujatie na jej pôde vnímané ako mimoriadne vzácna udalosť.

Zahraniční delegáti a predstavitelia SAK sa v predvečer rokovania stretli v menej formálnej atmosfére a mali možnosť spoznať nových vedúcich predstaviteľov komôr a delegátov v CCBE, či obnoviť už existujúce kontakty.

Na podujatí sa zúčastnilo 15 zahraničných hostí reprezentujúcich Nemeckú spolkovú advokátsku komoru (BRAK),

Nemecký advokátsky spolok (DAV), Rakúsku advokátsku komoru, Českú advokátsku komoru, Poľskú advokátsku komoru, poľskú Komoru právnych poradcov, Maďarskú advokátsku komoru, Budapešťiansku advokátsku komoru a vedúci delegácií týchto komôr v CCBE. Zástupcovia Slovenskej advokátskej komory a predsedníčka CCBE Dr. Prunbauer Glaser svoju neúčast ospravedlnili. SAK na stretnutí zastúpili predseda JUDr. Hreždovič, podpredseda doc. JUDr. Procházka, PhD., členky predsedníctva komory Mgr. Hellenbart a JUDr. Biroščáková, vedúci slovenskej delegácie v CCBE Mgr. Bužek, vedúci pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy JUDr. Erben, tajomník JUDr. Popovec, riaditeľka odboru medzinárodných vzťahov Mgr. Marečková a pracovníčky odboru Mgr. Chládeková a Mgr. Lackovičová.

Pracovnú časť stretnutia, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Slovenskej advokátskej komory na Kolárskej ulici v Bratislave, otvoril predseda JUDr. Hreždovič. Vyjadril presvedčenie, že stretnutie bude prebiehať v tvorivom duchu a pod-

Úlohy moderátora sa zhostil podpredseda SAK doc. JUDr. Procházka, PhD.

Predseda Českej advokátskej komory JUDr. Vychopenš

Podpredseda Krajovej rady radcov právnych Dr. Bober

Zľava: podpredsedovia Nemeckej spoljkovej advokátskej komory Dr. Krenzler a Dr. Abend a podpredseda Rakúskej advokátskej komory Dr. Weixelbaum

nieti živú diskusiu. Poukázal na to, že problémy, ktorým advokátske komory čelia jednotlivo na národnej úrovni, sú viac-menej rovnaké, je preto mimoriadne prínosné podeliť sa o informácie, ako sa s nimi advokátske komory vyrovnávajú. JUDr. Hreždovič následne požiadal doc. JUDr. Procházku, PhD., aby prevzal náročnú úlohu moderátora.

Prvou témou, ktorá sľubovala zaujímavé príspevky, bol **Aktuálny vývoj advokácie v jednotlivých krajinách**. Problematiku zo slovenského uhla pohľadu predstavil predseda SAK JUDr. Hreždovič. Podrobne poukázal najmä na zmeny spojené s pripravovanou novelou zákona o advokácii, spomenul aj zavedenie zoznamu odborných zameraní a prijatie Spisového poriadku pre advokátov ako odporúčacieho predpisu. Pripomenul, že ide o opatrenia zabezpečujúce kvalitu advokátskej profesie a primárnym dôvodom pre navrhované zmeny je cieľ spočívajúci v spokojnosti klienta s právnymi službami. Následne vyzval účastníkov na diskusiu o vývoji advokácie v ich krajinách.

Dr. Wolf, predseda Rakúskej advokátskej komory, vyjadril súhlas s predĺžením koncipientskej praxe, ktorá je v Rakúsku takisto päťročná a so zavedením možnosti osvedčenia pravosti podpisu na listine. Uviedol, že v Rakúsku je stabilný počet koncipientov. Priblížil aj snahy o obmedzenie zásady mlčanlivosti pri policajnej prehliadke advokátskej kancelárie zmenou Trestného poriadku, ktorým sa podarilo rakúskej komore úspešne čeliť a zabrániť.

Dr. Szecska, vedúci maďarskej delegácie v CCBE, podobne vyjadril potešenie na tým, že zmeny v slovenskej advokácii smerujú k upevnieniu tradičných hodnôt.

Dr. Bober, podpredseda Krajovej rady radcow prawnych, poukázal na alarmujúci počet koncipientov v Poľsku (viac ako 10 000 v oboch poľských profesiách).

JUDr. Vychopeň, predseda Českej advokátskej komory, sa venoval otázke pripravovanej novely českého zákona

o advokácii. Ide o harmonizačnú novelu majúcu za cieľ zabezpečenie súladu s novým českým Občianskym zákonom, ktorý nadobudne účinnosť 1. januára 2014. Informoval aj o konkrétnych zámeroch českej novely z pohľadu praktického výkonu advokácie. Ďalej priblížil zavedenie systému dátových schránok pre advokátov, ktorý je plne funkčný od júla 2012 a spomenul úspešný seminár o disciplinárnych otázkach organizovaný pre sudcov a advokátov v spolupráci s Najvyšším správnym súdom ČR. Účastníkov stretnutia informoval aj o vymenovaní podpredsedu ČAK JUDr. Aleša Pejchala za sudcu Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý do funkcie nastúpi od 1. decembra 2012. O osobe nového podpredsedu Českej advokátskej komory budú partnerské komory informované.

Súčastou témy o aktuálnom vývoji advokácie bola aj otázka **Vzájomnej harmonizácie deontologických pravidiel a problematika alternatívnych foriem spolupráce advokátov**. Mgr. Bužek v príspevku priblížil problematiku dvojitej deontológie, ktorá je spôsobená nejednoznačnosťou právnej úpravy v smerniciach Európskej únie o voľnom pohybe advokátov umožňujúcej tri rozdielne výklady aplikácie profesijných etických pravidiel jednotlivých štátov. Vzniká tak problém rozporuplných povinností kladených na advokátov, ktorí poskytujú služby v inom členskom štáte Európskej únie. Riešením môže byť implementácia Etického kódexu CCBE, prijatie nového jednotného etického kódexu pre členské štáty EÚ alebo zmena článku 6 smernice 98/5/ES o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná odborná spôsobilosť.

Dr. Krenzler, podpredseda Nemeckej spoljkovej advokátskej komory, otvoril tému **Alternatívne podnikateľské štruktúry, advokáti v pracovnom pomere a regulácia advokátskej profesie**. Zúčastnení sa zhodli na odmietnutí alternatívnych podnikateľských štruktúr v budúcom vývoji advokácie.

Zľava: predseda Rakúskej advokátskej komory Dr. Wolf a vedúca rakúskej delegácie v CCBE Dr. Scheuba

Otázka advokátov v pracovnom pomere je predmetom diskusie v Nemecku a v celej Európe aj vďaka rozhodnutiam Súdneho dvora Európskej únie, podľa ktorých advokát v pracovnom pomere nesmie zastupovať zamestnávateľa v konaní pred Súdny dvorom Európskej únie, pretože nespĺňa podmienku úplnej nezávislosti. Požiadavka nezávislosti nemôže byť naplnená v prípade existujúceho zamestnaneckého vzťahu medzi advokátom a klientom.

Dr. Abend, podpredseda Nemeckej spolkovej advokátskej komory, poukázal na to, že samostatne zárobkovo činní advokáti a zamestnaní advokáti v Nemecku majú rovnaké práva a povinnosti voči komore a ich počet je približne rovnaký. Vyjadril obavu nad tým, že čoraz viac mladých nemeckých advokátov si otvára advokátske kancelárie ako jednotlivci a nemajú tak možnosť získať prax, ktorú im univerzita neposkytne, pri skúsenejších kolegoch. Ďalším aspektom vývoja advokácie v Nemecku je požiadavka trhu na narastajúcu profesionálnu špecializáciu. Mladí advokáti začínajúci vo vlastnej advokátskej kancelárii nemajú dostatočné finančné zabezpečenie na pokrytie nákladov na doplnkové vzdelanie.

Dr. Wolf argumentoval, že v Rakúsku je poskytovanie právnych služieb jednotlivými advokátmi bežnou praxou a spomenul, že v Rakúsku sa samostatne pôsobiaci advokáti často združujú v spoločných priestoroch bez toho, aby medzi sebou uzatvárali právnu formu spolupráce a spoločným hradením nákladov znižujú výdavky na infraštruktúru.

Ďalšiu tému rokovania otvorila JUDr. Biroščáková, ktorá si zvolila problematiku **Aktuálneho stavu iniciatív na poli elektronickej justície**. Jej cieľom je skrátenie doby trvania konania a zníženie súdnych trov prostredníctvom využívania nových informačných technológií, čo prispieva k podpore prístupu k spravodlivosti. JUDr. Biroščáková priblížila doterajší vývoj elektronizácie na Slovensku, úspechy a výzvy jednotlivých projektov, akými sú elektronizácia zbierky zákonov, obchodného vestníka, obchodného a živnostenského registra, katastra nehnuteľností, informatizácie súdov a zve-

rejňovania súdnych rozhodnutí na internete. Napriek pokrokom na Slovensku stále existujú nedostatky v otázke zavedenia elektronického súdneho spisu a elektronického doručovania.

Diskusia odhalila veľké rozdiely medzi jednotlivými krajinami. V Poľsku existuje možnosť obrátiť sa s drobnými sporami, ktorých počet dosahuje 600 tisíc ročne, na elektronizovaný súd bez súdnych poplatkov; dĺžka konania na tomto súde sa však od ostatných súdov nelíši. V Rakúsku je elektronické doručovanie plne funkčné a funguje nepretržite, všetci advokáti používajú elektronické prostriedky komunikácie, ale elektronické konanie ako v Poľsku neexistuje. V Českej republike advokáti posielajú elektronické podania prostredníctvom dátových schránok, súdne spisy sú však vedené v papierovej podobe. Výška súdnych poplatkov pri tradičnom a elektronickom podaní je rovnaká. V Nemecku existuje zložitá sústava súdov na spolkovej úrovni a na úrovni 16 štátov a predpokladá sa, že potrvá približne 10 rokov, kým sa sfunkční jednotný elektronický systém. Na druhej strane, pokiaľ ide o e-government, tento systém je značne pokročilý vo všetkých nemeckých štátoch.

Dr. Réti, predseda Budapešťianskej advokátskej komory, vysvetlil, že približne 80 % advokátov disponuje preukazom na elektronický podpis, ktorý je okrem iného nevyhnutnosťou pri zápise obchodných spoločností. Pred tromi rokmi bolo riešenie platobných rozkazov prenesené z kompetencie súdov na verejných notárov a táto oblasť bola plne elektronizovaná. Od 1. januára 2013 maďarské súdy implementujú povinný a výlučný systém elektronických podaní.

Dr. Abend otvoril ďalšiu tému rokovania – **Záver a zistenia vyplývajúce z Oznámenia Európskej komisie o implementácii smernice o službách: partnerstvo za nový rast v oblasti služieb 2012 – 2015 (KOM(2012)261)**. Oznámenie je výsledkom prieskumu stavu implementácie smernice v jednotlivých členských štátoch Európskej únie a bolo zverejnené v júni 2012. Tzv. všeobecná alebo horizontálna smernica

Zľava: predseda Budapeštianskej advokátskej komory Dr. Réti a vedúci maďarskej delegácie v CCBE Dr. Szecskay

o službách na vnútornom trhu (2006/123/ES) sa v mnohých smeroch dotýka výkonu advokácie a postavenia klientov ako príjemcov služieb. Európska komisia plánuje právny rámec poskytovania služieb (prijatie novej smernice sa očakáva v roku 2015) a s tým súvisiaci voľný pohyb advokátov v Európskej únii, pričom Európska komisia oznámila, že bude uplatňovať pravidlo nulovej tolerancie v prípade odhalenia porušenia povinností vyplývajúcich zo všeobecnej smernice o službách. Je možné, že reforma služieb na vnútornom trhu bude regulovať aj otázku dvojitej deontológie. Dr. Abend odporučil preštudovanie sprievodných dokumentov k oznámeniu (SWD(2012)146, SWD(2012)147, SWD(2012)148) obsahujúcich správy o jednotlivých členských krajinách a podrobnosti o regulovaných povolaniach, ku ktorým patrí aj advokácia. Slovenský zákonodarca transponoval smernicu v podobe zákona č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu a odkaz na túto právnu úpravu obsahuje aj zákon o advokácii.

JUDr. Popovec v ďalšom príspevku otvoril problematiku **implementácie rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vo veci Morgenbesser (C-313/01)**, ktorý sa týka vzájomného uznávania právnického vzdelania, vykonanej praxe a prijímania koncipientov zo zahraničia. Z rozhodnutia vyplýva, že členské štáty nemôžu klásť neprimerané prekážky žiadateľom o zápis do zoznamu koncipientov v prípade, ak je daná osoba držiteľom univerzitného diplomu získaného v inom členskom štáte. Skutočnosť, že žiadateľ absolvoval právnické štúdium v inom členskom štáte, nesmie byť prekážkou mobility koncipientov. Stav implementácie rozhodnutí v členských krajinách je veľmi rôznorodý a na pôde CCBE rezonujú aktivity na monitorovanie právnej úpravy a vzájomnej informovanosti. Slovenská advokátska komora je jedna z mála inštitúcií, ktorá v prípade kladného stanoviska príslušného orgánu Ministerstva školstva SR nekladie žiadne špeciálne podmienky či prekážky zápisu do zoznamu koncipientov.

Na rozdiel od SAK viaceré zahraničné komory požadujú istú formu skúšky spôsobilosti (napr. preskúšanie znalostí národného jazyka, miestneho právneho poriadku, podmienku absolvovania doplnkového vzdelania na vzdelávacej inštitúcii daného členského štátu a pod.). Účastníkom stretnutia boli predložené dve zápisnice z rokovania pracovnej komisie Slovenskej advokátskej komory a Českej advokátskej komory o vzájomnom uznávaní vzdelania zriadenej po spoločnom rokovaní s predstavenstvom Českej advokátskej komory.

V diskusii vystúpili Dr. Wolf a Dr. Scheuba, vedúca rakúskej delegácie v CCBE. Vysvetlili, že v Rakúsku bol po vyhlásení rozhodnutia vo veci Morgenbesser prijatý nový zákon upravujúci konanie v prípade podanej žiadosti o uznanie vzdelania a zápisu do zoznamu koncipientov. Žiadateľ sa v tejto veci musí obrátiť na predsedu regionálneho odvolacieho súdu. Problém vidia v tom, že v komisii zostavenej na účely posúdenia žiadostí nie sú zastúpení advokáti, pozostáva z vysokoškolských odborníkov a proti ich rozhodnutiu nie je možné podať odvolanie.

Doc. JUDr. Procházka, PhD. sa podujal na prezentáciu témy **Ochrana osobných údajov v sociálnych médiách a práva duševného vlastníctva**. Ochrana osobných údajov je problematika úzko súvisiaca so silnejúcimi iniciatívami na poli elektronickej justície a elektronizácie vôbec, rovnako ako s neustále aktuálnou a kľúčovou zásadou mlčanlivosti, povinnosťami vyplývajúcimi zo smernice o praní špinavých peňazí či používania služieb technológie *cloud computing*. Na úrovni Európskej únie sa aktuálne pripravuje reforma právnej úpravy ochrany osobných údajov. JUDr. Procházka sa dotkol zakotvenia práva na ochranu osobných údajov v Charte základných práv Európskej únie (článok 8 Charty) a kvalitatívnych charakteristík súhlasu so zverejňovaním informácií. Súhlas musí spĺňať požiadavku špecifickosti, slobodnej vôle a informovanosti. Dôraz na ich naplnenie sa v jednotlivých právnych poriadkoch líši, niekde stačí implicitný súhlas,

v iných krajinách nie je dostačujúci. V oblasti sociálnych médií stále existujú neobjasnené oblasti v súvislosti s ochranou osobných údajov a tiež behaviorálnou reklamou. JUDr. Procházka upriamil pozornosť účastníkov na dokumenty nezávislého európskeho poradenského orgánu, tzv. Pracovnej skupiny pre ochranu osobných údajov zriadenej podľa článku 29 smernice 95/46/ES.

Téma vyvolala diskusiu o práve „byť zabudnutý“, ktoré podľa Dr. Wolfa v advokátskej praxi môže spôsobiť praktické a deontologické problémy. Ak by obsahom tohto práva bola povinnosť advokáta zbaviť sa údajov o klientovi na žiadosť klienta, v prípade potenciálneho sporu či disciplinárnej sťažnosti by advokát nemohol disponovať žiadnymi dôkazmi vo svoj prospech. JUDr. Procházka podotkol, že je nevyhnutné, aby v tejto oblasti existovali výnimky a podobne je treba v osobitnom režime chápať informácie zverejnené on-line, pričom právo „byť zabudnutý“ sa s najväčšou pravdepodobnosťou bude vzťahovať len na túto oblasť.

Mgr. Chládeková uviedla svojím príspevkom ďalšiu tému **Minimálne spoločné procesné práva obvinených a obetí trestných činov so zameraním na právo na prístup k advokátovi**. Európska únia sa už dlhú dobu snaží budovať európsky priestor trestného súdnictva či európskeho trestného práva. Posilnenie procesných práv obvinených osôb a účinnejšia pomoc obetiam trestných činov ako jedna z priorít Akčného plánu na implementáciu Štokholmského programu postupne získava jasné kontúry prostredníctvom prijímania smerníc na úrovni Európskej únie. Otázne je, či táto iniciatíva bude mať účinok smerujúci k maximalizovaniu spravodlivého procesu a práva obvinených na prístup k advokátovi, alebo či harmonizácia spôsobí naopak pokles smerom k minimálnym štandardom, ktoré nespĺňajú ani požiadavky vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Návrh Rady Európskej únie, ktorý modifikoval znenie pôvodného návrhu smernice na prístup k advokátovi, prekvapil advokátsku obec vzhľadom na to, že obsahoval ustanovenia o možnosti obmedzenia prístupu k advokátovi a derogácie zásady mlčanlivosti advokáta. Dôverné právne poradenstvo je neodmysliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces a garanciou toho, že dôkazy budú môcť byť použité počas súdneho konania.

Prof. Dr. von Westphalen, vedúci nemeckej delegácie v CCBE, sa vyjadril, že CCBE a nemecká delegácia sa neustále snažia poukázať na zložitosť dosiahnutia rovnováhy medzi právami obetí trestných činov a právami obvinených/obžalovaných osôb, pričom sa zdá, že miska váh je na strane obetí. Pozornosť upriamil aj na kontroverznú problematiku verejných obhajcov. Dr. Wolf vyjadril názor, že v Rakúsku je postavenie advokátov počas vyšetrovania a súdneho konania bez výrazných problémov, ich prítomnosť prispieva k rýchlejšiemu a účinnejšiemu konaniu. Prítomnosť advokáta a tlmočníka od momentu vznesenia obvinenia je nákladná záležitosť, preto je úlohou advokátov presvedčiť svoju prácou vládu, že tieto náklady sú adekvátne vynaložené. Na druhej strane Dr. Hörrer, právna poradkyňa Nemeckej spolkovéj

advokátskej komory, potvrdila, že v Nemecku existuje problém prístupu k advokátovi a prípady nevhodných praktík na strane vyšetrovateľov a prokuratúry. Dr. Abend doplnil, že osoba, ktorý vystupuje ako svedok, nepožíva takú ochranu ako obvinený a že zo svedka sa často stane osoba podozrivá a následne obvinená.

Poslednú tému stretnutia otvorila Mgr. Hellenbart. Jej príspevok sa týkal **Postavenia advokáta v médiách a problematiky profesijného tajomstva (zásady mlčanlivosti)**. Ako východisko pre túto tému slúžilo všetkým účastníkom stretnutia známe rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Morová proti Francúzsku (sťažnosť č. 28198/09). Rozhodnutie otvorilo závažné otázky týkajúce sa stretu deontologických, ľudsko-právnych a trestnoprávnych zásad, ako aj postavenia a orientácie advokáta v mediálnom priestore a vysporiadanie sa s etickými povinnosťami, ktoré sú na advokáta pri výkone jeho profesie kladené v konfrontácii s právom verejnosti na informácie.

V následnej diskusii rezonovala problematika zabezpečenia styku s verejnosťou prostredníctvom PR agentúr a formovanie obrazu advokácie v médiách či v povedomí verejnosti. Účastníci sa podelili so skúsenosťami v oblasti aktivít na posilnenie povedomia o práci advokáta (rôzne druhy informačných letákov a kampaní, slovníkov na vysvetlenie právnickej terminológie klientom, kurzy a návody, ako správne viesť advokátsku kanceláriu), ale aj s náročnou úlohou zmerania ich efektivity. Názory prítomných sa rozchádzali v otázke, do akej miery sa obhajca môže snažiť ovplyvniť verejnú mienku.

Na záver stretnutia účastníci diskutovali o možnostiach rozšírenia účastníckej základne na stretnutí predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy. Zhodli sa, že vzhľadom na pripravovaný vstup Chorvátska do Európskej únie bude rozšírenie portfólia pozvaných o Chorvátsku advokátsku komoru veľkým prínosom.

Záverečné slovo preniesol JUDr. Hreždovič, ktorý poďakoval hosťom za neutíchajúcu pozornosť, inovatívne myšlienky a za plodnú výmenu skúseností. Udržiavanie blízkych vzťahov na multilaterálnej i bilaterálnej úrovni medzi jednotlivými advokátskymi komorami sa osvedčilo ako výborný prostriedok zabezpečenia toku informácií a rozvíjania spolupráce v početných oblastiach príbuzného záujmu. Podobne vzájomné poznanie je užitočným nástrojom pri boji s rôznymi rizikami a hrozbami, ktorým môže byť nezávislosť advokátskeho povolania v budúcnosti vystavená.

Napriek náročnému programu účastníci naplno využili celodenné stretnutie a venovali dostatok času všetkým otázkam a témam. Delegáti z Nemecka, Rakúska, Maďarska, Česka a Poľska sa netajili veľkým záujmom o informácie o Slovensku, o Bratislave a o slovenskej advokácii. Nasledujúce stretnutie by sa v roku 2013 malo uskutočniť v Poľsku a delegáti sa už teraz tešia na nové informácie a inšpirujúce skúsenosti.

Spracovala: Mgr. Michaela Chládeková

Foto Vladislav Žigo

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Návšteva zástupcov Najvyššieho súdu Lotyšskej republiky

Dňa 4. septembra 2012 sme na pôde Slovenskej advokátskej komory privítali vzácnu päťčlennú delegáciu Najvyššieho súdu Lotyšskej republiky vedenú predsedom Ivarsom Bickovicsom, ktorý túto funkciu vykonáva od roku 2008. Členmi lotyšskej delegácie boli aj podpredsedovia súdu P. Dzalbe a G. Aigars, predsedníčka správneho kolégia V. Krumina a riaditeľka správy S. Lapina.

Hostí za SAK prijal jej predseda JUDr. Hreždovič, členovia predsedníctva SAK Mgr. Veverka a Mgr. Draškaba a tajomník JUDr. Popovec. Hostia v rámci programu absolvovali stretnutia na Najvyššom súde SR a na Ministerstve spravodlivosti SR.

Výkon súdnictva a poskytovanie právnych služieb v Lotyšsku možno z hľadiska štruktúry porovnať so systémom zavedeným na Slovensku. Predseda Bickovics a členovia jeho delegácie sa zaujímali o riešenie problémov súvisiacich s obštrukciami v súdnom konaní (napr. v súvislosti s nedostavením sa účastníkov konania na pojednávanie), o otázky spojené so súdnym manažmentom, o elektronizáciu justície, o skúsenosti slovenských advokátov pri poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o ustanovovanie advokátov *ex offio* a o systém financovania tejto formy právnej pomoci (JUDr. Hreždovič v tejto súvislosti poukázal na možnosť advokátov zvoliť si odborné zameranie, čo uľahčuje orientáciu v ich odbornej preferencii). Lotyšskí sudcovia poukázali na zvýšenie počtu civilných konaní v dôsledku ekonomickej krízy (najmä v oblasti

pracovnoprávných predpisov, porušovania zmlúv, konkurzov, platobnej neschopnosti, atď.) a na predĺženie konaní v dôsledku nápadu agendy na súdy.

JUDr. Hreždovič sa v neposlednom rade zmienil o aktívnej a prínosnej spolupráci medzi advokáciou a súdnictvom v kontexte pôsobenia sudcov v skúšobných senátoch na advokátskych skúškach a prednášateľskej činnosti sudcov na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou.

Pán predseda Bickovics na záver vyslovil presvedčenie, že čím lepšie sa obe profesie budú navzájom chápať, tým lepšie sa im bude spolupracovať.

-km-

Foto Vladislav Žigo

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Správa zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE

Dňa 7. septembra 2012 sa uskutočnilo zasadnutie Stáleho výboru CCBE. Predmetom diskusie bola otázka osobitne zaujímavá pre advokátov, ktorí chcú poskytovať služby v iných členských štátoch EÚ, a to hodnotenie európskych smerníc upravujúcich slobodný pohyb advokátov. Predsedníctvo vysvetlilo, že CCBE nebude aktívne požadovať zmenu smerníc, je však potrebné, aby bola aktívne pripravená na situáciu, ak bude zmenu iniciovať Komisia. Diskutovalo sa najmä o problematike advokátov v pracovnom pomere, o požiadavkách na právnu formu advokátskych kancelárií, o multidisciplinárnych kanceláriách a o povinnom poistení advokátov.

V súvislosti s prehodnocovaním smerníc CCBE schválila zverejnenie nezávislej štúdie prof. Yarrowa a Dr. Deckera s názvom *Hodnotenie ekonomického významu sektora profesionálnych právnych služieb v EÚ* a jej predloženie konzorciu, ktoré v spolupráci s Maastrichtskou univerzitou pripravuje podobnú správu pre Európsku komisiu.

CCBE informovala o činnosti Európskej komisie v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí. Komisia plánuje predložiť na jeseň 2012 návrh štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí. Momentálne finišujú práce na hodnotení poslednej smernice, ktoré sa majú zverejniť v novembri 2012 spolu s návrhom novej smernice. Niektorými otázkami boja proti praniu špinavých peňazí sa bude zaoberať aj Európsky súd pre ľudské práva. Jedným z dvoch aktuálnych prípadov je Michaud proti Francúzsku; ide o prvý prípad posudzovania súladu článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach a legislatívy EÚ o praní špinavých peňazí. CCBE interve-

novala aj v ďalšom spore, ktorý sa týka posúdenia monackej legislatívy o praní špinavých peňazí.

Výbor CCBE pre trestné právo odporučil, aby členské štáty kontaktovali svoje národné ministerstvá spravodlivosti so žiadosťou o podporu cieľa Komisie v oblasti trestného práva, konkrétne v súvislosti s posilnením procesných prostriedkov. Momentálne prebieha diskusia o návrhu tretieho zo série opatrení na zlepšenie práv podozrivých a obvinených osôb, o smernici o práve na obhajobu v trestných veciach a o práve komunikovať v prípade zadržania. V rámci diskusie sa objavili názory týkajúce sa možných výnimiek z povinnosti mlčanlivosti. CCBE zastáva názor absolútnej mlčanlivosti a uvedené stanovisko oznámila príslušným európskym inštitúciám.

CCBE informovala o stave aktuálnych projektov. Z pohľadu slovenskej verejnosti môžu byť v budúcnosti zaujímavé projekty vyhľadávania advokátov *Find-A-Lawyer* (FAL). FAL I bol ukončený, Komisia schválila záverečnú správu CCBE a momentálne zapracováva vyhľadávateľ FAL I do webportálu e-Justice. CCBE získala grant pre projekt FAL II, ktorý plánuje zaviesť elektronickú identifikáciu advokáta v cezhraničných sporoch a začala preverovať technické riešenia projektu.

Na zasadnutí bolo odsúhlasené znenie oficiálnych stanovísk CCBE k ďalším otázkam, konkrétne k plánovanej reforme európskej legislatívy týkajúcej sa ochrany osobných údajov, k európskemu kúpnemu právu a k úprave vlastníckych vzťahov v prípade medzinárodných manželstiev. Ďalej bol schválený návrh listu týkajúci sa procesných aspektov prístupu EÚ k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a stanovisko CCBE k Registru transparentnosti. Bolo tiež vydané odporúčanie pre advokátov ohľadom cloud-computingu a *Praktické rady pre advokátov pred Súdnym dvorom Luxemburgu*.

Mgr. Michal Bužek
vedúci delegácie SAK v CCBE

Dni slovinských advokátov

Na pozvanie Slovinskej advokátskej komory sme sa s predsedom SAK JUDr. Hrežďovičom zúčastnili 27. – 29. septembra 2012 na Dňoch slovinských advokátov v Portoroži.

Hlavnou témou rokovaní bola otázka nezávislosti advokácie v európskych krajinách. Snahy o zásahy do základných princípov a úloh advokácie, do dôvery klienta, ktorý očakáva, že advokát bude zastupovať jeho právne záujmy vynakladajúc to najlepšie zo svojich schopností, nie sú v súčasnosti ojedinelé a v rôznych formách rezonujú v celoeurópskom meradle. Preto slovinská komora pripravila návrh rezolúcie na podporu slobodného a nezávislého povolania ako garanta zachovania demokracie a slobody jednotlivca. Prítomní zástupcovia komôr z Nemecka, Maďarska, Česka, Chorvátska, Slovenska, Srbska, Macedónska, Čiernej Hory, Bosny

a Hercegoviny rezolúciu podpísali. Rezolúcia v preambule zdôrazňuje, že každá krajina musí poskytnúť občanom efektívnu ochranu ľudských práv a základných slobôd, spravodlivé konanie pred jej orgánmi a plnú dôveru v systém ochrany základných práv a slobôd, pričom autonómia a nezávislosť advokácie je jednou zo základných podmienok pre zabezpečenie dôvery občanov a ostatných obyvateľov a pre uskutočnenie postulátu právneho štátu.

Účasť zástupcov SAK bola nepochybným vyjadrením podpory zachovaniu základných demokratických princípov a občianskych práv a slobôd v Európe. Súčasťou odborného programu bola aj panelová diskusia na tému *Autonómna a nezávislá advokácia – médiá – právny štát* a udelenie ceny Dr. Danila Majarona za celoživotné dielo dvom slovinským advokátom. Dr. Majaron bol advokátom a vzdelancom, ktorý sa celoživotným dielom zaslúžil o veľký rozvoj nielen advokácie v Slovinsku, ale aj kultúry jazyka a rozvoja právnej vedy.

Mgr. Viktória Hellenbart
členka predsedníctva SAK

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

**Pravdivosť vyjadrení advokáta
a ním navrhnutých dôkazov**

Je závažným porušením povinností advokáta, ak predloží súdu listinu s vedome nepravdivým obsahom, teda ak vedome použije prostriedky nepravdivé a nečestné.

Rozhodnutie disciplinárnej komisie ČAK
z 24. júna 1998, sp. zn. K 107/98¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1, 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii
- čl. 4 ods. 1 a 3 a čl. 17 ods. 2 a 3 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:**
§ 18 ods. 1, 2² zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 14 ods. 2³ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 19. 6. 2010

Disciplinárne obvinený advokát bol uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

napriek tomu, že bol v právnej veci vyzvaný krajským obchodným súdom k odstráneniu vady podania spočívajúcej v neúplnom označení odporcu, dňa 19. 9. 1997 poslal tomuto súdu podanie, v ktorom túto vadu neodstránil a potom, čo konanie muselo byť z tohto dôvodu zastavené, k podanému odvolaniu priložil už opravené podanie zo dňa 19. 9. 1997, ktoré nepravdivo vydával za pôvodné, napriek tomu, že od pôvodného podania bolo obsahovo rozdielne,

čím porušil

§ 16 ods. 1 a 2 zákona o advokácii⁴ a § 17 zákona o advokácii⁵ v spojení s čl. 4 ods. 1 a 3 a čl. 17 ods. 2 a 3 Pravidiel profesionálnej etiky.⁶

Podľa § 32 ods. 1 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta vo výške 5 000 Kč.**

Z odôvodnenia:

Z obsahu sťažnostného spisu, z korešpondencie vedenej so sťažovateľom a z výpovede disciplinárne obvineného disciplinárny senát zistil skutkový stav tak, ako je popísaný vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený sa k disciplinárnej žalobe vyjadril tak, že svoju vinu úplne uznáva s tým, že sa vytykaného konania nedopustil úmyselne a pokiaľ predložil súdu listinu obsahujúcu nepravdivý údaj, konal vrah v záujme klienta a pripustil, že nevie, čo mu to vlastne napadlo a že konal skratovo.

Disciplinárny senát dospel predovšetkým k záveru, že disciplinárne obvinený nechránil práva a oprávnené záujmy klienta, pretože v súdom stanovenej lehote neodstránil vady svojho podania a tak zaviniel, že konanie muselo byť zastavené. Tým závažným spôsobom porušil povinnosť advokáta chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta, ako mu ukladá § 16 ods. 1 zákona o advokácii.

Tým, že k odvolaniu proti rozhodnutiu o zastavení konania predložil súdu listinu s podvrhnutým obsahom, porušil povinnosť vyplývajúcu z § 16 ods. 2 a § 17 zákona o advokácii, pretože nekonal čestne a svedomito a pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. Takým nečestným konaním porušil aj ďalší stavovský predpis, konkrétne profesionálne povinnosti uložené advokátom podľa čl. 4 ods. 1 a 3 a čl. 17 ods. 2 a 3 Pravidiel profesionálnej etiky advokátov ČR.

Za tieto závažné disciplinárne previnenia mu bola podľa § 32 ods. 1 písm. c) zákona o advokácii, po prihliadnutí ku všetkým okolnostiam prípadu, uložená pokuta vo výške 5 000 Kč.

*Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované
a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.*

Poznámky

- 1 Preložené a spracované z publikácie **Bulletin advokácie – Sbíрка kárných rozhodnutí České advokátní komory 1998–1999** (zvláštní číslo/březen 2001). Česká advokátní komora, Praha 2001, s. 26–27.
- 2 **§ 18 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí“.
- § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb“.
- 3 **§ 14 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:**
„Vyjadrenie advokáta má byť vecné, neosobné a nesmie byť vedome nepravdivé“.
- 4 **§ 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť“.

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné“.

5 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis“.

6 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu“.

čl. 4 ods. 3 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Prejavy advokáta v súvislosti s výkonom advokácie sú vecné, striedme a nie vedome nepravdivé“.

čl. 17 ods. 2 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát nesmie v konaní uvádzať údaje, ani navrhovať dôkazy, o ktorých vie, že sú nepravdivé alebo klamlivé, a to ani na príkaz klienta“.

čl. 17 ods. 3 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je povinný v konaní konať poctivo, rešpektovať zákonné práva ostatných účastníkov konania a chovať sa k nim i k ostatným osobám zúčastneným na konaní tak, aby nebola znížená ich dôstojnosť ani dôstojnosť advokátskeho stavu“.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 9/2012 českého Bulletinu advokacie

V **úvodníku** sa člen predstavenstva Českej advokátskej komory, predseda odbornej sekcie pre insolvenčné právo, JUDr. Michal Žižlavský, venuje insolvenčnému konaniu, vzhľadom na monotematické zameranie celého čísla.

Aktuality prinášajú rozhovor s novým českým sudcom Európskeho súdu pre ľudské práva, advokátom JUDr. Alešom Pejchalem, ponuku vzdelávacieho programu Rady Európy k otázke prijateľnosti sťažností na Európskom súde pre ľudské práva, pozvánku na medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie na tému „Sloboda advokácie v dejinách“, ktorú organizuje 30. novembra 2012 Slovenská advokátska komora v historickej budove Národnej rady SR na Župnom

námestí v Bratislave, informáciu o kongrese LawTech Congress 2012 zaoberajúcom sa problematikou elektronických dôkazov, ktorý prebehne 12. novembra 2012 v Prahe a vyhlásenie celojustičnej súťaže Právnik roka 2012.

Časť **z advokácie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie Českej advokátskej komory zo 17. 9. 2010, sp. zn. K 119/2010, podľa ktorého je disciplinárnym previnením, ak advokát, bez toho, aby bol zbavený mlčanlivosti, poskytne rozhovor, uverejnený v týždenníku, v ktorom popisuje finančnú situáciu klienta v dobe uzatvárania mandátnej zmluvy, predmet právnych služieb, ako aj dohodu o odmeňovaní a vydá tlačové vyhlásenie, uverejnené na internetovom serveri, v ktorom sa neslušne vyjadrí na adresu predstaveného svojho klienta. Podľa stanoviska výboru pre odbornú pomoc a ochranu záujmov advokátov z 23. augusta 2012 sp. zn. 440/VOPOZA/12-Záverok./39 sa jedná o spornú otázku, pri ktorej je možné pripustiť pochybenie úradného orgánu, ak Ministerstvo financií usporadúva školenia, na ktorých utvrdzuje o neplatnosti zmlúv o poskytovaní právnych služieb, ktorých predmetom je právne zastupovanie obce, ako správcu dane pri vymáhaní vykonateľných daňových nedoplatkov v exekučnom konaní podľa exekučného po-

riadku, z dôvodu nespôsobilosti advokátov k takej činnosti a porušovaniu povinnosti mlčanlivosti podľa ustanovenia čl. 37 ods. 2 a 3 Listiny základných práv a slobôd a rovnako zasahuje do oprávnených záujmov advokácie, pretože neprípustným spôsobom zužuje právo podnikat' každému advokátovi, čo je v rozpore s ustanovením čl. 26 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. V rámci diania v Európe sa číslo venuje návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ o práve na prístup k obhajcovi a o práve na komunikáciu po zatknutí a o pozícii CCBE a správe zo 4. európskej vzdelávacej konferencii práva spolupráce konanej v Edinburgu v dňoch 1. – 2. júna 2012.

Výber z **judikatúry** „jednou vetou“ je tak ako celé číslo monotematicky zameraný na insolvenčné konanie.

Informácie a zaujímavosti obsahujú prehľad vzdelávacích podujatí organizovaných pre advokátov a advokátskych koncipientov ČAK, obzretie za stretnutím slovenských a českých advokátov v Chicagu 26. júna až 7. júla 2012, pozvánku na seminár o americkom práve pre mladých advokátov a advokátskych koncipientov konaný v dňoch 2. až 7. decembra 2012 v Telči a spomienku na JUDr. Bohumila Repíka, jediného československého a prvého slovenského sudcu Európskeho súdu pre ľudské práva. JUDr. Bohumil Repík zomrel vo veku 84 rokov 28. augusta 2012.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

Mgr. Hana Himmatová

Odmietnutie insolvenčného návrhu – ako tomu zabrániť

Vzhľadom na veľký počet súdmi odmietnutých insolvenčných návrhov sa autorka zaoberá najčastejšími dôvodmi odmietnutia insolvenčných návrhov, medzi ktoré zaraďuje skutočnosť, že nie je zistený (osvedčený) úpadok dlžníka, skutočnosť, že insolvenčný návrh nedovolené odkazuje na prílohu, skutočnosť, že chýba prihláška pohľadávky v prípade návrhu podaného veriteľom alebo táto prihláška má vady a v prípade, ak je insolvenčný návrh spojený s návrhom na povolenie oddĺženia, musia byť bez väd obidva návrhy. V závere autorka predpokladá, že škody spôsobené podávaním nekvalitných návrhov budú v budúcnosti častejšie predmetom súdnych konaní.

JUDr. Oldřich Řeháček, PhD.

Úpadok a jeho osvedčenie

Cieľom článku je podľa formulovaného záveru poskytnúť návod, ako podať kvalifikovaným spôsobom insolvenčný návrh tak, aby spĺňal nároky kladené na zistenie úpadku dlžníka. Náležitosti podávaných návrhov analyzuje tak z pohľadu dlžníckych insolvenčných návrhov, ako aj z pohľadu veriteľských návrhov, tak, aby mohol byť náležite zistený (osvedčený) úpadok dlžníka.

Mgr. Adam Sigmund

Pohľadávky veriteľov

Autor považuje pohľadávky veriteľov za základ insolvenčného konania a agendu pohľadávok považuje popri agende

majetku za jednu z dvoch základných agend insolvenčnej správy. Prihlášku pohľadávok do insolvenčného konania považuje autor za agendu advokátov. Zaoberá sa náležitosťami prihlášky pohľadávky, jej prílohami, dôsledkami jej nedostatkov, resp. väd. Autor sa v príspevku venuje aj prieskumu pohľadávok, teda agende insolvenčných správcov.

JUDr. Ing. Helena Horová, LL. M.

Mgr. Karel Somol

Postavenie zaistených veriteľov v insolvenčnom konaní

Príspevok je, ako už vyplýva z názvu, venovaný postaveniu tzv. zaistených veriteľov, teda veriteľov, ktorých pohľadávka je zaistená majetkom, ktorý patrí do majetkovej podstaty, niektorým z taxatívne stanovených zaistovacích práv. Zaoberá sa uplatnením nároku zaisteného veriteľa, správou a speňažením zaisteného majetku, uspokojením zaisteného veriteľa a súhlasom súdu s vydaním výťažku speňaženia.

JUDr. Eva Mlčochová

Postup insolvenčného správcu

pri preskúvaní pohľadávky vzniknutej na základe neúčinného úkonu dlžníka

Článok je venovaný prieskumnému konaniu, ako jednej z najdôležitejších fáz insolvenčného konania, kedy je možné preskúmať prihlásené pohľadávky veriteľov a úlohou insolvenčného správcu v tejto časti insolvenčného konania. Analyzuje rôzne prístupy súdov k otázke, či insolvenčný správca je povinný pohľadávky vzniknuté na základe neúčinných právnych úkonov poprieť práve z dôvodu neúčinnosti úkonov na základe ktorých vznikli už v rámci preskúvania pohľadávok na prieskumnom konaní, tak, aby mohol následne týmto úkonom odporovať alebo, či má postupovať len podľa právnej úpravy o neúčinnosti právnych úkonov podaním odporovacej žaloby. Uzatvára, že výsledok prieskumného konania o zistení pravosti pohľadávky alebo jej zaistenia automaticky nezakladá, bez ďalšieho, nárok veriteľa na uspokojenie v rámci insolvenčného konania.

JUDr. Bronislava Orbesová

Veritelia z pohľadu ich rozhodovacej pôsobnosti v insolvenčnom konaní

Autorka v úvode sleduje vývoj postavenia veriteľov v rámci insolvenčného konania, ktorých postavenie bolo komplexnejšie posilnené až v súčasnom zákone 182/2006 Sb. tak voči insolvenčnému správcovi ako aj voči súdu s ohľadom na skúsenosti z praxe, ktorá ukázala, že insolvenčné konanie sa dotýka predovšetkým záujmov veriteľov. Venuje sa tiež postaveniu schôdze veriteľov, jej uznávaniaschopnosti, postaveniu veriteľského výboru a členstvu v ňom.

JUDr. Kateřina Martínková

Prevádzka podniku dlžníka v insolvenčnom konaní

Príspevok už v úvode akcentuje záujem právnej úpravy na nezastavení prevádzky insolventného podniku. V ďalšom texte analyzuje pojem prevádzkovaného podniku, venuje sa osobe, ktorá prevádzkuje insolventný podnik, či už je to dlžník do rozhodnutia o úpadku, resp. po tomto rozhodnutí alebo je to insolvenčný správca, ak je rozhodnuté o úpadku,

ktorý je riešený konkurzom. Venuje sa aj problematike pohľadávok pri prevádzke podniku dlžníka v insolvenčnej dobe rozhodnutia o úpadku a tiež porušeniu obmedzenia nakladania s majetkovou podstatou dlžníkom.

JUDr. Daniel Ševčík, PhD.

Mgr. Jiří Šebesta

Majetková podstata a jej speňaženie

Autori sa v článku venujú pojmu súpisu majetkovej podstaty, predpokladom vytvorenia súpisu majetkovej podstaty, rozsahu a obsahu samotnej majetkovej podstaty, negatívneho vymedzenia, čo nie je predmetom zápisu do majetkovej podstaty. Vymedzujú tiež osoby s dispozičným oprávnením k speňaženiu majetku, venujú sa spôsobom speňaženia, komparácii ich výhod a nevýhod a speňaženiu v núdzi, teda speňaženiu vecí ohrozených skazením alebo znehodnotením, k čomu nie je potrebný súhlas insolvenčného súdu, ani veriteľského orgánu a speňaženiu pri prevádzke podniku.

JUDr. Marcela Marešová

Pohľadávky dlžníka vo vzťahu k tretím osobám

Príspevok je venovaný časti majetkovej podstaty, ktorú tvoria pohľadávky dlžníka vo vzťahu k tretím osobám, možnostiam insolvenčného správcu a insolvenčného súdu, aké stanovisko k týmto pohľadávkam zaujať. Popisuje prechod procesných práv vo vzťahu k týmto pohľadávkam z dlžníka na insolvenčného správcu. Upozorňuje na úskalia vymáhania týchto pohľadávok insolvenčným správcom predovšetkým možnosť neúspechu pri ich vymáhaní, ako aj na potrebu minimálnych štandardov opatrného postupu insolvenčného správcu.

JUDr. Tomáš Richter, PhD., LL.M.

Nesplnený príslub funkčnej úpravy nesplnených zmlúv v insolvenčnej

Autor nadväzuje na vlastný príspevok z roku 2008, v ktorom kritizoval právnu úpravu, v aktuálnom príspevku sa zamerá na posun v literatúre a v judikatúre. Reaguje na skutočnosť, že otázka režimu nesplnených zmlúv v insolvenčnej dobe upravená len pre konanie, v ktorom je spôsobom riešenia úpadku konkurz. Predkladá konkrétne návrhy riešenia nedostatkov právnej úpravy smerujúce okrem iného aj k tomu, aby všeobecné ustanovenia úpravy nesplnených zmlúv mohli byť použité bez ohľadu na to, akým spôsobom bude riešený dlžníkov úpadok.

JUDr. Lenka Vidovičová

Incidenčné spory

Príspevok v úvode vymenúva incidenčné spory, tak ako ich vymedzuje § 159 českého insolvenčného zákona v písmenách a) až f). V ďalšom texte sa venuje identifikácii tých incidenčných sporov, na ktoré § 159 v písmene f) označuje všeobecnou formuláciou „spory, ktoré zákon označuje ako incidenčné“. Vzhľadom na závažnosť incidenčných sporov

identifikuje ustanovenia §§ 178, 179, 186, 187, 233, 289, 373 a 385 českého insolvenčného zákona, ktoré upravujú jednotlivé incidenčné spory a práve na ktoré § 159 písm. f) českého insolvenčného zákona odkazuje.

Mgr. Rostislav Krhut

Poctivý zámer v oddĺžení

Článok si kladie za cieľ popísať, ako súdna prax testuje tak z vecného ako aj z časového hľadiska poctivý zámer dlžníka žiadajúceho o povolenie oddĺženia. Zovšeobecňuje, že test poctivosti zámeru dlžníka žiadajúceho o oddĺženie sa nevzťahuje na príčiny úpadku dlžníka, ale skôr na kratšie obdobie pred podaním insolvenčného návrhu a zahŕňa hlavne posúdenie toho, či dlžník spôsob svojho hospodárenia zmenil, či upustil od správania, ktoré ho k úpadku priviedlo a či majetkovú ujmu spôsobenú veriteľom v medziach možností napravil.

Mgr. Martin Liška

Konkurz a nedostatok majetku dlžníka

Autor príspevku upozorňuje na pretrvávajúce problémy pri aplikácii ustanovení upravujúcich postup v situácii, kedy je úpadok dlžníka riešený konkurzom a majetok v majetkovej podstate nepostačuje ani na náhradu nákladov insolvenčného konania. Vo vzťahu k problematike sa zaoberá aj otázkou priznávania odmeny insolvenčného správcu, ktorá v justičnej praxi tiež nie je vnímaná jednotne.

JUDr. Michal Žižlavský

Riadený konkurz a reorganizácia

– proaktívne riešenie úpadku podniku

Príspevok v úvode akcentuje zložitú insolvenčného konania spôsobenú množstvom subjektov, ktoré v ňom vystupujú, resp. ktoré sú ním dotknuté. Definuje pojem a význam riadeného konkurzu, úlohu dlžníka a prípadne veriteľov pri riadení konkurzu. Venuje sa aj reorganizácii, ktorú považuje za najnáročnejšiu variantu hry o aktíva dlžníka. V závere zdôrazňuje význam kvalifikovaného riešenia úpadku a dôsledného poznania pravidiel insolvenčného konania pre úpadcu a práve v tejto sfére vidí význam postavenia kvalifikovaných advokátov.

JUDr. Pavel Berger

Úpadkové delikty

Článok sa venuje českej právnej úprave trestných činov súvisiacich s úpadkom. Vzhľadom na spoločný československý štát bola táto úprava isté obdobie spoločná (prvá Československá republika, obdobie po roku 1989, resp. po prijatí zákona č. 328/1991 Sb.). Vymenúva jednotlivé skutkové podstaty úpadkových trestných činov existujúcich v českom právnom poriadku. Analyzuje skutkové podstaty jednotlivých trestných činov súvisiacich s úpadkom. Uzatvára, že nástroje trestného práva by aj v insolvenčnom konaní mali byť použité ako ultima ratio, keď už problémy nie je možné riešiť inak.

Spracoval: **JUDr. Peter Kalata**

kancelária SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

**Katastrálny zákon
s porovnaním úpravy v Českej republike**

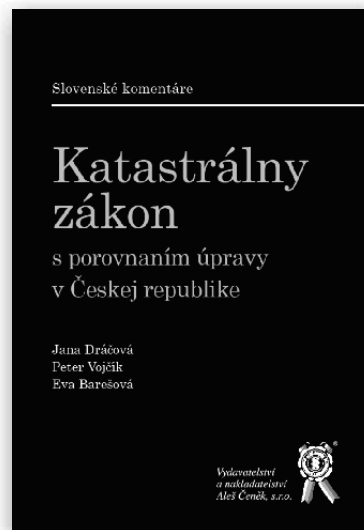
DRÁČOVÁ, J. – VOJČÍK, P. – BAREŠOVÁ, E.: **Katastrálny zákon. Komentár s porovnaním úpravy v Českej republike.**
Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2012, 390 s.

Problematika katastra nehnuteľností je jednou z najdôležitejších oblastí práva, preto ako významný počin možno hodnotiť spracovanie komentára pod názvom Katastrálny zákon s porovnaním úpravy v Českej republike od autorov JUDr. Jany Dráčovej, prof. JUDr. Petra Vojčíka, CSc., ktorí spracovali v spoluautorstve text komentára a JUDr. Evy Barešovej, ktorá je autorkou textu porovnateľná právna úprava v Českej republike.

Recenzované dielo vydané vydavateľstvom Aleš Čeněk, s. r. o. nepochybne zaujme nielen ľudí z právnej praxe, ale aj širšiu laickú verejnosť. Renomovaní autori sa úspešne zhostili úlohy spracovať komentár týkajúci sa problematiky katastra nehnuteľností. Ide o osobnosti dobre známe slovenskej a českej právnickej verejnosti. Autori predstavujú odborníkov nielen z oblasti právnej teórie, ale aj právnej praxe, ktorí majú bohatú publikačnú činnosť a množstvo skúseností nadobudnutých dlhoročným pôsobením na poli právnej praxe.

Spracovanie diela je kvalitné tak po obsahovej ako aj po formálnej stránke. Zo systematického hľadiska je predkladaný komentár prehľadne a účelne členený. Publikácia pozostáva z niekoľkých častí. V úvode autori stručne oboznamujú čitateľov diela s obsahovou stránkou komentára a jeho štruktúrou. Za úvod je vhodne zaradený historický exkurz pokrývajúci oblasť evidovania nehnuteľností na našom území. K prehľadnosti diela prispieva aj zoznam použitých skratiek. Nosnou časťou publikácie je detailný a kvalitne spracovaný výklad jednotlivých ustanovení katastrálneho zákona. Za touto ťažiskovou časťou nasleduje text vykonávacej vyhlášky ku katastrálnemu zákonu a spracovacieho poriadku pre katastrálne úrady a správy katastra. Monografia v závere obsahuje aj výňatok zo zákona o správnych poplatkoch týkajúci sa úseku katastra nehnuteľností. Zoznam literatúry je obohatený o prehľad najdôležitejších prameňov súvisiacich s katastrálnym právom. Takto zvolená štruktúra komentára umožňuje čitateľom dopodrobna sa zoznámiť s odborným výkladom katastrálneho práva a všetkými jeho súvislosťami.

Autori podali nielen teoretický výklad katastrálneho zákona, ale ho obohatili aj o výber z judikatúry všeobecných súdov (Najvyšší súd SR, Najvyšší súd ČR) a stanoviská Úradu geodézie, kartografie a katastra SR a výklad obdobnej právnej úpravy katastrálneho zákona v Českej republike. Prínos

komentára spočíva v tom, že autori sa venujú aj sporným otázkam aplikačnej praxe, ktoré doteraz neboli riešené v judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a ani v stanoviskách Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, a ponúkajú na ne fundované riešenia a odpovede, čo môže prispieť k zjednoteniu aplikácie práva na úseku katastra nehnuteľností.

Pokiaľ ide o obsahovú stránku diela, spracovanie danej témy je podrobné, z odborného hľadiska vyčerpávajúce a zo stylistického hľadiska písané čitateľsky veľmi prijateľným spôsobom, čo odborná verejnosť iste uvíta. Výklad jednotlivých ustanovení katastrálneho zákona je jasný a prehľadný, nevyhýbajúci sa ani problémom z právnej praxe.

Pri spracovaní diela autori využili aj komparatívnu metódu spočívajúcu vo výklade obdobných ustanovení českého katastrálneho práva. Okrem výkladu zameraného na úsek katastra nehnuteľností v Českej republike publikácia obsahuje aj stručný prehľad nadobúdania nehnuteľností v Maďarsku.

Autori sa pri tvorbe tohto diela snažili o odborné spracovanie problematiky katastra nehnuteľností, čo sa im nesporné aj podarilo. Komentár je možné odporučiť predovšetkým advokátom, notárom, sudcom a zamestnancom na úseku katastra nehnuteľností, ale užitočne posluži aj ako učebná pomôcka pre študentov právnických fakúlt.

JUDr. Milan Sudzina, PhD.
Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach
Právnická fakulta

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2012

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmyk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmyk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 400 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556

darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzavierka odbornej časti: 4. 10. 2012

Uzavierka redakčnej časti: 24. 10. 2012

Toto číslo vyšlo 14. 11. 2012

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje